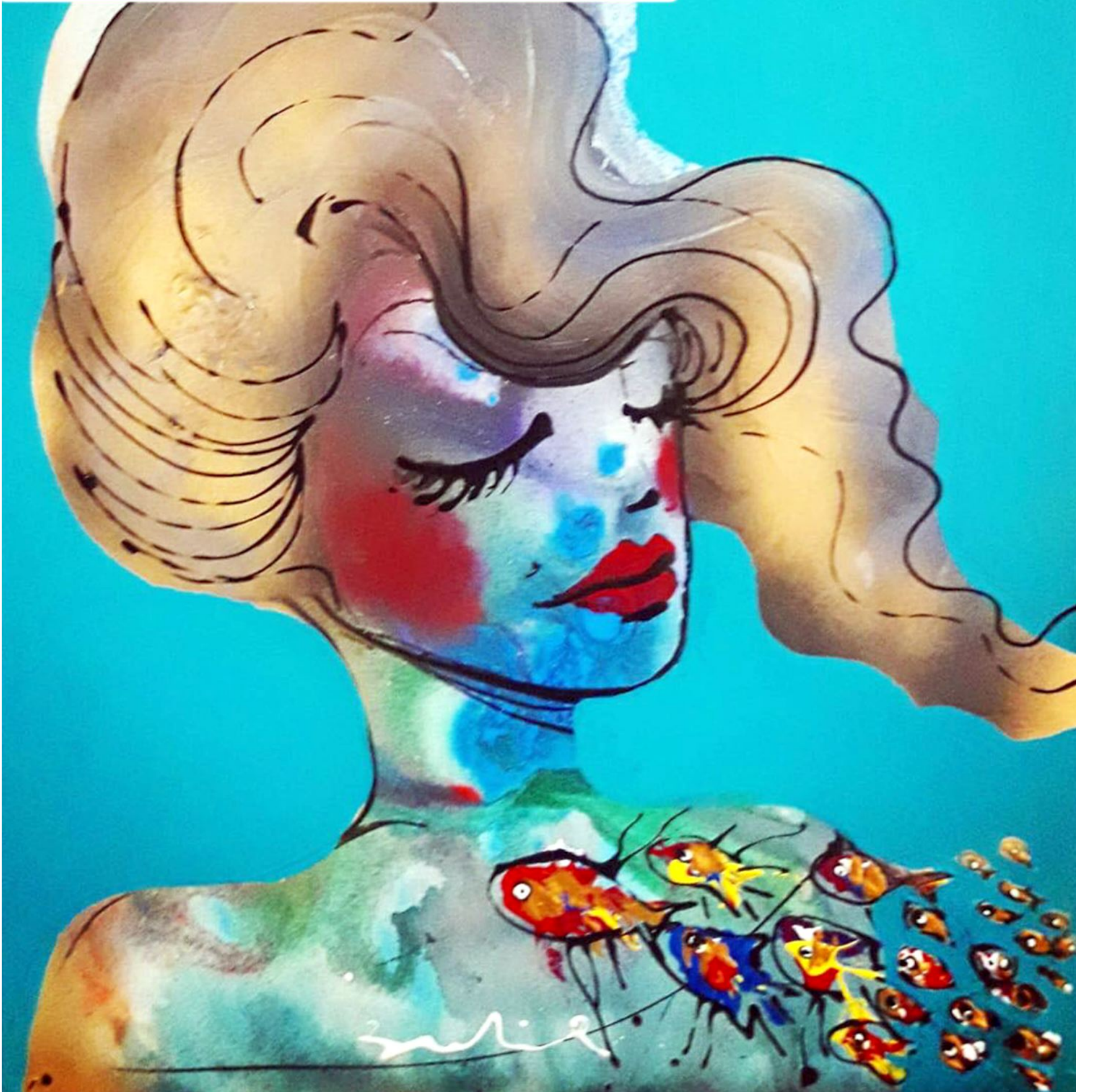

YAZILIKAYA

ÇORUM HABER'İN AYLIK KÜLTÜR VE SANAT EKI

18 ŞUBAT 2019 PAZARTESİ

SAYI: 136

Sevmekten korkmayın, acı çekmek pahasına!

Tanımaktan ve dost olmaktan büyük onur duyduğum merhum Avni Anıl'ın Kürdilihicaz-kâr şarkısı:

**Sevmek acı bir arzu derler, sevilmiyor sevenler
Ağlayan şu gözlerim, ne güldü, ne de gülecekler
Hayat böyle, bu yoldan daha kimler geçecekler
Ağlayan şu gözlerim, ne güldü, ne de gülecekler**

*

Gerçekten, salt acı çekmek mi sevmek?

Ve gerçekten sevilmiyor mu sevenler? Ya da, karşılık bulunca, tılsımı mı bozuluyor aşkın? Acı çekmeye mi hevesliyiz yoksa?

*

Bu da, Teoman Alpay'ın Rast şarkısı:

**Sevmekten kim usanır, tadına doyum olmaz
Hangi gönül uslanır, sevenle oyun olmaz
Kaç kere yemin ettim, kaç gönüle de girdim
Sensiz yapamıyorum, bak yine geri geldim
İster yüzümü güldür, istersen ağlat beni
Bir gecenin koynundan, bin geceye at beni**

*

Nasıl bir duygu ki, bıkmıyoruz, usanmıyoruz sevmekten, tadına doyamıyoruz acı çekmenin...

"Pişmanım" deseler de inanmayın, en büyük acıları çeken aşıklar bile, sevmekten hiç pişman değildirler. Acısı bile doyumsuz bir hazdır aşkın. Değilse zaten, gerçek değildir o aşk. Gelip geçici bir hevesten, arzudan, belki de elde etme hırsından ibarettir, o kadar.

Gerçeği; kalbinden silmeye karar verdiğin, **"bitti"** dediğin anda yeniden ve daha güçlü biçimde başlamaktadır aslında. **"Hani acılarından kurtulmak istiyordun!"** diye, söz geçiremediğiniz gönlünüze serzenişte bulunursunuz boş yere.

*

Yahya Kemal, **"Ses"** şiirine şöyle başlıyor: **"Günlerce ne gördüm, ne de bir kimseye sordum
Yârab hele kalp ağrılarım durdu diyordum
His var mı bu âlemde nekâhet gibi tatlı
Gönlüm bu sevincin helecâniyle kanatlı"**

Ve şiirin sonu:

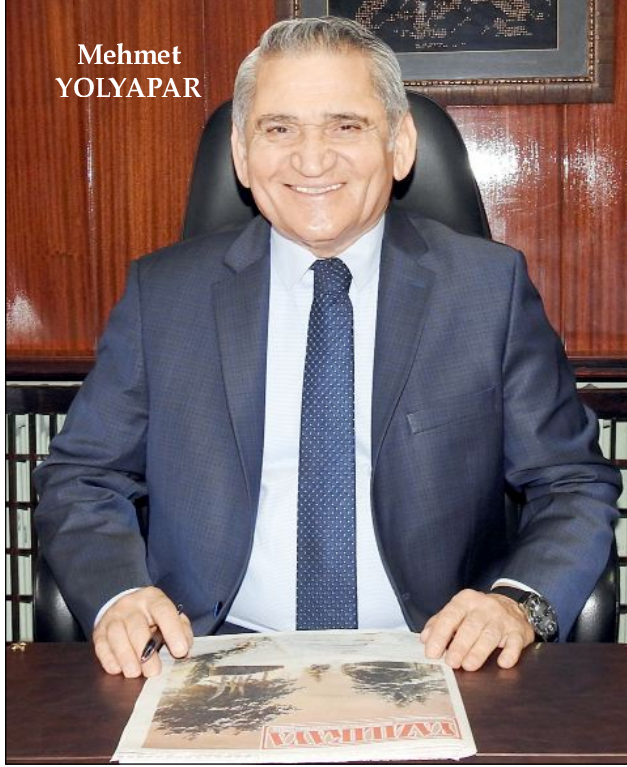
**"Her yerden o, hem aynı güzellikle göründü
Sandım bu biten gün beni râmettiği gündü"**

Var mı öyle kolay kurtulmak derin aşklardan? Kurtulduğunuzu sandığın an, bir de bakarsınız ki, başladığınız yerdesiniz.

*

İlk gençlik yıllarımın şairi Ümit Yaşar Oğuzcan, nasıl güzel anlatıyor aşk acısını:

**Uykuların kaçır geceleri
Bir türlü sabah olmayı bilmez
Dikilir gözlerin tavanda bir noktaya**

Mehmet
YOLYAPAR

**Deli eden bir uğultudur başlar kulaklarında
Ne çarşaf halden anlar, ne yastık
Girmez pencerelerden beklediğin aydınlık
Kapanır yatağına çaresizliğine ağlarsın
Onun unutamadığın hayali
Sigaradan derin bir nefes çekmişçesine
dolar içine**

Sevmek ne imiş bir gün anlarsın

*

Kayahan açık açık söylüyor:

**Seni seviyorum
Seni seviyorum diye
Senden önce hiç kimseye
Söylemedim dersem
Yalan olur
Hiç hesapsız, çılgınca
Seni seviyorum
Bazen bir çocuğun
Karanlıktan korktuğu gibi
Seni sevmekten korkuyorum**

*

Bir Sevgililer Günü'nü daha geride bıraktık. Sevgimizi bir kez daha fısıldadık sevdiğimizizin kulağına. Ya da yüreğimizden taşan sevgileri, tüm çevremizle, toplumla paylaştık.

Demek isterim ki:

Acı çekmek pahasına sevmekten korkmayın!

"Seni seviyorum" demekten çekinmeyin sevdiğinizize...

Dahası, sevgi duyduğunuz, değer verdiğiniziz herkese:

"Seni seviyorum"

YAZILIKAYA

18 ŞUBAT 2019 PAZARTESİ

SAYI: 136

ÇORUM HABER GAZETESİ
AYLIK KÜLTÜR VE SANAT EKI

(Ayrıca para ile satılmaz)

YAYIMLAYAN:

Baytaş Basım Yayım ve Ticaret A.Ş. adına
Yönetim Kurulu Başkanı
Orhan ÖZSARAÇÖĞLU

İMTİYAZ SAHİBİ:

Hülya YOLYAPAR

KURUCUSU, BAŞYAZARI ve ŞİRKET GENEL MÜDÜRÜ
Mehmet YOLYAPAR

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Taner ŞİMŞEK

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Volkan SINAYUÇ

YAZARLAR
**Selda FINDIK
Hüseyin AŞKIN**

KAPAK:
Salih UYGUN

YAYIN KURULU: (Alfabetik soyadı sırasına göre)
Ali ALAKOÇ, Prof.Dr. Gülen Elmas ARSLAN,
Nilüfer AŞKIN, Ercan ATA, Selahattin AYDEMİR,
Damla BİŞİRİCİ, Ayhan BOZKURT, Şahika ÇAĞLAR,
Nazife ÇİÇEK, Özin ERDEMLİ, Gazanfer ERYÜKSEL,
Selda FINDIK, Yrd.Doç.Dr. Özlem SİR GAVAZ,
Doç.Dr. Ebru GÖKMEŞE, İbrahim GÖSTERİR,
Muzaffer GÜNDOĞAR, Bahri GÜVEN, Ahmet İLBARS,
Semrin KALELİ, Doç.Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ,
Elif KAYMAZLI, Atilla LAÇİN, Abdulkadir OZULU,
Yrd.Doç.Dr. Sevinç SOYOCAK ÖZALP, Mehmet ÖZATA,
Altan ÖZESKİCİ, Semih POROY,
Yrd.Doç.Dr. Erjada PROGONATI, Recep SERBES,
Ebru SOYSAL, Semra ŞAHİN, Selma TARHAN,
Gizem TOSUN, Ayşe UNCÜ,
Fatma Nilüfer YALÇINKAYA, Kenan YAŞAR, İrfan YİĞİT,
Mehmet YOLYAPAR, Banu ÖZDİL YÜCEL

web: www.corumhaber.net
e-mail: corumhaber@gmail.com

YÖNETİM YERİ:

2. Gazi Sk. 4/E Çorum
Posta Kodu: 19200

Santral (Tel & Faks) :
(0364) 213 34 00 – 213 34 01
(0364) 213 34 73 – 224 58 14

SAYFA DÜZENİ:
ÇORUM HABER TESİSLERİ

BASKI:

Arslan Güneydoğu Gazetecilik,
Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş.
Esenboğa Yolu 17. Km. Osmangazi Mh.
Sütçü İmam Sk. No:4 Pursaklar – ANKARA
Tel: (0312) 419 20 01

DAĞITIM: Ecem (Turkuaz Dağıtım)

Dergimizdeki yazı, resim, fotoğraf ve desenler kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

BİTMİYEN, DERİN BİR AŞK HİKAYESİ

1907 yılında ebeveynlerinin dört kız çocuğundan üçüncüsü olarak Meksika'da dünyaya gelen Frida Kahlo, ailesinin çok istediği ama sahip olmadığı bir erkek çocuk gibi yetiştir ve annesinden çok babasına düşkün olarak büyür. 6 yaşında geçirdiği çocuk felcinden sonra, en çok kendisiyle ilgilenen babasıyla olan yakınlığı daha da kuvvetlenmiştir.

Genelde ölümle sonuçlanan bu hastalığı, sadece sağ bacağındaki gelişim kaybıyla atlatan Frida büyüdükçe, diğerine oranla zayıf kalan bacağındaki görüntü sebebiyle arkadaşlarının oldukça acımasız yorumlarına maruz kalır ve kendisine "tahta bacak" lakabı

koyulmasına sebep olan bu durumu, genç kızığa girdiği dönemlerde, giydiği geleneksel uzun elbiseleriyle gizlemeye çalışır.

Tıp okumaya karar verdiği yıllarda, dönemin alanda en ünlü eğitim kurumlarından birisi olan Ulusal Hazırlık Okulu'nun sınavını kazanmasıyla birlikte okul arkadaşı Alejandro Gomez Arias ile de aralarında duygusal olarak bir yakınlaşma başlar. 1925 yılında bir gün, Frida ve Alejandro'nun okuldan eve dönmek için kaçırılmak üzereyken koşarak zar zor yakaladıkları otobüs, bir tramvay ile çarpışır. Otobüste bulunanların birçoğunun hayatını kaybettiği kaza, Frida'nın kaburgaları, beli, omzu, bacağı gibi vücudunun birçok bölü-

münde çok sayıda kırıklar ve ağır eziklere sebep olduğu gibi üstelikle bedenine saplanan demir rahmini hasara uğratmıştır. Doktorlar, Frida'nın yaşayabileceğinden şüphelidirler ve şans eseri yaşasa bile tekrar yürüyebilmesinin çok zor olduğunu söylerler.

Küçük de olsa bir iyileşme umuduyla 32 kez ameliyat geçiren Frida'nın, alçıya alınan vücudu ve demir korsellerle yatağa bağlı olarak sürdürdüğü uzun tedavi süreci hem kendisi, hem de ailesi için oldukça yıpratıcıdır. Ameliyatlar ve ilaçlar için harcanan para, babasının imkanlarını aşar. Günler ilerledikçe tedavi masraflarını karşılamak için ev-

deki eşyalar bile satılmaya başlanmıştır.

Kendisi için daha fazla bir şey yapılamayacağına kanaat getirilen Frida, bir müddet sonra hastaneden taburcu edilir. Ailesi, olduğu yerden kıpırdıyamayan Frida için tahta bir yatak yaptırır.

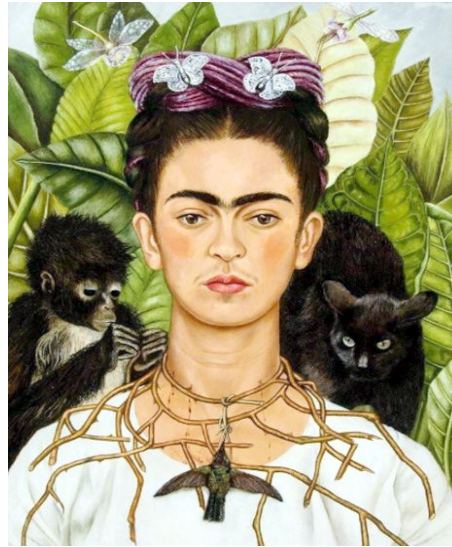
Kızını yeniden hayata bağlamak isteyen annesi, yatağın tavanına bir ay-

Doç.Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ

Frida Kahlo

na asar ve resim yapabilmesi için ona tuvaler, boya, fırçalar hediye eder. Frida'nın yatağında resimlediği ilk şey, okuldaki ilk aşkı olan Alejandro için yaptığı bir otoportredir, ancak hayatını tümüyle değiştiren o korkunç kaza anında birlikte olduğu Alejandro, Frida'nın yaşam mücadelesi verdiği günlerde yanına bile uğramaz. Yaşadığı onca fiziksel acıya, ilk aşkının acısını da ekleyen Frida, geçirdiği travmaların da etkisiyle resim yapmaya başlar ve resimleriyle hayata tutunarak yaklaşık iki yıl sonra ayağa kalkmayı başarır.

Frida ve Diego...

Yaralı Geyik

Artık sürekli resim yapan Frida'nın, yaptığı çalışmaların iyi olup olmadığını anlayabilmek için, gerçek sanatçıların eleştirilerini dinlemek en büyük arzudur. Arkadaş grubuyla buluştuğu bir gün, dönemin ünlü ressamlarından birisi olan Meksika'lı sanatçı Diego Rivera ile tanıştırılması, Frida'nın hayatını değiştiren en önemli anlardan bir başkası olacaktır.

Resimlerine hayran olduğu Diego Rivera, Meksika Duvar Resmi'ni dünyaya tanıtan, Meksika Devrim Sanatı'nın öncü sanatçılarından birisidir. Fiziksel olarak fazla bir çekiciliği olmamakla birlikte kadınlara düşkünlüğü, dağınık ha-

hayatı ve günü birlik ilişkileriyle tanınan Diego, zarif bir kadın olan Frida ile kıyaslandığında oldukça iri ve kiloludur. Frida'nın, yaptığı resimler hakkındaki düşüncelerini almak üzere Diego Rivera'yı ziyaretiyle birlikte ikili arasında başlayan büyük çekim, ilerleyen yıllarda tüm dünyayı kendisinden bahsettirecek oldukça karmaşık bir aşk hikayesinin de ilk kıvılcımlarını ateşleyecektir.

Diego'ya sırılsıklam aşık olan Frida'nın, kendisine pek fazla yakıştırılmayan bu adamla evlenme kararı alması, arkadaşları ve ailesi tarafından hiç hoş karşılanmaz. Öyle ki "fil ile güvercin" benzetmesi yapılan ikilinin 1929'daki evlilik törenine, gelinin çok sevdiği babasından başka kimse katılmaz.

Kısa bir süre sonra çift, Diego'nun Amerika'dan aldığı siparişler üzerine Meksika'dan taşınır. Amerika'da yaptığı resimler, Diego'nun şöhretine şöhret katar fakat ikilinin ilişkilerine hiç iyi gelmez. Diego, resimleriyle elde ettiği özgüven ile Frida'ya kırıcı davranmaya ve her fırsatta başka kadınlarla kaçamak aşklar yaşamaya başlar. Bunların birçoğundan haberdar olan Frida, her defasında çok sevdiği eşini affetmeye çalışsa da, duygusal dünyasındaki sarsıcı çöküntüleri engel olamaz.

Gün geçtikçe kötüleşen ilişki, Diego'nun Frida'nın ablasıyla bi-

Yatağında resim yaparken

le birlikte olduğu söylentileriyle, artık kopma noktasına gelir ve boşanırlar. Zaman geçer ama Frida'nın Diego ile ayrılığının acısı hiç geçmez. Onurunu ayaklar altına alan, kendisini küçük düşüren, yüreğinde kapamaz yaralar açan Diego'nun yokluğunun getirdiği ızdırıp, Frida için tarifsiz bir şekilde büyüdükçe büyür. Ne yaparsa yapsın kalbine söz geçiremeyen Frida, bir vesile ile tekrar bir araya geldiği Diego'yla ikinci kez evlenir.

Meksika ile Amerika arasında gidip gelen Frida, işte

bütün bu duygusal iniş çıkışların içinde yarattığı karmaşaları coşkuyla yansıttığı resimleriyle sergiler açmaya baş-

FridaKahlo

Frida ve Diego

lar. Yüreğini kanatan tüm acıların ve psikolojik travmaların yer aldığı resimler, 1938 yılında New York JulianLevyGallery'de sergilemeleriyle birlikte oldukça büyük bir sanat çevresinin beğenisini kazanır. Öyle ki resimlerin yarısından fazlası çoktan satılmıştır.

Yakaladığı bu büyük başarı onun dünya çapında bir sanatçı olarak tanınmasını sağlar. Yaşarken değeri bilinen nadir sanatçılardan birisi olan Frida'nın Paris'te açılan New York'tan sonraki sergisinde diğerlerinin çoğunun yanı sıra bir eseri de Louvre Müzesi'nin koleksiyonu için olmak üzere satın alınır ve

eserler Kandinsky ve Picasso gibi ünlü sanatçıların dahi övgüsüyle taçlandırılır.

1941 yılında çok sevdiği babasının ölüm haberiyle sarımsan Frida yıkılır ve sağlığı kötüye gitmeye başlar. O dönemlerde tüm gücüyle resim yapmaya devam eden ve bir okulda öğretmenlik görevi üstlenen sanatçı, 1950'li yılların başında uzunca bir süre hastanede kalır. 1953 yılında sağ bacağı kesilen Frida-Kahlo, yaklaşık bir yıl sonra hayata gözlerini yumar. Ölür-

ken bile üzüldüğü tek şey, Diego'yu bir daha göremeyeceğini ve ona bir kez daha sarılamaya-çağını bilmesidir.

Henüz genç bir kız iken talih-siz bir kaza ile yatağa bağlandığı dönemlerden başlayarak hem fiziksel, hem duygusal, hem de psikolojik durumlarını oldukça çarpıcı bir anlatım ile resimlerine yansıtan Frida için Diego ile yaşadığı aşk, onun eserlerinde yer verdiği en belirgin temalar arasındadır. Bununla birlikte evlilikleri boyunca 3 kez hamile kalan fakat çok istemesine rağmen sağlık problemleri nedeniyle her defasında bebeğini dünyaya getiremeyen Frida'nın, kendisinden yaklaşık 20 yaş kadar büyük eşi Diego'ya bir evlat verememesi ise içten içe kalbini kanatan en büyük acılarından birisidir.

Dünyadaki tüm sular yaşanmışlıkların ve yaşanacakların tanığıdır

Nerede olursa olsun ıssız bir köşede kendi başına akan bir pınar veya çeşme görürseniz, suyu iyice azalmış bile olsa eğilip kulak veriniz. O akan suyun şırlıtısı size mutlaka bir şeyler anlatıyordur. Anlattıkları, tanıdığı olduğu ya bir sevda türküsü ya da birbirinden ayrı düşenlerin yüreğindeki acıdır. Kısacası, yaşamın her döneminde suya düşen yansımalarıdır. Kuş uçmaz kervan geçmez bir yerde, kısacası her nerede rastlamış olursanız olun bu suların size anlattıklarını bir güzel dinledikten sonra bir de bu sudan kana kana içiniz. Böylelikle dünyadaki tüm suların yaşamın içindeki tanıklığını yüreğinizde daha derinden hissedeceğinize eminim...

Canlıların yaşamlarını devam ettirebilmesi için suya ihtiyaçları vardır. Tüm evrenin temel gerçeği bu mudur bilemiyoruz ama dünyadaki tüm canlılar için su yaşamın devamlılığını sağlayan en temel maddesidir.

Dünyanın tüm akarsuları geçmişten şimdiki zamana ve geleceğe doğru akıp giderler. İşte bunun içindir ki; sular, bütün zamanların ve yaşanmışlıkların birebir tanığıdır.

Her canlı yerini başka bir canlıya bıraktığı halde, sular her zaman kendileridir ve yollarına yine kendileri devam ederler... Yani varlıkları sonsuzdur. Kimi zaman bir bulut haline dönüşüp kara, doluya, çiyeye veya yağmur damlasına dönüşse de yine yeryüzünde birleşip yine bir yerlere akmaya devam ederler.

Bütün sular, uygarlıkların ve kültürlerin de taşıyıcısıdır. Neler gördüler, neler duydularsa akıp gittikleri yerlere beraberlerinde götürürler. Kimi zaman gittikleri yerlerdeki de götürdükleriyle harmanlayıp geri döndükleri yerlere getirirler. Hiç durmaz, yollarına devam ederler. Milyonlarca, milyarlarca yıl süren bir devinim içindedirler. Her akarsuyun varmak istediği yer denizler ve okyanuslardır. Dünyanın neresinde olursa olsun tüm akarsular sanki söz-

leşmişçesine büyük denizlerde birbirlerine kavuşurlar. Kimi dere ve çaylar da diğer akarsular gibi yine aynı niyettedir. Onlar da akarsular gibi büyük denizlere kavuşmak isterler. Ama bir yerlerde kuruyup kaybolup gideceklerini, güçlerinin yetmeyeceğini bildikleri için bir yolunu bulup

güçlü akarsulara karışmak ve yollarına devam etmek isterler. Birlikte birleşince daha güçlü olacaklar ve bu sayede büyük denizlere kavuşacaklardır.

Gidip geldikleri yerleri, geri döndükleri yolları çok yakından tanırlar. Dağları,

vadileri, ovaları kısacası her yerle tanıştırlar. Çünkü her zaman gidip gelecekleri yolları bellidir.

Akarsular büyük denizlere ulaşmayı hedefledikleri yolculuklarında, önlerine çıkan göllerde biraz eğlenir ve sonra yine yollarına devam ederler. Çünkü oralarda da durucu değildirler. Hedefleri yine büyük denizler ve okyanuslardır.

Sınır tanımazlar. Önlerine ne kadar set koyu-

lursa koyulsun, bir yolunu bulup bu engelleri aşar ve yine akmaya devam ederler. Bu, onların doğasındandır. Her ne kadar buldukları kaba göre şekil alıyor gibi görünseler de aslında özgürlüklerine düşkünlüdürler.

Kara parçalarına bulut, yağmur veya kar

olup geri gelirler ve kaynaklardan, pınarlardan yeryüzüne yeniden çıkarlar. Artık daha arınmış halde dirler. Yorgunluklarından da hiç eser kalmamıştır ve yine gökyüzünün maviliğini üzerlerinde yansıtırılar.

Yüce dağlarla hep dost, arkadaşlırlar. İşte o yüzdendir ki en yüce dağların tepesinde kar hiç eksik olmaz. Çünkü yağın karı, yağmuru en ön-

ce karşılayan, üzerlerine buyur eden bu dağlardır ve yağın karları gözden uzak tutar ve soğukla hemen erimesine engel olurlar. Böylece su damlaları da birden bire değil de damla damla akarak toprağın sıcaklığını kendilerinde hissediler. Yüksek dağlardan süzüle süzüle çoğalır-

Mümtaz BAŞKAYA

lar. Bu yüzden neredeyse her yüksek dağın eteklerinde şırl şırl pınarlar ve çağlayanlar vardır. Ama sadece dağlara değildir suların tutkuları. En beklemediğimiz bir anda yeryüzüne çıkıverirler. Yaylada, ovada ve nerede olursa olsun bir su kaynağına rastlamamız işte bundandır. Su kaynaklarından yeryüzüne çıktuktan sonra nehir, çay ya da dere veya göl haline geliverirler. Ya da yağın yağmur sularıyla oluşan ve yolunu bulmaya çalışan küçük bir su akıntısıdır. Ama bilirler ki yine bir yerlerde birleşip çoğalacaklardır.

Dünyadaki canlıların susuz yaşayamayacağı gerçeği, doğal olarak tüm canlılar için de geçerli olduğu için insanımsı varlıklar ve zaman içinde evrimsel gelişimi içinde oluşan insanlar, ilk zamanlardan günümüze kadar suyu baş tacı etmişlerdir. Çünkü yaşamlarının devamlılığı için onların da suya ihtiyaçları vardır ve bu yüzden hangi zaman dilimi içinde olursa olsun suyla birliktelikleri olmuş ve suyla beraber yaşamışlardır. Dünyada buzul çağından çıkılıp yaşama uygun alanlar oluştuğunda, ilk yerleşilen yerler mağara ve barınaklar olmuştur. Bu yerler seçilirken, öncelikle su kaynaklarına yakın olması tercih edilmiştir. Yerleşik yaşama geçilen Neolitik çağda ve diğer ardılı çağlarda da yerleşilen yerlerin suya ve su kaynaklarına yakın olma zorunluluğu dikkate alınmıştır. İşte bu yüzden her çağda köy ve kentler kurulurken seçilen alanların su kaynaklarına yakın olması, bu zorunluluğun en belirgin sonucudur.

İnsanlar da sulardan her yönüyle yararlanmayı bilmişlerdir. Bu yararlanma biçimini en başta tarım üretiminde görüyoruz. Topraktan elde edilen her üretimde suyun kullanımı, uygarlık gelişiminin tetikleyicisi olmuş ve bu yönde de ilerleme sağlanabilmiştir. Sulu tarıma geçilerek üretim artışı sağlanmış ve kendilerine yeterli besini su sayesinde artışı sağlanabilmiştir. Hayvancılık faaliyetlerinde de aynı benzer uygulamalar geçerli olmuştur. Bütün bu gelişmeler, dünya üzerindeki insan sayısının artmasını sağlamış ve bu sayede toplulukların gelişmesinin yolunu açmıştır.

Sulardan elde edilen doğal besin kaynakları da insanların beslenebilmesi için önemli arz etmektedir. Avcı ve toplayıcılık eylemlerini sürdüren ilk insanlardan günümüze kadar gelişerek devam etmekte olan balıkçılık ve benzer diğer su ürünlerinin temini, başta insan olmak üzere diğer canlıların yaşamlarını sürdürmesi bakımından hayli önemlidir.

Dünyadaki tüm sular sadece insanların değil; hayvanların, bitkilerin ve yaban hayatın yaşaması için de gereklidir. Tüm yaşamın kaynağının su olması önemli bir gerçektir.

Her coğrafyanın kendine özgü köklü uygarlıkları ve her uygarlıkta da o uygarlığa ait önemli izler taşıyan akarsuları var. Afrika'yı boydan boya geçen Nil nehri, bu coğrafyada uygarlıkların en belirgin kaynağıdır. Nil nehri olmasaydı, Afrika kıtası kuraklıktan kavrulacak ve insan türü dâhil olmak üzere birçok canlının yaşam alanları daralacaktı. Aynı durum, Güney Amerika'daki Amazon ve neredeyse tamamı A.B.D topraklarında yer alan Missisipi için de geçerlidir. Bu güçlü üç akarsudan başka buldukları coğrafyayı

başta kültürel etkiler olmak üzere başka yönlerden etkileyen akarsular da var. Bunlardan biri Hindistan'daki Ganj nehri. Bu nehir bulunduğu coğrafyanın kültürünü en derinden etkilemiştir ve bu etkileri tüm canlılığı ile günümüzde de sürmektedir.

Kendi ülkemizde de Fırat ve Dicle, Asi, Kızılırmak, Yeşilirmak, Büyük Menderes, Küçük Menderes, Gediz gibi daha başka birçok irili ufaklı akarsular var. Ayrıca çeşitli göllerin varlığını da unutmamak gerekiyor. Bu akarsu ve göllerimiz, çay ve derelerimiz ülkemizdeki suyun oluşturduğu uygarlıkları hep var ediyor, geliştiriyor ve

başta kültürel etkileşimler olmak üzere her yönüyle etkiliyor. Ayrıca bu uygarlık etkileşimlerini farklı coğrafyalara taşıyor ve diğer coğrafyalardaki sulardan da etkilenip geri getiriyor. Yani her yönüyle devinim sağlıyor.

Tüm dünyadaki suların uygarlık birikimleri konu edilirken, ülkemiz topraklarından doğan Fırat ve Dicle'yi geçmiş zamanlardan günümüze çeşitli uygarlıklara tanıklığı yönüyle daha farklı biçimde ele almak gerekiyor. Bu iki nehir ülkemiz topraklarından ayrı ayrı yola çıkıp daha sonra başka topraklardan akıp gitmekte iken birleşiyor ve tek bir nehir halinde Basra Körfezi'ne dökülüyor. Fırat ve Dicle nehirleri arasında kalan topraklara "Mezopotamya" adı veriliyor.

Bu coğrafya kadim uygarlıkların kurulduğu ve tarihte birçok ilklerin başladığı yer. En bilineni, Sümerliler tarafından sistemli hale getirilmiş bir yazının kullanmaya başlanmış olması. Elbette ki bu uygarlıkların köklü hale gelmesinde ve gelişmesinde bizim ülkemizden doğan Fırat ve Dicle nehirlerinin etkisi çok büyük. Anadolu toprakları da içinde olmak üzere, bu topraklarda insanın özü, kültürel gelişimi ve yaşam biçimi bu sulara güçlü bir şekilde yansımış. Suyu düşen bu izler de yine bu akarsular yoluyla uzaklara, en uzaklara taşınmış...

Sular, ülkeler arasında bazen savaş nedeni olmuş. İnsanlar sulara, suyollarına sahip olabilmek için birbirleriyle çağlar boyu savaşmışlar. Ama insanlar kendi aralarında savaşırken, sular, dağ, tepe ve vadileri aşarak tarih boyunca yollarına hep devam etmişler. Kendi uğruna savaşanları en geride, tarihin derinliklerinde bırakarak...

Bazen de sular uzlaştırıcı olmuş. İnsanlar çoğu zaman savaşmaktan yorgun düştüklerinde barışı yeğlemişler ve sularını, suyollarını kendi aralarında sınırlı kabul edip suyun her iki tarafında kalmayı bilmişler, ancak hırslarına yenilip yeniden savaşmaya kadar. Ama sular, daha önce de olduğu gibi birbirlerini yok etmeye çalışan insanları yine arkalarında bırakıp yollarına devam etmişler...

Sular kimi zaman uygarlıkların kurulmasına, gelişmesine öncü olmuş ve onları besleyip geliştirmişler. Dünyanın her yerinde sular tüm kollarıyla kurulan bu uygarlıkları kucaklamış ve serpilip gelişmelerini sağlamışlar. Böylece su uygarlıkları, nehir uygarlıkları gibi uygarlıklar doğmuş. İnsanların kendisiyle dostça yaşaması ölçüsünde usul usul akıp gitmesini ve neredeyse tüm dünyayı dolmasını bilmişler...

Sular insanların inanç yönünden de etkilemesini bilmiştir. Bu yüzden tarihteki gelmiş geçmiş birçok uygarlıkta su ile ilgili inanışlar, her çağda inanç sistemlerinde yerini almış ve toplumları derinden etkilemiştir. Sular, neredeyse her zaman diliminde tanrı ve tanrıca katına yüceltilmiş, tapılan ve saygı görülen bir nesne olmuştur. Böylece inanç çerçevesinde su ile ilgili inanışlar gelişmiş ve su kültürleri gelişmiştir. Bu dinsel anlayışların bir devamlılığı olarak, su kaynakları ve subaşları her çağda kutsallık kazanmıştır. Bu kutsallığı nedeniyle, her uygarlıkta suyun farklı bir yeri vardır. Yaşamın devamlılığını sağlayan akarsu, göl, dere ve çay gibi tüm sular kutsanmış ve bu kutsama törenlerin kaynağıdır. Böylece binlerce yıldan bu yana süregelen bir anlayışla neredeyse her suyun başı bir öykünün ve söylencenin kaynağı olmuştur. Dilden dile aktarılırken de zaman içinde farklı boyutlara bürünmüş ama gerçeğinden hep bir şeyleri içinde taşımıştır...

Suyun varlığı, doğayla bir bütünlük halinde yaşayan tüm toplumların en büyük değerleri arasında yer almıştır. Her uygarlıkta belirgin izleri olan su inancı, neredeyse tüm uygarlıkları derinden etkilemiştir ve günümüzde de etkilemeye devam etmektedir.

Eski Türklerin hayatında önemli yeri olan su, İslamiyet sonrasında da değerini korumuş ve kutsal sayılmaya devam etmiştir. Kutsal kavramlar arasında olan suya ayrı bir değer verilmiş ve adına törenler düzenlenmiştir. Bu değeri Türk dünyasında da bazı inanç, adet ve gelenekte görebilmekteyiz.

Yaşamakta olduğumuz Anadolu topraklarında da suyla ilgili inançların belirgin izleri vardır. Bu inançların birçoğu bizim ülkemizde de halen daha sürdürülmektedir.

Anadolu, hem kendi uygarlıklarıyla hem de iki kıta arasında köprü konumunda olmasıyla, tüm zamanlarda kültürün beşiği olmuştur. Konuya su inançları yönüyle baktığımızda, karşımıza hayli derin izler çıkmaktadır. Anadolu'daki ilkçağ uygarlıklarından olan Hititler'den başlayacak olursak, bu uygarlığa ait suyla ilgili birçok inanç izleri görebiliriz. Suyu çok önem verildiğini ve inanç sistemlerinde yerini aldığını görüyoruz. En başta, kentlerini su kaynaklarına yakın yerlere kurmayı hedeflemişler. Dinsel anlayışlarında da suyla ilgili inançlar geliştirilmiş. Bu yüzden birçok su ritüellerine rastlanıyor. Her şeyden önce su, Hititler için bedensel ve dinsel temizliği sağlayan en önemli bir madde. Dinsel törenler için tapınaklara giderken temiz olmayı yeğliyorlar. Buna benzer daha birçok suya duydukları anlayışı ve inanç biçimlerini ifade eden uygulamalar var.

Su inançlarıyla ilgili çeşitli ritüelleri Frigler'de de görüyoruz. Anadolu'nun birçok yerinde bu uygarlıkla ilişkilendirilen subaşlarında yer alan kutsal alanlara rastlanıyor. Ayrıca günümüze kadar yansıyan ve Frig uygarlığıyla ilişkilendirilmesi olası suyla ilgili inanışlar var. Frigler de bedensel temizliğe önem veriyorlar ve ölen kişi toprağa verilmeden önce törensel uygulamalarla yıkanıldığı ve hem bedensel hem de ruhsal temizlendiği biliniyor.

Anadolu'da suya verilen önem, daha ilkçağdan başlayıp Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı ve günümüze kadar sürüyor. Bu tarihselliğin yansıması olarak günümüz Anadolu'sunda geçmişe dair su ile ilgili birçok izler görülüyor. Su ile ilgili inançlar yanında, kültürel yönümüzle de suya düşmüş izlerimiz hayli çok. Suyla ilgili bu inançların bir yansıması olarak bazı birçok uygulamalar günümüze kadar gelebilmiştir. Ölen kişinin bedeni toprağa verilmek için yıkanırken, yakınları tarafından üzerine su dökül-

mesi, toprağa gömüldükten sonra da mezarına testiyle su dökülmesi ve aynı testinin mezar üzerine bırakılması, yola gidecek olan kişilerin arkasından su serpilmesi, bir pagan inanışın devamı olarak yağmur dualarına çıkılması bütün bu uygulamalara birer örnektir.

Anadolu'daki suyla ilgili bu uygulamalar sadece bunlarla sınırlı değildir elbette. Özellikle kırsal yerleşmelerde kendi kendine akan muslukların varlığı ve bu suların sürekli akmasının

yine o yöre insanlarınca sağlanıyor olması, suyun yaşamsal öneminin kavranmasıyla ilgili bir durumdur ve suya duyulan kutsallıkla ilgilidir.

Anadolu'da da su kaynakları, akarsular ve göller, binlerce yıl içinde kurulan uygarlıkların oluşumunda ve gelişiminde etkili olduğu bir gerçektir. Sular, bu topraklarda da uygarlığın taşıyıcısı olmuştur. Anadolu'da yaşayan insanlar da neler yaşamışlarsa sulara anlatmışlardır. Yaşama dair ne varsa sularla paylaşmışlardır. İşte bu yüzden Anadolu'nun yaşama dair olan tüm zenginliği sulara yansımıştır. Sular da kendine yansıyanları gittikleri yerlere taşımışlardır. O yüzden Anadolu insanına aklınıza gelen akarsu-

yun, çağlayanın, derenin, çayın veya bir gölün adını söylediğimizde; başlayacaktır bildiklerini, gördüklerini, yaşadıklarını anlatmaya. Üstelik bu anlatımların ardı arkası gelmeyecektir ve anlattıkça anlatacaklardır. Ayrıca masalları, efsaneleri, söylenceleri ve yaşanan gerçek öyküleri de sıralayacaklardır.

Binlerce yıldan bu yana akan çağlayanlar, türkü olmuştur dillerde. Anadolu insanı duygularını, sevinçlerini, üzüntülerini ağıt, türkü gibi

sözlü anlatımlarla binlerce yıldır süren bir gelenekle sulara anlatmıştır. Bu anlatımlarına ağıtlar ve türküler de eşlik etmiştir. Kimi zaman halk ozanlarının sesinde veya Anadolu yaylalarında yalnız gezen çobanların kavalının yanık nağmelerinde ağıtlar dile gelmiştir, dinlediğimizde gönül telini titreten ve kimi zaman ağlamaklı olduğumuz...

Kısacası nereye gidelim, aslında anlatılanlar yaşanmışlıkların veya bundan sonra yaşanacakların ta kendisidir. Yani suya düşmüş izleridir...

Bizim coğrafyamızda da her bölgenin kendine göre akarsuyu, gölü, kaynağı, deresi ve çayı var. Doğal olarak kendilerine göre de anlatacağı şeyleri var. Ama kullandıkları diller hep aynıdır ve tektir. Çünkü döküldükleri denizler, onları bir yerlerde birleştirir. Bu yüzden suların anlattıklarını her dinleyen, onların ne anlattığını çok iyi bilir. Çünkü sular, kendi insanıyla aynı dili

konuşur ve bu sayede duyguları birdir. Anadolu insanı da tüm suların bu anlattıklarını yakın zamanlara kadar çok iyi anlamıştır. Sulara içtenlikle bağlanmayı ve onun dilinden konuşmayı ve anlamayı iyi bilmiştir. Tüm içtenlikleriyle suların dinlediklerini yine sulara anlatmışlar. Sular da kendilerine anlatılanları uzaklara, en uzaklara taşımışlar. Böylece doğal devinimleri içinde kültürlerin taşıyıcısı ve insana dair ne varsa onların tanığı olmuşlar...

Bizim sularımız da dağ bayır, ova, yayla akıp giderken bu tanıklıklarını denizlere, okyanuslara geçmişten geleceğe ulaştırmakta.

Bizim ülkemizde de diğer ülkelerde olduğu gibi derin suların beyaz bulutlara yüklenerek yine karalara doğru yöneliyorlar ve en yükseklerden yağmur, kar, dolu ve çiy olarak kendilerini bırakıyorlar. Yine toprağa süzülüp pınarlardan, gözelerden yeryüzüne ulaşıyorlar. Daha sonra akarsularla bildikleri o yollardan denizlere kavuşuyorlar ve bu geliş gidişler binlerce, milyonlarca yıldan bu yana sürüp gidiyor. Ancak her geliş gidişlerinde diğer sular gibi kendilerine anlatılanları gittikleri geldikleri yerlere fisıldıyorlar. Bizim akarsuların da bu aktarımları çağlar boyu halen daha sürüp gitmekte. Bizim sularımız da geçmişten geleceğe bu tanıklıklarını

dünya durdukça sürdürmeliler. Bizlere düşen görev, geçmişten aldığımız bu mirası geleceğe tertemiz bir şekilde bırakmak olmalıdır. Hiçbir akarsuyumuz, gölümüz, deremiz, çayımız geçmişinden utanmamalı. Çünkü kimi nehir, göl, dere ve çaylarımız günümüzde hayli kirli akıyor. Bu kirlilik de sanayi ve evsel atıklarıyla gündün güne artıyor. Ama kirlenen sularımız dün olduğu bu gün de tertemiz akmalı, geleceğimizin teminatı olmalı...

MÜZİĞİN TARİHİNİ DEĞİŞTİREN ALET GRAMOFON

Kendi eksenini etrafında sabit bir hızla dönen ve balmumundan, kalaydan veya metalik sabundan yapılmış olan ve kovan denemeli içi boş bir silindirin üzerine iğne ile oyularak kaydedilen ses titreşimlerinin daha sonra bir başka iğne ile yeniden üretilmesi fikri de insanlığın bu "sesi kaydetme" veya "sesi geri getirme" çabasından ortaya çıkmıştır.

Fransız araştırmacı Leon Scott De Martinville ses titreşimlerini karton bir silindirin üzerine diyafram kullanmaksızın kaydetmeyi başarmış ve bu icadına "Fonograf" adını vermiştir. Ancak 1877 yılında fonograf aletini bugün bildiğimiz "Gramophone" haline dönüştürmeyi başaran kişi ise, daha önce ampülü keşfederek elektriğin evlerde aydınlatma aracı olarak kullanılmasına yol açmış olan ünlü Amerikalı mucit Thomas Edison'dur.

1894 yılında Amerikalı mucit Emile Berliner'in geliştirdiği disk şeklindeki plaklar ile çalışan fonografa ticari bir isim olarak "Gramofon" adı verilmişti. Gramofon adı, Emile Berliner'in fonografından sonra disk plak ile çalışan bu tür fonograflara verilen ortak isim olarak

yaşadı. Gramofon, icat edilmesinden çok kısa bir süre sonra Osmanlı İmparatorluğu topraklarına da ulaştı. Elimizdeki bilgilere ve eldeki plak kayıtlarına göre, Osmanlı İmparatorluğu 1897 yılında "TheGramophoneCompany" aracılığıyla gramofon plakları ile tanışmıştır.

Elimizdeki sınırlı bilgilere göre Osmanlı İmparatorluğu'nun gramofon plakları ile ilk tanışması, 1900 yılında Yeni Cami'nin önündeki ilk ses kaydını yapmış olan Alman teknisyen Tantrix ve daha sonra TheGramophoneCo. Ltd. kayıt teknisyeni W. Sink-

ler Derbiyi tarafından gerçekleştirilmiş olan ilk Osmanlı ses kayıtları ile başlamıştır. Dünya üzerinde müziğin sanayileşmesi ve ticari bir meta haline gelmesi Abdülhamid'in saltanat yıllarına rastlar.

Gramofon ve plak ticari anlamında 1887 ve 1889 yıllarında piyasaya çıkar. 1896-1897 yılları arasında İstanbul'a kadar gelir.

"...Osmanlı İmparatorluğu'na, ilk önce Favorit ve Zonophon geldi. Takiben 1903'de Gramophon Concert Record geldi. Tek yüzlü ve Türkçe, Rumca, Ermenice, Arapça, Arnavutça plâklar yapmaya başladılar. İlk yapılan plâklar Tanburî Cemil Bey'in kayıtlarıydı..." Ses kaydı yapılan ilk Müslüman Türk Tanburî Cemil Bey idi.

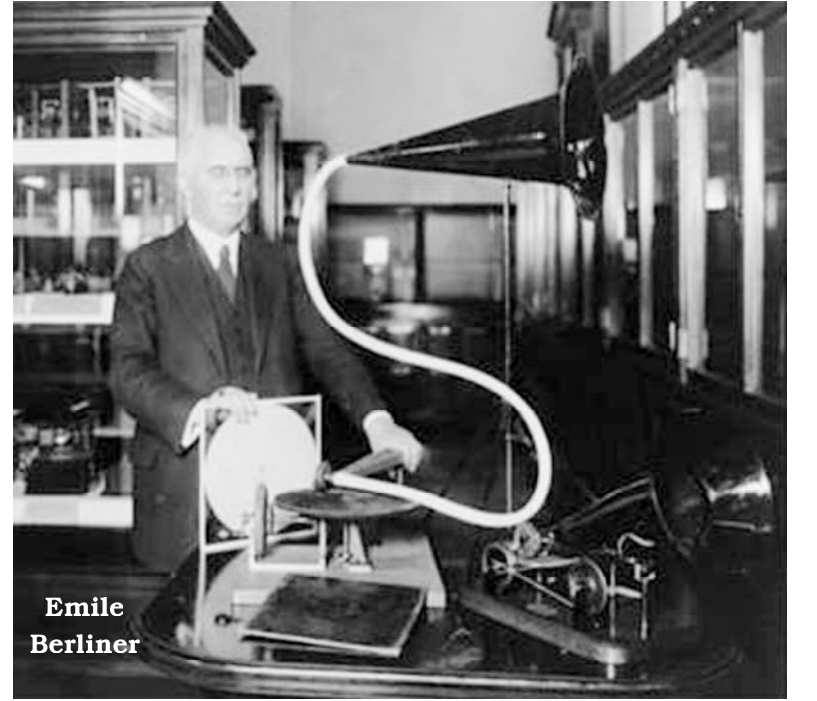
İlk başlarda gramofona "Vakanüvis" (olay-yazar) isminden esinlenerek "sedanüvis" (ses yazar) adı verilmişse de, bu isim pek rağbet görmemiş ve gramofon adı kısa bir zaman zarfında piyasaya hakim olmuştur. Bu aşamada ses kayıtları taşınabilir aletlerle kaydı alınıyor ve plaklar tek taraflı olarak basılıyordu. Plakların kayıt için kullanılmayan diğer yüzleri de boş kalmaması diye firmanın amblemi veya kaydı yapılmış olan sanatçının fotoğrafı ile süslenirdi. İki yüzünde de ses kaydı

bulunan plaklar Odeon firması tarafından geliştirildi ve 1904 yılından itibaren piyasaya sürüldü.

Gramofon plaklarını numaralama için de oldukça ilginç kodlar kullanılmaktaydı: Elde bulunan en eski kataloglardan biri kabul edilen Alman şirketi FavoriteRecords 1905 kataloğundan, araştırmacı Hugo Ströthbaum'un çıkardığı

İrfan YİĞİT

Emile Berliner

bazı ilginç ipuçları şunlardır: Her plak üzerinde beş ya da altı rakamlı bir numara vardır. Küçük harfler plak çaplarını ifade eder: "e" 17,5 cm, "f" ve "t" seri 24,5 cm, "q" seri 27 cm'lik, "g" ve "w" seri 30,5 cm'lik plak boyutla-

Fonograf ile Edison'un fotoğrafı

rını ifade etmektedir. "1", "7", "2" gibi ilk rakamlar ülkeleri ya da dilleri simgeliyordu. Örneğin "5" doğu dillerini (Türkçe, Grekçe, Arnavutça ve Ermenice) karşılıyor. İkinci rakam müzik türünü belirliyordu. "0" çeşitli, "1" marş, "2" dans, "3" trio - düet, "4" solo çalgı, "5" erkek sesi, "6" kadın sesi, "7" meddah, karagöz ve komik, "8" konuşma, "9" koro ve diğer çok sesli topluluklar. Son 3 rakam ise ülke kodu olarak yer alıyordu. 001-200 Yunan, 201-500 Türk, Ermeni, Arnavut, 501-999 Mısır.

Gramofon bütün dünyada olduğu gibi, Osmanlı Başkenti İstanbul'da da kısa zamanda yaygınlık kazanır.

Çekilen her ses yayınlanmasın yayınlanmasın bir kalıp numarası alıyordu. Costantinopole, Smyrna, Selonica gibi kent isimleri ise daha çok sanatçının geldiği şehri belirlemekteydi. Kayıtlar büyük çoğunlukla İstanbul'da yapılmaktaydı. İlk Osmanlı Plak şirketi olan Orfeon-Record 1912 yılında kurulmuştur. Odeon firmasının İstanbul acentesi olan Blumenthal biraderler bu şirketten ayrılarak Orfeon şirketini kurdular ve ilk Türk plak fabrikasını "Bahçe Sokak no: 34, Feriköy" adresinde açtılar. Bu fabrika "Orfeon," "Orfeos", "Radio R" etiketleriyle peş peşe gramofon plakları yayınlamaya başladı.

İstanbul halkı bu yeni buluşa büyük bir merak ve rağbet gösterir. Belli noktalarda bu alet, kalabalıklara kişi başına yüz para ücretle dinletilir. Dinletilen şeyler ise, kısa haması nutuklardır.

".....Ercüment Ekrem Talu ise İstanbul' a ilk fonografin 1896-1897 yılları dolayında geldiğini söyler. Bu fonografi Beyoğlu Parmakkapı'da eczanesi bulunan meşhur kimyager Dellasuda Faik Paşa getirmiştir.

İsteyen eczaneye girip bir kuruş karşılığında, ama o zamanın bir kuruşu gümüş tendir. Bir veya iki kovan dinleyebilmektedir..."

... İlk plak kayıtlarda ne yazık ki tasavvuf musikisi yeteri kadar yer almamış, tasavvuf ve dinî musiki plakları çok az sayıda ve ancak Cumhuriyet döneminde yapılabilmıştır. Dönemlerinin usta tasavvuf musikisi icracılarının sesleri günümüze ulaşamamıştır..."

"... İlk taş plak kayıtlarında görev alan Nasib Hanım Çingene asıllı bir sazende ve hanenendir.

Koleksiyonlarda 1903 yılında yapmış olduğu plaklar bulunmaktadır. Ama taş plakların başyıldızlarından biri Arap Mehmet'tir. Zurna sazının gelmiş geçmiş en büyük ustası sayılan Arap Mehmet oyun havası, köçek havası, taksim gibi plaklarının yanı sıra, Gülistan gibi sanatçılara 'şarki', 'semâî', 'mani', 'gazel' gibi parçalarda eşlik etmiştir..."

Yine gramofonun müzik tarihimizdeki ilklerine baktığımızda, plâk dolduran ilk Türk kadın sanatçı olarak, Fikriye (Şakrakses) Hanım'ı görüyoruz. Ses kaydı gerçekleştiren ilk Müslüman Türk asıllı hanım okuyuculardan biridir. Fikriye Hanım'la birlikte taş plaklara seslerini veren iki hanım şarkıcı daha vardır. Faize Hanım (Ergin) ve Nezahat Hanım'lardır. Türk asıllı Müslüman hanımların gerçekleştirdikleri 'ilk kayıtlar' ses kayıt aygıtlarının İstanbul'a gelişinden yaklaşık 30 yıl sonra gerçekleşmiştir. Bu kayıtlar şarkı sözlerini Nâzım Hikmet'in yazdığı operet'tir.

Türk taş plaklarına azımsanmayacak sayıda yapılan müzik türü kayıtlarından biri de operetlerdir. Bu operetlerin en ünlüsü de Cemal Reşit Rey ve Ekrem Reşit Rey kardeşlerin 1932-33 yıllarında İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda temsil edilen 'Lüküs Hayat' isimli operetleridir. Bu operetlerde şarkı sözlerini Nazım Hikmet yazmaktaydı. Operetin yönetmeni Muhsin Ertuğrul o yıllarda sinema filmleri çekiyordu ve bu filmlerin senaryolarını da Mümtaz Osman takma adıyla yine Nazım Hikmet yazmaktaydı.

Muhlis Sabahattin'in "Ayşe" operetinden bir şarkıyı "Sahibinin Sesi"ne okuyarak bu unvanı kazanır. Yine ilk plâk yapanlar arasında Madam Eugeni, Madam Victorie, Gülistan ve Gülfidan isimli sanatçıları görüyoruz.

Yalnız müzik sanatçılarının müzisyenliği dışında gündeminde fonograf, gramofon var. Ahmet Mithat Efendi bile bir romanında suçlunun ifadesinin bu aletlere kaydolduğundan söz eder. Klasik Batı müziğine ilginin daha çok olduğu dönemler acaba 1930'lu yıllar mıydı?5 Kasım 1931'de bir dergide Alfred Cortot'un Sahibinin Sesi'nden çıkan Brahms'ın Macar Rapsodisi tanıtılmaktadır.

Sadettin Kaynak, ses sanatçısı olarak şö-

retini taş plak kayıtlarıyla kazanır. Taş plâğa ilk Türkçe ezanı okumak da Sadettin Kaynak'a nasip olur. Plâk sanayi 1970'li yılların ortalarına kadar altın devirlerini yaşar. Ancak o yıllarda gurbetçi işçilerimizin yurda gelişlerinde getirdikleri "teyp"lerle birlikte ses kayıt sistemi değişime uğrar. O yıllarda artık silinip, yeniden üzerine kayıt yapılabilen teyp kasetleri piyasaya sunulur.

"...Piyasa belli olmuştu, bunun adı 'kasetçilik' idi. Firmalar uyanmıştı Kervan ve Yavuz otomatik makinalar ithal ederek seri imalata geçtiler. Grünberg'lerHaramidere'dePlâksan'ı kurdular. Raks 1979'da boş kaset ve 1980'de dolu kaset üretmeye başladı... Piyaniş şantörler Ferit Özbeğen ve Ümit Besen ile canlanan kaset piyasası, sonraları İbrahim Tatlıses'in Mavi Mavi'si ile iki milyonu yakaladı. Sezen Aksu rekorlar kırdı..." Philips firması, 1979'da ilk Compact Disk (CD) üretimini yapar. 1981'de Batı'da "walkman"ler satılmaya başlar. 21. yüzyılda iletişim teknolojideki akıl almaz gelişmeler, özellikle bilgisayar ve internetin çok büyük imkânlar sunması, ses kayıt sanayini büyük bir çöküşe götürecektir. Çünkü artık müzik kitlelerce plâk, kaset, CD gibi aparatlardan değil, internet üzerinden dinlenilmektedir.

Kaynakça:

•Doğan Hızlan, Türkiye'nin Sesi Tarihi, Hürriyet Gazetesi, <http://www.hurriyet.com.tr/turkiye-nin-ses-tarihi-232898>

•Salih Zeki Çavdaroğlu, Türkiye'nin Ses Kayıt Tarihine Bir Bakış, Musiki Dergisi

•Toplumsal Tarih Dergisi

•Emile BerlinerandtheBirth of theRecording Industry, <https://www.loc.gov/collecti- ons/emile-berliner/articles-and-essays/gramophone/>

Fonograf

“Aklın süsü dil, dilin süsü sözdür / Kişinin süsü yüz, yüzün süsü gözdür.”

(Yusuf Has Hacib/Kutadgu Bilig)

● **Söz sanatı, iyilik için kullanılırsa insan ruhunun en önemli şifasıdır.**

● **Bence bir romanın mekânı onun asıl karakteridir.**

● **Çocuklara, çalışarak hayatlarını kazanmanın namus manasına geldiğini hiç unutmamalarını söylemek isterim.**

● **Zihnimizi açan, dünyaya ve kendimize bakışımızı değiştiren okuma, iş ve aile hayatımızı iyileştirebilir.**

Nazife ÇİÇEK
Sanat Eğitimi-Sanatçı

Her şey geçici ve hepimiz ölümlüyüz. Kasılmaya, şişinmeye, dünya malına tamah edip, çalmaya, çırpıma ve haksızlık etmeye değmez. Bu, dünyanın en önemli ahlak dersidir ve bu ders Çorum'un ortasında dikilidir diyen, “Toprak” isimli romanını yazarken Çorum’da konakladığı süreçten dolayı kendisinin de biraz Çorumlu olduğunu söyleyen değerli yazarımız Buket UZUNER ile sanata ve hayata bakış üzerine güzel bir söyleşi gerçekleştirdik.

Nazife Çiçek 1-Yazar Buket Uzuner’i hayatta neler heyecanlandırır?

Buket Uzuner 1- Çocukluğumdan beri öğrenmek, seyahat etmek, okumak, yeni yerler ve kültürler tanımak beni hep heyecanlandırmıştır. Hâlâ iyiliğe, paylaşmaya, aşka, mutluluğa ve gerçekleştirmek üzere kurulan hayallere inanırım; bunlar beni daima heyecanlandırır. Merak etmek ve öğrenmek heyecanı oksijen gibi yaşamamızın şartlarından bence. Bunları yitiren insanların yürüyen ölümler olduğunu düşünürüm. Çünkü para, iktidar, şan ve şöhret gibi şeyler geçicidir. Oysa merak etmek ve öğrenmek insanı yeniler ve yeni dünyalar, dostlar kazandırır. Merak ve öğrenme heyecanı her ne kadar karakterimin parçası olsa da bunları çocukluğumda besleyen ve cesaretlendiren annemin hakkını vermem gerekir. Anneler bizim mimarlarımızdır.

NC2-Sanatçıların özellikle edebiyatçıların bir çeşit şifacı olduğunu düşünürüm. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

BU 2- Ben de sizin gibi düşünüyorum. Söz

sanatı, iyilik için kullanılırsa insan ruhunun en önemli şifasıdır. Güzel kullanılan söz insanı yüceltir, umudu ve şekati, kardeşliği ve barışı, dolayısıyla bereketi artırır. Ancak söz sanatının tarihte kötülüğe hizmet ettiğinde nasıl zehirli olduğunu görürüz. Sözü kötüye kullanıp, insanların gönüllerinde ömür boyu kanayan yaralar açabilir, aşağılayabilir, birbirlerine düşman edip, ayrıştırabilirsiniz. Sözü değerini en iyi anlatanlardan biri bin yıl önce “Kutadgu Bilig”i Karahan Türkçesiyle yazan şair Yusuf Has Hacib’tir. “Aklın süsü dil,

seven bildiğimiz tek canlı türü. Şiire gelince, o edebiyatın kraliçesidir. Şiir en güçlü söz sanatıdır, şair olunmaz, şair doğulur. Şiir yeri gelince hayat kurtarır.

NC 3-“Toprak” romanını yazdığınız süreçte sık sık Çorum’a gelip, kaldığınızı biliyoruz. Bu süreç romanın yazılımını ve içeriğini nasıl etkiledi?

BU 3- Bence bir romanın mekânı onun asıl karakteridir. Örneğin İnce Memed’i Toroslar’dan alıp, Alp Dağları’na veya Uludağ’a taşıyın, hikâye tamamen değişir. Coğrafya kültür demektir. O yüzden roman yazarken olayların geçeceği şehir, ülke veya semtte araştırma yapmayı, oradaki yerli halkla görüşmeyi, yiyecek-icecekte türkülere kadar araştırmayı önemsiyorum. Tabii kendim de bu sırada yepyeni insanlar ve yeni şeyler tanımayı seviyorum. Bunlar her zaman güzel olmayabiliyor ama hayat da böyle bir şey zaten. “Toprak” romanını yazarken üç yıl içinde defalarca Çorum’a gittim. Hem merkezde hem İskilip, Boğazkale, Kargı, Alaca, Sungurlu, Osmaniye kasabalarını ve bazı köyleri gezdim, oranın yerlileriyle tanıştım, hakiki Çorum ev yemekleri yedim, türküleri dinledim. Bence bunlar romanın temelini yansıdı, hikâyenin hamuruna samimiyet ve derinlik kattı. Ayrıca yaşanmışlıklar beni biraz Çorumlu yaptı, bazı Çorumlular da benim sahiden Çorumlu olduğumu düşünmeye başladı. Daha ne olsun!

NC 4-Çorum Yazılıkaya’yı ilk kez gördüğünüzde ne hissettiniz?

BU 4- 3500 yıl önce kendi inançlarına göre kutsal saydıkları figürleri taşlara kazımış insanların yaşadığı yerlerde dolaşmak, hâlâ bozulmamış sanat eserlerini yakından görebilmek özellikle bunlar bir zamanlar Hititler’in ülkesiyken bugün bizim ülkemiz olması nedeniyle çok etkileyiciydi. Bu mirasın bizim

kültürümüze emanet edilmesi büyük ayrıcalık. Tüm Çorumluların çocuklarını Yazılıkaya ve Hattuşa antik şehrine götürmelerini öneririm. Çünkü orayı görmek hem bizden önce bu topraklarda yaşamış ve bir bakıma eski hemşhri-leri sayılacak insanların kültürünü tanımak hem de dünyadaki en güçlü ve en zengin de ölümlü, fâni ve geçici olduğunu bir kez daha hatırlamak şansı verecektir. Her şey geçici ve hepimiz ölümlüyüz. Kasılmaya, şişinmeye,

Yazar Buket UZUNER

dilin süsü sözdür / Kişinin süsü yüz, yüzün süsü gözdür.” demiştir. Sözü böyle güçlü etkisiyle ilgili atasözlerimiz vardır: “Söz kılıçtan keskindir.”, “Dilin kemiği yok.” Sorunuza dönersek. İşte söz ilaç gibi şifalıdır. Sevgiyi, aşkı, kardeşliği, yalnız olmadığımızı, hepimizin biricik olduğumuzu, iyiliğin bulaşıcı olduğunu yani umudu yayar söz sanatı. Bunları bir hikâye içinde okuyunca daha iyi kavrarız, çünkü insan denen canlı hikâye dinlemeyi ve anlatmayı

dünya malına tamah edip, çalmaya, çırpmaya ve haksızlık etmeye değmez. Bu, dünyanın en önemli ahlak dersidir ve bu ders Çorum'un ortasında dikilidir.

NC 5-Sizce Hitit Uygarlığı'nın insanlığa katkısı nedir?

BU 5- Hititler, insanlık tarihinde bildiğimiz kadarıyla ilk yazılı antlaşmayı (Kadeş Antlaşması) yapan, yazılı kanunlarında hümanist maddeler bulunan, başkalarının dini inançlarına saygı gösteren ender uygarlıklardan birini kurmuş insanlar. Kimbilir belki de onlardan kalan gelenekten etkilenen Selçuklu ve Osmanlı Devletleri de topraklarına kattığı kültürlerdeki insanların zorla dinini değiştirmemiştir. Unutmayın ki, Hititlerin bayraklarında çift başlı kartal vardı, Şaman eski Türklerin ve Selçuklular'ın da aynen öyle. Ben tarihçi değilim ama bildiğim kadarıyla Hititler'in bağımsız olmayışları, kraliçeleri Puduhepa'nın Anadolu'nun Kleopatra' sını denecek kadar bağımsız bir kadın olmasıyla, zengin yemek kültürleri, devirlerine göre ileri araç-gereç ve tarım becerileriyle öne çıkmış bir uygarlık olduğunu düşününlerdenim..

NC 6-3Aralıkta gerçekleştirdiğiniz söyleşide fazla katılımdan dolayı izdiham yaşadığınız durumlar oldu. Eğer konuşabilseydiniz bizlere geyik, Hititler, Hüseyin Dede Vazosu hakkında anlatacaklarınız olduğunu söylemişsiniz. Sevgili Buket UZUNER o anlatamadıklarınızı burda anlatabilir misiniz?

BU 6- Çorum Devlet Tiyatrosu salonunda yapılan yazar-okur buluşmasına gösterilen ilgiye teşekkür ederim. Gençleri kitap ve yazarla buluşturmak için emek verenlere de ayrıca teşekkür ederim. Söyleşi için hazırladığım metni şimdi söyleşide tekrarlamak yerine "Toprak" romanının " Hüseyin Dede Vazosu" bölümünü

(213. sayfa) ilgilenenlere önereyim isterseniz.

NC 7-Hitit Ülkesi çocuklarına tavsiyeleriniz var mı?

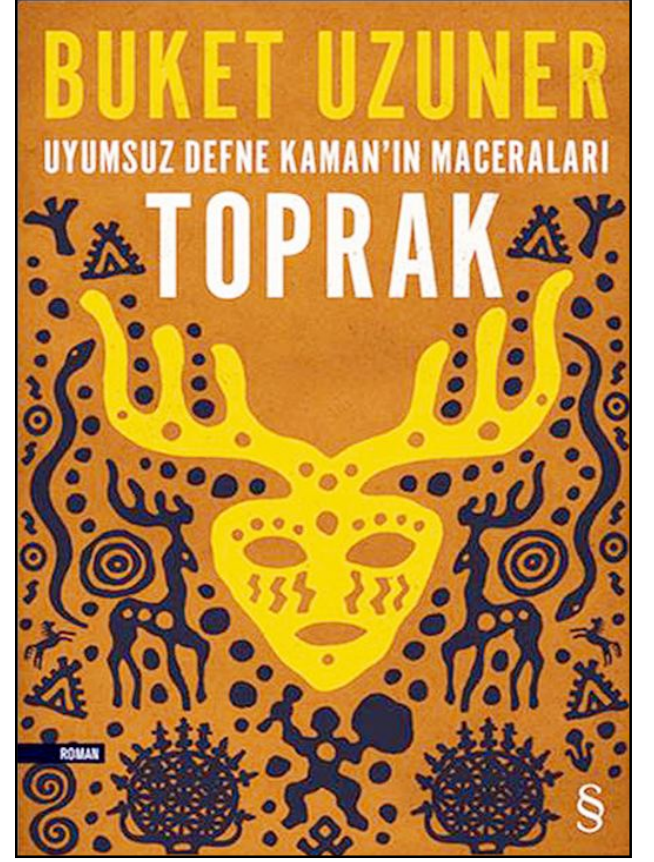
BU 7- Çocuklara merak etmelerini, gelecekte en sevdikleri işleri yapmayı tercih etmelerini ve bu konuda önlerine çıkan engellerle yılmadan mücadele etmelerini, mutlaka bir veya birkaç zanaat/ meslek edinmelerini öneririm. Memurluk meslek değildir. Çocuklara, çalışarak hayatlarını kazanmanın namus manasına geldiğini hiç unutmamalarını söylemek isterim. Çorumlu olmanın Hitit mirasına sahip çıkmak ve bununla gurur duymak olduğunu da hatırlatmak isterim.

NC 8-Yazı atölyeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

BU 8- Bence yazarlığın okulu olmaz. Yazı atölyeleri iyi okur olmayı öğretir. İyi okur olmaksa her insan ve her meslek için önemlidir. İyi okur olmak demek, "fast food"un mideyi yararsız yiyeceklerle doldurduğu gibi kafamızı boş kitaplarla işgal etmemeyi öğrenmek anlamına geliyor bence. Bir romanı okumak, sadece konuyu takip etmek değildir, yazarın kurgu ve söz oyunlarının, metinlerarası ilişkileri farkına vararak okumak, önemli bir zihinsel aktivitedir.

Zihnimizi açan, dünyaya ve kendimize bakışımızı değiştiren okuma iş ve aile hayatımızı iyileştirebilir. Yazarlık atölyeleri hem ortak ilginiz olan insanlarla sosyalleşmek, hem de bir kitabı okurken neleri nasıl anlayacağımız konusunda bizi eğitebilir. Bu açıdan yararlıdır.

Güzel sorularınız ve ilginiz için teşekkür ederim.

(Buket UZUNER'in Çorum'da Hitit dönemine ait büyük bir tarihi eser hırsızlığını araştıran gazeteci Defne Kaman'ın ortadan kaybolmasıyla başlayan olaylar örgüsünün anlatıldığı 'TOPRAK' isimli romanı.)

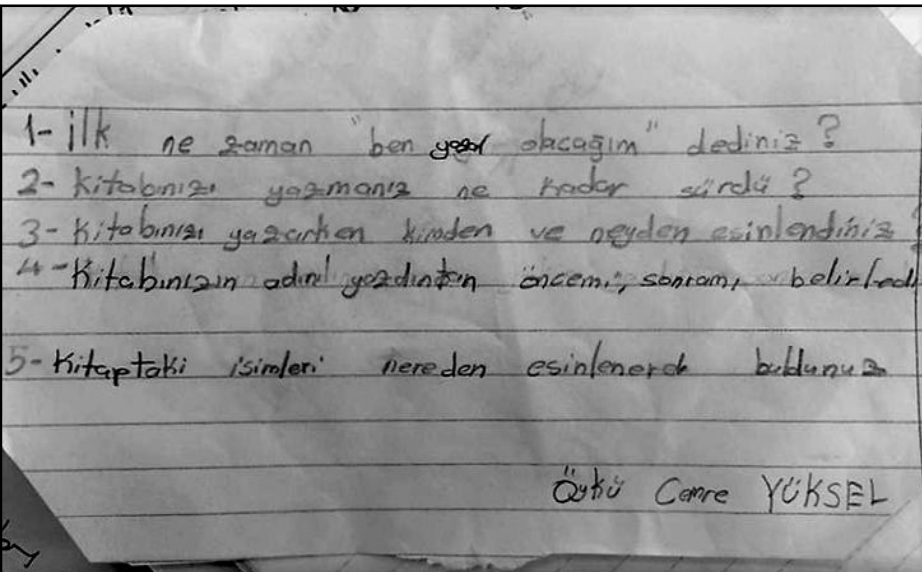

RECEP GARİP

SOLAR ÇİÇEKLERİM SENSİZ

can eşim'e

gün ışıır çime	gözlerim solar sensiz
içime ateş düşer	elim kolum çaresiz
düşer gelir dile aşk öylece	
solar çiçeklerim sensiz	dalgalar döner geceye
kalbim durur çaresiz	geceye yıldızlar durur
	yollar uzar öylece
menekşe gülüşün gelir	vücudum yorgun sessiz
gelir oturur kalbime	kalbim ne yapsın sensiz
kalbim durur öylece	
boynu bükük kimsesiz	yorgun düştüm ihtiyar
çığlık içimde çaresiz	ihtiyar düşler sancılı
yine akşam kaybolur	sancı kıvrırır öylece
kaybolur patika yollar	alır vurur nedensiz
yollar durur öylece	kimbilir sırları çaresiz

(Öykü Cemre Yüksel Merkez Yunus Emre O.O 5.sınıf öğrencisi) CKM Kitap Yayınları Pazarlama'dan Fatih AĞLAR' a, öğrencilerimizi okumaya ve meraklı olmaya teşvik eden projelerinden ve söyleşi için yaptığı fedakarlıklardan dolayı teşekkür ediyorum.

YAŞAMIN ÖZÜ SEVGİ!

“Ben, sizden de diğerlerinden de değim. Ölüme dair yemin etmeyenlerden, tehdit savurmayanlardan, dinini ve ırkını aklının yerine koymayanlardanım...” (Alıntı)

"14 Şubat Sevgililer Günü'nün, aynı zamanda da "Dünya Öykü Günü"nü haftasında yız...

'Sevgi' ve 'öykü' birbirinden ayrılamaz iki konu.

Sanatın tüm alanlarında olduğu gibi sevgi; öyküyü de besleyen ana konu, can damarı, olmazsa olmazı, yaşamın nedeni, sevincidir!

Toplumun/ bireyin sevgiye gereksinimi hep olmuş, bundan sonra da olacaktır...

Bu minik sözcüğün yaşamımızda mucizeler yarattığı bilinmektedir!

İnsanın kendine yapabileceği en büyük kötülükse; yüreğinde kin, nefret, öfke barındırarak bu zehirli duygulara tutsak olmasıdır!

Sevmek; bireyi özgürleştiren, mutlu eden, ruhsal ve fiziksel hastalıkları sağaltan bir duygudur.

Yüreğe sevgi eklemek zor değildir. Bunun için, yaşamı kucaklamak ve gülümsemek yeterli... Üstelik hem kolay hem de bedava!

"Gülümsemek, merhaba, günaydın, nasılsınız, iyi günler!" vb sözcükler toplumsal sevgi adına birer damlacık gibi görülse de... Damlacıklar birleşip; ırmak, nehir, deniz olabilir!

İnsanı, toplumu, doğayı (kurdu, kuşu, çiçeği, böceği) sevmenin zararı olabilir mi? Yürekerimizi kötülüklerden arındırıp, ağır yükten kurtaralım!

SEVMEK

Baktım, yaşama insana...

Bir Nilüfer çiçeğinin yaprağından.

Kinden, nefretten, öfkeden arınıp,

Yaşamı, insanı anlamaya dönük!

Yanıldıkça ağladım,

Gözyaşımla yıkandım.

Yeşerdim yeniden, yeniden...

Yine de vazgeçmedi yüreğim,

Ne yaşamı ne de insanı sevmekten,

Delilikse delilik, hem de zır delilikten!

F.Nilüfer Yalçınkaya

YAŞAR KEMAL VE MATHILDA

Türk Edebiyatının çınarlarından yazar Yaşar Kemal, çeşitli kaynaklarda doğum tarihi farklı yazılsa da; 6 Ekim 1923'de Osmaniye/ Hemite köyünde doğmuştur. Asıl adı, Kemal Sadık Gök-

çeli'dir.

Yaşamı kötü olaylarla başlamış, yetenekleriyle zirveye ulaşan, hep dik durmuş bir Anadolu insanı...

Henüz üç buçuk yaşındayken eniştesi kurban keserken, elinden bıçak kayar ve sağ gözü kör olur!

Dört buçuk yaşındayken de büyük bir faciannın tanığı...

Babası namaz kılarken, genç evlatlığı tarafından öldürülür, olay sonrası on iki yaşına kadar dili tutulur, kekeme kalır!

"Ben babamın camide, namaz kılarken yanındaydım, hançerlendiği akşamdan sonra, sabaha kadar yüreğim yanıyor, diye ağladım. Ardından da kekeme oldum ve on iki yaşına kadar zor ko-

nuştum. Yalnız türkü söylerken kekemeliğim geçiyordu. Hiç kekeleliyordum. Kitap okurken de, okur-yazar olduktan sonra, hiç kekelemedim. On iki yaşından sonra kekemeliğim geçti."

Ortaokulu devamsızlıktan bitiremeyen Yaşar Kemal'in öğrenim yaşamı sona erer.

1942-44 yılları arasında Ramazanoğlu Kütüphanesinde çalıştığı zamanlarda okuduğu yüzlerce klasik eser onun sanat anlayışını şekillendirmişti. Her eseriyle bağlı olduğu fikir ve anlayışları aktarmaya çalışmış ve hayat mücadelesinden asla vazgeçmemişti. Bu mücadeleyi kendisi bizzat şöyle açıklar:

"Bu bütün bir savaştır, bir dünyayı kurtarma savaşıdır. İnsanoğlunun alın terini kurtarmaya, insanoğlunun insanlığını, insanoğlunun insani değerlerini kurtarmaya çalışırken insanoğlunun üstünde yaşadığı doğayı da kurtarmaya çalışıyoruz."

Kelimenin tam anlamıyla "hayat okulu"nda kendini yetiştirmiş biridir!

Çok küçük yaşta hayatın sillesini yediğinden midir bilinmez, hep bir olgunluk taşımış yüreğinde sanki. Yoksa mümkün müdür genç yaşında ağıtlar dolaşıp diline, "Âşık Kemal" diye nam salmak. Kolay mıdır "Sen bu yaşta bu kadarsan sonunda Karacaoğlan gibi olacaksın" lafını işitmek başka bir âşıktan...

1950'ye kadar inşaat kontrol memurluğu, ırgat kâtipliği, arzuhalcilik, amelebaşılık, su bekçiliği, kâtiplik, öğretmen vekilliği gibi değişik işlerle uğraşır. 1950 yılında arzuhalcilik

yaptığı yıllarda Kemal Sadık olan adını Yaşar Kemal olarak değiştirir.

1951 yılında İstanbul'a taşınır ve röportaj yazarı olarak Nadir Nadi'nin yanında işe başlar. İlk hikâyesi olan "Sarı Sıcak" da 1952 yılında yayımlanır ve aynı yıl ileride 50 yıl evli kalacağı eşi Yahudi asıllı (Mathilda) Tilda Serrero ile tanışır.

Mathilda, Padişah Abdülhamit'in baştabibi Jak Mandil Paşa'nın torunu. Onu tanıyan herkesin, hangi yaşta olurlarsa olsunlar, tek sözcükle seslendikleri andıkları göze batmayan, alçakgönüllü, zekâ kumkuması, zarif kadın: Tilda...

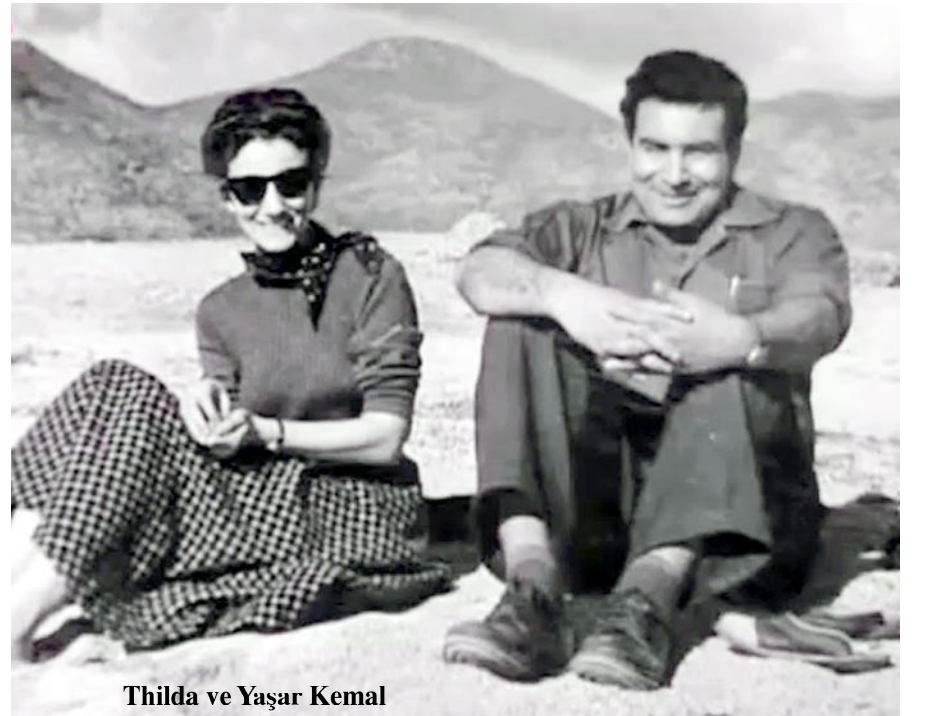
* * *

Aşk, yoksulluk ve İnce Memed...

"Çok parasızdık. Eşim Tilda da benim yüzümden işten atılmıştı.

1953 yılının o dehşet, görülmemiş kışı başlamasını mı?

Bizde küçük bir çini sobadan başka bir şey yok.

Thilda ve Yaşar Kemal

Aşağıdaki kadın bacası bizim duvarın ortasından geçiyor.

Thilda yatağın içinde oturuyor, belini bacanın geçtiği duvara dayıyor, orada kitap okuyor.

Ben de Erzurum'dan aldığım kalem eldivenler elimde İnce Memed'i yazmaya çalışıyorum.

Arada sırada biraz odun bulursak, evde düğün bayram.

Şubat'a doğru olacak, havalar daha da azıttı. Tuna nehrinden gelen buzlar Boğaziçi'ne indi, yeryüzü, gökyüzü dondu.

İstanbul'da Boğaz'da, buzların üstüne binip resimler çektirdiler."

"Bu karda kıyamette, buz gibi evde ben üç ayda İnce Memed'i bitirdim ve Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Cevat Fehmi Başku'ta götürdüm. 1800 lira daha alacağım romanı beğenirse. (Baştan bin lira avans almıştım)

Bir ay sonra Cevat Bey beni odasına çağırdı. Yanında yer gösterdi. "Haklıymışsın" dedi. "Önceki gece romanına başladım, ancak bu sabah bitirdim. Elimden bırakamadım."

Yaşar Kemal, İnce Memed'e ismini koymak istemedi, bu romanı para kazanmak için yazdığını söyledi. Fakat sonunda her şey yoluna girdi, roman Yaşar Kemal'in adıyla çıktı, çok büyük ilgi gördü, olağanüstü başarı kazandı. İnce Memed, Yaşar Kemal'in başyapıtıdır ve ilkinden sonra üç cilt daha yazmıştır. Toplamı dört büyük cilttir ve hepsi birbirinden güzeldir.

* * *

Yaşar Kemal, "İlk doğru dürüst para da o zaman elime geçti. Eve buzdolabı, gazocağı, sandalye, masa, daha bir şeyler, çanak çömlek aldım!" diyor.

* * *

1953-54 yıllarında Cumhuriyet'te dizi olarak yayınlanan İnce

Memed, 1956'da Varlık dergisinin ilk roman ödülünü aldı.

İnce Memed 1957'de Sovyetler Birliği'nde ve Bulgaristan'da yayımlandı. Bunu Nazım Hikmet sağlamıştı.

Nazım Hikmet, İnce Memed hakkında bir arkadaşına yazdığı mektupta romanı öve öve bitiremedi.

Nazım gibi bir adam da bu kitap hakkında böyle şeyler söyleyince, roman artık Yaşar Kemal'in gözüne iyice girdi ve öteki bölümlerini de yazmaya karar verdi..."

* * *

"1961'de İngiltere'de yayınlanan İnce Memed en en çok satanlar (bestseller) listelerinin başlarında uzun süreler kaldı.

* * *

Thilda, 17 Ocak 2001'de geçirdiği amansız hastalık nedeniyle vefat ettiğinde Yaşar Kemal hayatının aşkını "Tilda bunda da benden önce davrandı" sözleriyle uğurlamıştı.

"Biz namuslu yaşadık Tilda. İyi insanlar olduk." Bu, en uzun cümlesi, En uzun romandan daha uzun, en ağırından daha taş...

* * *

"Thilda'cığım, sevgilim. Sana teşekkür ederim. Yaşadığımız bu güzel hayat için sana teşekkür ederim sevgilim. Korkma, sakın korkma. Biz namuslu bir hayat sürdürdük."

Yaşar Kemal "Tilda benim arkadaşım, dostumdu. Kardeşim, kardeşten de öte bir şeyimdi. Edebiyat konuşurduk, siyaset, felsefe... Biz 50 yılı böyle geçirdik, konuşarak..." derdi.

Edebiyatın tüm alanlarında eserler bırakan Yaşar Kemal adını bilen ve sayan herkesin, eserlerini çeşitli dillere çeviren ve tüm dünyaya tanıtan Thilda'ya, teşekkür borcu vardır!

Anılarına saygıyla.

50 yıllık aşk...

ALTINI ÇİZDİKLERİM

1537. Bir senaryoyu yaşıyor gibiyiz: Üret, tüket, üret... Suratını değiştir, elbiseni, pabucunu, yürümeni. Ama yaşamın aynı kalsın. Gök daralsın. Soluğunu tut. Modası geçti insan olmanın. Ekranı bak. Televizyonun ekranına. Yanıt orada. Çözüm orada. İnsan yüzü yok. / Sennur Sezer

1538. Hayat başlar ve biter. Nasıl başlayıp nerede sona erdiği değil, neler sığdırabildiğin önemlidir. / AminMaalouf

1539. Hiç kimse benim gibi değildi ve ben de hiç kimse gibi değildim. Ben tek başımaydım, onlarsa herkes. / Dostoyevski

1540. Hayat herkesi yaralar ve sonrasında çoğu insan, o yaralı yerlerinden güçlenir. / Ernest Hemingway

1541. Dünya çok acı çekiyor... Ama kötü insanların şiddetinden değil, iyi insanların sessizliğinden! / Napoleon Bonaparte

1542. İnsanın hiçbir şeyi hayal gücü kadar özgür değildir. / David Hume

1543. Fotoğraf çekmek; insanın aklını, gözünü ve yüreğini aynı hiza getirmesidir. / Henri Carter-Bresson

1544. İnsanın insana kattığı anlam dışında yaşamın hiçbir anlamı yoktur. / Erich Fromm

1545. Kişilik kolay başarıların değil, zorlu başarısızlıklarda pişenlerin işidir. / Nermi Uygur

1546. Ne hoş bir güzelliği vardır; hafif adımlarla Dünyadan gülümseyerek geçenlerin. / Virginia Woolf

1547. Hayatın trajedisi ölüm değil, yaşarken ölmesine izin verdiğimiz şeylerdir. / Norman Cousins

1548. Herkes aynı şeyi düşünüyorsa, hiç kimse fazla bir şey düşünmüyor demektir. / W. Lippmann

1549. Ben çiçekleri, renklileri, delileri severim, bir de delilikleri... / Özdemir Asaf

1550. İnsan hiçbir yere yalnız gidemiyor, hüsrancı ve ayrılıkları hep beraberinde götürüyor... / Mario Levi

1551. Şu iflas etmiş dünyada, en geçerli para birimi; kendin gibi bir insanla paylaştığın duygulardır... / Pablo Neruda

Ahmet İLBARS

HER KIŞ BAHARA GEBEDİR

Uyanıştır bahar. Doğa uyanır, renkler uyanır, ruhlar uyanır. Başka başkadır bahar. Havası, rüzgarı, kokusu ve hatta güneşi, ayı bile bir başkadır. Bu ilk mevsimi hissetmenin, yaşamının insana verdiği duygu, düşünce ve rahatlığın hazı da bir başkadır. Yaşadığımız güzellikler değil mi çoğumuza böyle hissettiren.

1992 ilkbaharında başlayan, 1995 sonbaharında biten, tarihin en karanlık ve en kanlı günlerini yaşayan insanlarda bizler gibi düşünür müydü acaba? 312 bin kişinin hayatını kaybettiği, 2 milyon insanın topraklarından, evlerinden zorla göç ettirildiği bu şartlarda altı bahar geçiren, dramın zorunlu katılımcıları ne derlerdi acaba?

Dünyanın gözünü kapattığı, üç maymunu oynadığı o topraklarda, faşizan Sırp çetelerin, savaş süresince büyük küçük demeden, kadın, erkek, yaşlı gözetmeksizin akıl almaz işkenceler uyguladıkları ve hatta çocukları bile gözlerini kırpmadan yakabildikleri bu zihniyetin temelinde, insanlık ahlakından uzak ırkçı ideolojilerden başka ne yatabilir ki?

O yıllarda görsel-yazılı basında mı yoktu, yoksa benim farkındalığım mı yoktu bilmiyorum. Çok yıllar sonra öğrendiğimde kendi insanlığım-dan utandığımı hatırlıyorum. Dünyanın görmezden geldiği, görenlerin ambargo uyguladığı Avrupa'nın göbeğinde, dağlara kaçan Boşnak kadın ve çocuklar toplanıp, evlere kapatılıp, benzin dökülüp çılgık çılgıca diri diri yakıldıklarında, üzerlerine çöken baharın kokusu müydü, yoksa ölümün korkusu mu?

Miloseviç'in (Sırbistan ve eski Yugoslavya devlet başkanı) soykırım politikası, insanları nefret kökenli, birer ölüm makinasına dönüştürmüş, Bosna'da kelimelerin kifayetsiz kaldığı bir vahşet yaşanmıştır: Bu nefret, bebeklerin kör bıçakla boğazını kesmeye, canlı insanların ayağına nal çakmaya, kız çocuklarına tecavüz etmeye kadar vardı. Yaşanan vahşetin tanıkları anlattıkça insanoğlunun aşağılanışlığı gözler önüne dökülüyor, "Çetnikler zorla girdikleri bir evde, küçük bir kıza tecavüz ettiler. Beş tanesi kızın babasını tutarken, altıncısı babasının önünde kıza tecavüz ediyordu. Saldırganların işi bittiğinde kız ölmüştü". Tarihe düşen bu çirkin notları öğrendikçe, mart ayazında kalmış gibi insanın kanı donuyor.

Savaş stratejisi olarak uygulanan sistematik işkencelerde, tecavüz kamplarına düşen 50 bine yakın Bosnalı kadının, hamile kalana kadar ırzına geçilmiş, hamileliklerinden kurtulma imkanı ellerinden alınmış, sonra da serbest bırakılmışlar. Belli ki, Sırp lar etnik temizlik yapmaya ve

nefret ürünü bir kuşak yaratmaya çalışıyorlardı.

Aliya İzzetbegović (Bosna-Hersek'in eski cumhurbaşkanı) vahşetin gerekçesini şöyle dile getiriyor. "Bu teröristler cenazelere bile ateş ediyorlar. Böylesine bir acımasızlık, böylesine bir gaddarlık az görülmüştür. Bir tür kara milliyetçiliktir bu.

Bu aşırı Sırp milliyetçiliğini faşizmle çarpın, Bolşevizmle çarpın, işte sonuç bu oluyor. İşte Slobodan Miloseviç hem aşırı milliyetçi hem de Bolşevik. Bu ikisinin karışımından böyle bir canavar yaratıldı. Onların gözünde biz Türküz. Onun için de tarihin derinliklerinden gelen bir nefretleri var bize karşı."

Bosna'da, Müslümanlara uygulanan "etnik temizlik" Yugoslavya'nın parçalanmasıyla başladı. Yugoslavya, Sırp, Boşnak, Hırvat, Makedonya, Sloven, Arnavut kökenli ve değişik dinlerden

meydana gelmiş bir ülkeydi. Yanlış politikalar, etnik grupların teker teker bağımsızlıklarını ilan etmelerine sebep oldu. 1991'de, Hırvatistan ve Slovenya ardından Makedonya, bağımsızlığını ilan etti. Takibinde Bosna Hersek bağımsızlığı için referandum yaparak, karşı duran Bosnalı Sırp lar'a rağmen 1992'de Bosna-Hersek hükümeti bağımsızlığını ilan etti. Durumdan rahatsız

(1992), Libya İç Savaşı (2011), Mısır Askeri Darbesi(2013), Irak'ta Ezidi Katliamı(2014), Suriye İç Savaşı ve Doğu Türkistan...

* * *

Türkistan Türk'lerin yaşadığı diyar demek. Bu diyar, kültür ve medeniyetimizin temelini oluşturan, tarihe adını yazdırmış, önemli bilim adamlarını, mütefekkirleri, sanatçıları doğuran, Türk'lerin ilk olarak islamla şereflendiği ata yurdu. Milyonlarca Türk'ü için de bulunduran, binlerce yıllık köklü bir medeniyete ev sahipliği yapmış, toprakların adıdır Türkistan. Sınırları, Hazar Denizi, Ural Dağları, Sibiryaya, İran, Afganistan, Tibet, Çin ve Moğolistan'a kadar uzanan bir coğrafya, ağırlıklı Türk nüfusunun yaşadığı bölgedir Türkistan.

Türkistan demek, Yesi demek...

Taşkent, Semerkant, Buhara, Kaşgar, Urumçi, Hoten, Bişkek, Almaata, Çimkent demek...

Türkistan demek ilim, irfan demek...

Gazneli Mahmut, Abdülkerim Satuk Buğrahan, Emir Timur, Selçuk Bey, Babür Şah, Melik Şah gibi büyük devlet adamlarını bu topraklarda yetiştirebilmek demek...

İmami Buhari, İmam-ı Tirmizi, İbni Sina, Ebu Nasr El Farabi, Fergani, Zemaşeri, Sekkaki gibi, eserleriyle dünyadaki bilim adamlarına yol gösteren bilginlerde, bu toprakların evlatları demek...

Ayrıca dünya tarihine kültür hazineleri kazandırmış, Divani Lugat't-Türk'ün yazarı Kaşgarlı Mahmut, Kutadgu Bilig'in yazarı Yusuf Has Hacip te bu coğrafyanın, kültür ve medeniyet tarihinde ne denli güçlü olduğunu bir kez daha gösteriyor demek...

Günümüzde Türkistan doğu ve batı olarak ikiye ayrılmış durumda. Batı Türkistan; Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan ve Türkmenistan'ın dahil olduğu bölgedir. Çin'in işgali altında bulunan ise Doğu Türkistan. Tarih boyunca büyük imparatorluklara evsahipliği yapan bu topraklar, siyasi ekonomik ve askeri yönden, Asya'nın en stratejik bölgelerinden birisidir. Asırlar boyunca hür ve bağımsız yaşamış, Rus ve Çin devletlerinin her

daim dikkatini çekmiş, düşmanlıklarına maruz kalmıştır. İpek yolu, yeraltı ve yerüstü zenginlikleri ile paylaşılabilir bir ülke olmuştur. Tarih içinde defalarca istilaya uğramış, şu an ise Çin'in hakimiyeti altında ve asimilasyon ile karşı karşıya kalmıştır. Doğu Türkistan adı, Sincan(yeni sömürge) olarak değiştirilmiştir. 1949'daki işgalinden sonra, 1955'de ismi Sincan Uygur Özerk Bölgesi olarak adlandırılmıştır.

Lakin göğsümüzü kabartan Atayurt'tan, gönümüzü kanatan haberler duyuyoruz.

TV'de 19:00 haberleri...

Gök Bayrak ve Al Bayrak altındaki insanlar dikkatimi çekiyor. Doğu Türkistan'lı Uygur Türk-

Semra ŞAHİN

olan Sırp lar, Bosna Sırp Cumhuriyetini ilan ederek, Bosna-Hersek'ten ayrıldıklarını açıkladılar. Belki tarihten kalan nefret, belki daha fazla toprak, belki de üstünlük kurma egosuyla Sırp lar, dünyanın gözleri önünde Boşnak ve Hırvatlara insanlık dışı zulümlerde bulundular.

O üç yılda, altı baharda Boşnak'lar için, insanlık ölüm uykusuna yattı, renkler soldu, ruhlar karardı. Havası ayaz, rüzgarı keskin, güneşi harlıydı. Yaşamının insana verdiği duygu ve düşünce bambaşkaydı. O yıllardan bu yıllara insanlıktan nasibini almamış çıkar odakları katletmeye devam ediyor. Aynı çirkin notları tekrar tekrar almaktan korkuyorum. Hocalı Katliamı

leri seslerini dünyaya duyurmak istiyorlar.

İçlerinden birisi anlatıyor;

•İnançlarını özgürce yaşayamadıklarını,

•Çin'in, Doğu Türkistan'da bir soykırım yaptığını

•1949 yılından bu yana zulüm yaşandığını, bu zulmün amacının Doğu Türkistan'ı Müslüman Uygur Türklerinden arındırmak olduğunu, işgalin ilk yıllardan bugüne kadar aralıksız uygulandığını...

•Uygurların yaşadığı, başkent Urumçi yakınlarında atom denemeleri neticesinde masum halkın radyoaktif maddeler yüzünden öldüğünü,

•Fikri islahat adı altında bir milyondan fazla insanın hapishanelerde tutulduğunu,

•'Kardeş Aile' projesi adı altında her Doğu Türkistanlının evine bir Çinli erkek yerleştirilerek Uygurların aile birliğinin dağıtılmaya çalışıldığını,

•Evlenmemiş 16-25 yaş arası Uygur kızlarının Çin'in iç bölgelerine sürüldüğünü,

**Nerede bir can
ölse oralı olur
yüreğim.
Olmalı zaten
Olmasa "İNSAN"
olmaz yüreğim...**

•Uygur kızlarının, ailesinin elinden zorla alınarak fabrika ve tarlalarda işçi yapıldığını,

•Uygur çocuklarının ailelerin elinden alınarak, fikir islahı için yatılı okullara götürüldüğünü,

•2003'de Uygurca'nın yasaklandığını, eğitimi ni Uygurca yapanların diplomalarının elinden alındığını,

•Mühendis, doktor, profesör, öğretmen gibi akademik kadroların, bir günde 'vasıfsız işçi' yapıldığını, söylüyor.

Doğu Türkistan'ının dillendirdiği tüyler ürpertici sözler, soğuk duş etkisi yarattı dinleyenlerde. İnsan tarafım sızladı, anne tarafım daha

ağır yaralandı. Empati dahi kuramadım. Çocukların annesinden, ailesinden koparılmasını, korunmasız bir başına bırakılmasını, başka değer yargılarıyla yetiştirilmesini beynim kabul etmedi, etmek istemedi.

Eğer bu yaşananlar doğru ise; kimbilir kaç bahar Uygurlar için, insanlık ölüm uykusuna yattı, renkleri yokoldu, ruhları kayboldu. Doğu Türkistan'ın ayazı yaktı, rüzgarı savurdu, güneşi

kavurdu.

Ne güzel, ne umut yüklü sözdür o, yaşanan her şeye rağmen, enseyi karartmak yok J. Yaşanan bahar değil kış olsa da, her kış bahara gebe dir. Her baharda toprağın yaşadığı uyanış sancısı, bırakmaz mı yerini sarı çiğdemlere. Dilerim ki tarih bize, biz tarihe, okuduğumuzda utanmayacak notlar bırakır. Baharlarda, ağaçlar mavi göğe, uygurlar gök bayrağa uzanmak için sabırsızlanıyor. Tüm insanlığın baharın uyanışını, baharın sıcaklığını, baharın coşkusunu, baharın huzurunu yaşaması dileklerimizle...

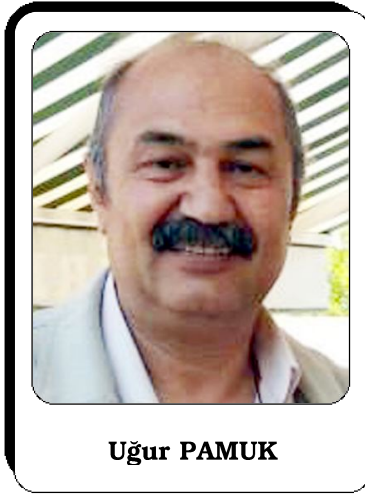
Tarık Akan'a ben dublör olurum dedim

İnsan da hayallerin yerini anılar almaya başlamışsa; yaşlılık başlamıştır derler. Bu da aslında normal bir durumdur, çünkü artık gençlik gitmiştir anılar kalmıştır. Bazı insanları unutamayız neden çünkü onlarla ortak yaşamışlıklarımız birlikte ağladığımız birlikte güldüğümüz unutulmaz anılarımız olmuştur.

Bu yaşamışlıklar hafızamızda betona yazılmış yazı gibi kalıcıdır. Madem yaşlandık zaman adlı hayat ağacının gölgesine oturarak anlatalım. 1979 yılıydı. Askerliğimizi yapmak için Çorum'dan kalktık İstanbul'un Tuzla ilçesin de Yedeksubay okulu na gittik. O yıllar da iki yıllık Meslek yüksek okulu mezunları da askerliğini Asteğmen olarak yapıyordu. Kıyafetlerimizi giydik tören alanında yan yana dizildik. Arkadaş koluma dürttü, şu esmer, yeşil gözlüyü tanıdım dedi. Baktım Tarık Akan, bende uzunboylu olmanın avantajıyla uzunboyluların yanındaydım. İçimden hakikaten de yakışıklıymış dedim. "Vizontele filminde Cem YILMAZ esprisindeki hani o Tarık AKAN var'ya o kadar uzun boylu değil, benim şurama geliyor film de öyle uzun gösteriyo" dediği gibi değil tabii. 1.92 boyunda, genç kızların hayran olduğu en şöhretli jön idi. Tarık salon filmlerinden sosyal içerikli filmlere geçiş yapmış, uzun saçlarını kestirmiş ve hakkını arayan emekçi rollerindeydi artık. Birsüre sonra içinde fotoğraflarımız olan hatıra albümü dağıttılar. O gün albümü aldım Tarık'ın koğuşuna gittim, arkadaşlarıyla sohbet ediyordum. Merhaba devre dedim albüme bir hatıra ya-

zısıstesem dedim. Tabii dedi ve imzaladı. Artık Tarık'la tanışıyordum. Birkaçgün sonra yürüyüş eğitimi için Tuzla'nın içinden geçerken Yüzbaşı, mola rahat dedi ve sırtıta oturduk. Hey dergisi, Saklambaç, kelebek gibi magazin ekleri "Tarık Tuzlada asker" diye yazmışlardı. Biranda balkonlar kızlarla doldu taşı. Kızlar asker içinde Tarık'ı görünce başladılar "Taaarık, gel kahve iç, gel falına bakalım" diye tarık'a yakın ilgi gösteriyorlar, o da komutanı işaret ediyor, o var gelemem demeye çalışıyordu. Ben hemen yanına koştum ve "Ta-

rık dublör kullan .BEN DUBLÖR OLURUM" dedim. Gülerek sen dublör lük yapabilecekmisin bakalım dedi. Tabii ben kalkıp gitmedim .2015 de Cumhuriyet gazetesinin 90. Yılı kutlamaları, programı vesilesiyle Ankara'ya gelmişti, yanına gittim hoş geldin dedim, tokalaştık, sen Asker de sabah aynada kravatını düzeltirken biz sana "artist gibisin " derdik dedim. O da bütün gözler üzerimdeydi dedi. Ruhu şadolsun..

Uğur PAMUK

6391 T.Tarık ÜREGÜL
1948 Beşiktaş
Gazeteci

6034 Uğur PAMUK
1956 Çorum
İnşaat Tek. Ressamı

İnsanı insanla sağaltmak

İnsanın dünyayı ve süreç içinde evreni anlama ve anlatma yolculuğu... Ki bu yolculukta insanın kendini ve toplumu da anlaması, sorgulaması vardır. İşte bu yolculuk, bir diğer deyişle düşüncenin de seyir defteridir.

"Düşünce insanın dil, kültür, edebiyat, din, sanat, musiki olarak ürettiği, üretmeyi sürdürdüğü felsefi değerlerdir." (Prof. Dr. Şahin Filiz, Felsefi Sağaltım, Pales Yayınları, İstanbul, 2018, sf. 11)

Şahin Filiz, Felsefi Sağaltım adlı kitabında toplumun felsefeye bakışına alışılmışın ötesinde bir yaklaşımla yeni bir boyut getirmektedir.

"... felsefe, gerek doğa bilimleri ve gerekse insan bilimleri konusunda bütün kültür öğelerini, her çağın paradigmasına göre biçimlendirmiş ve insanı insanlığın tüm birikimiyle ama her yönden sağaltmayı nihai amaç edinmiştir." (a.g.e. sf. 11)

Felsefi sağaltım kavramını ise şöyle açıklamaktadır. "Felsefi sağaltım, insanı, tıbben 'hastalık' noktasına gelmeden, felsefenin birikimiyle sağaltmak demektir. Bu sağaltım, tıbbi bir tedavi değil, varoluşsal bir iyileştirme çabasını ifade eder." (a.g.e. sf. 13)

Tarih boyunca tüm felsefi sistemlerin ve akımların insanın mutluluğuna odaklandığını belirterek Felsefi sağaltımın, "tüm araç değerleri amaç değer (mutluluk G.E.) uğruna seferber etmek" olduğunu söylemektedir.

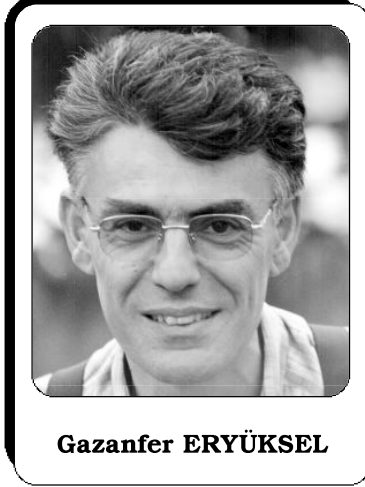
Türkiye'de ve dünyada felsefi sağaltım... Şahin Filiz yaptığı araştırmalarda Türkçe literatürde felsefe ile sağaltım veya felsefi sağaltım konusunda müstakil bir inceleme olmadığını fark eder.

"Felsefe koçluğu, felsefe danışmanlığı gibi bir takım unvanlar kullanılmakla birlikte yüzeysel, felsefi ve bilimsel derinlikten, akademik ciddiyetten uzak, günlük, pratik uygulamalar, felsefenin ağırlığını kaldıracabilecek türden çalışmalar olarak görünmemektedir. Bu türden söylem ve eylemlerin, felsefi sağaltım gibi ciddi bir konuyu sıradanlaştırdığı; zaten mesafeli durulan felsefeyi iyiden iyiye kuramsal-eylemsel alanda tecrit ettiği bir gerçektir." (a.g.e. sf. 14)

Dünyada felsefi sağaltım... "Felsefi sağaltım ya da terapi, ilk olarak 1986'da Almanya'da ve 1996'da ABD'de akademik bir alan olarak kabul edilmiş; birçok Avrupa ülkesinde yaygınlaşıp, Felsefe Klinikleri oluşturularak tıp bilimleri ile ortaklaşa tedavi ve sağaltım gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Ülkemizde birkaç üniversitede lisansüstü düzeyde felsefi terapi ve danışmanlık dersleri okutulduğunu biliyoruz. Ancak Avrupa ve ABD'de bu konuda yapılan araştırmalar ve açılan felsefe klinikleri, ülkemizde bulunmamaktadır. Felsefi sağaltım adlı bu çalışma, Türkiye'de bir ilki oluşturacaktır." (a.g.e. sf. 14)

Neden felsefi sağaltım?

"Kitabımızın adını Felsefi Sağaltım koyduk. Yabancı kaynaklarda 'Counseling' (danışmanlık), 'Cuaching' (koçluk), 'Therapy' (terapi-tedavi) kavramları kullanılmaktadır. Bu karşılıklar dilimizde hafif kaldığı gibi, felsefi sağaltımın derinlikli anlamını yansıtmakta yetersiz kalmaktadır. Doğru-

Gazanfer ERYÜKSEL

dan çevrildiğinde Türkçede birtakım yanlış anlamalara yol açacağı kaygısından hareketle, içeriklerini de hesaba katarak tüm bu kavramları sağaltım kavramı ile karşıladık. Sağaltım, genel olarak iyileştirme anlamı bakımından, danışmanlık, koçluk ya da terapistten daha derin ve felsefenin kapsam genişliğine daha uygun bir anlama sahiptir. Türk dili mantığına ve anlam zenginliğine en uygun olanı da sağaltımdır. Sağaltım varoluşsal iyileşme, iyileştirme olarak anlaşılabilir. Ben de sağaltımı özellikle felsefenin

bir tedavi yöntemini ifade eden kavram olarak seçtim." (a.g.e. sf. 16)

Felsefi sağaltımda bir ufuk turu...

Beş bölümden oluşan kitabın birinci bölümünde felsefi sağaltımın ve felsefeyle iyileştirme-nin kuramsal çerçevesi, ilkeleri ve sınırları yer almaktadır.

İkinci bölümde Ötenazi konusu işlenmektedir. "İyi ölüm" de denilen ötenazi, ülkemizde tıp alanında bile yeterince tartışılmayan bir konudur. Felsefe yoluyla ötenazi tartışmaları alevlendirilmeye çalışılmaktadır.

Üçüncü bölümde felsefi sağaltım, ahlak ile sanatı birlikte görme tezi işlenmektedir.

Dördüncü bölümde insanın insanla tedavisi ve doğal olarak insanın insanlıkla sağaltımı anlatılmaktadır.

Beşinci ve son bölümde yöntem sorunlarının çözümü üzerinde tartışılarak yöntem sağaltımı konu edinilmiştir.

Özetlersek... Felsefi Sağaltım, insanın insanı, insanlığın insanlığı iyileştirmek için en kapsamlı, en derinlikli ve en etkili yönteminin felsefe olduğu savını ortaya atmaktadır. İnsan kendisi, evren ve tanrıya ilişkin problemleri din ile çözemediği gerekçesiyle bilim ve bilimsel yönetime tutunmuştur. Ancak bilimde dinleştirdiği için hakikat ve mutluluğa bu yolla da ulaşamamıştır.

Şahin Filiz'e göre üçüncü yol din, bilim ve felsefeyi, yine felsefenin kavrayıcı ve kapsayıcı yöntem ya da yöntemleriyle birleşmesiyle oluşan yoldur. Çağımız insanı zihinsel, ruhsal ve bedensel olarak parçalanmış durumdadır. İşte üçüncü yol, bu parçaları "kendinde varlık olarak insan" bütününe iade etmek amacıyla gidilecek yöndür. Tinselliği ile dine, olgusalılığı ile bilim ve sorun-sallığı ile de felsefeye dayanmaktadır.

*Felsefi Sağaltım, Prof. Dr. Şahin Filiz, Pales Yayınları, İstanbul, 2018.

AYŞE ALTAN

GECEMDEN ÖNCE

kokun denizin kokusu
sesin denizin sesi
gül rengi bir akşamla
ıhlamur buğulu mektuplar gibi
bana günlerini gönder

uğultuyla büyük yürek
bir ırmaktır aramızda gidip gelen
akar ellerinle akşam sabah
hangi dağın rüzgarısın

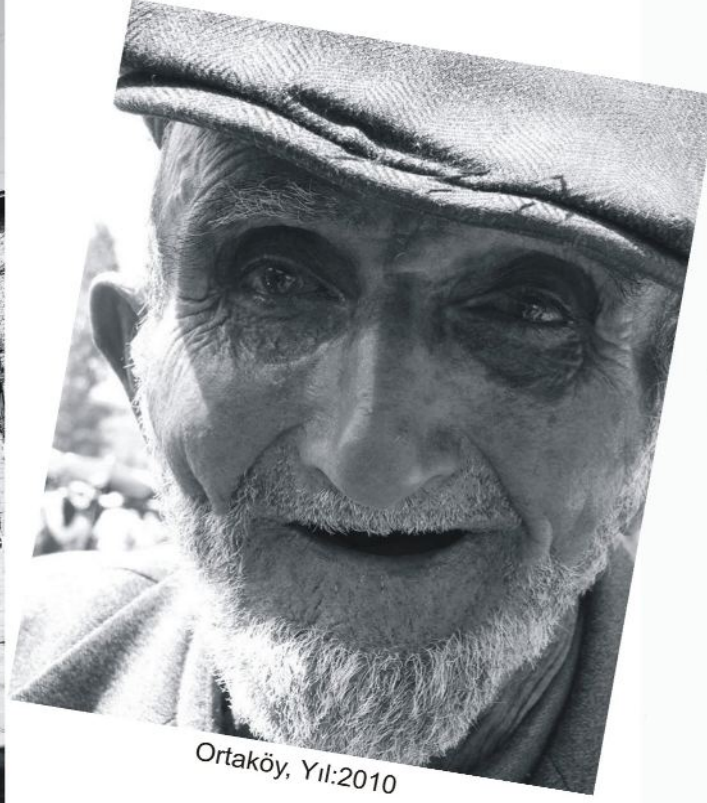
yıldızlar
dağılmış bilyalarım mı
uçurtmam geçiyor yağmurlardan
kırmızı ve yalnız günler gibi

Çorum'dan Nostaljik Kareler

Fotoğraflar: Altan ÖZESKİCİ

Çorum Kaleiçi, Yıl:2008

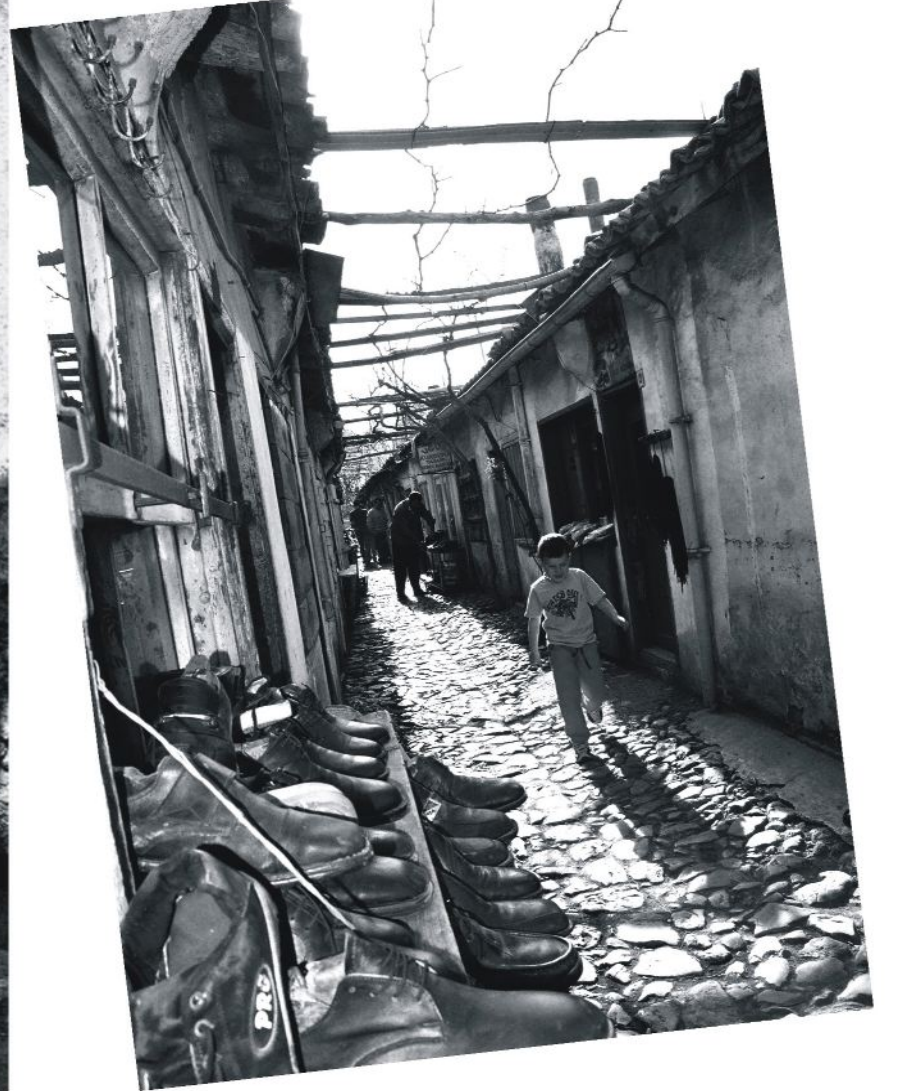
Ortaköy, Yıl:2010

Çorum Uçurtma Şenliği, Yıl:2008

Çorum Kaleiçi, Yıl:2011

Ayakkabıcılar Arastası, Yıl:2002

ŞÜKÜR KÜLTÜREL MİRASIMIZI KORUYORUZ

Bu gün akşam kına gecesi var. Otantik olsun diye Altındağ'da restore edilmiş (daha doğrusu eskisine benzer yeniden inşa edilmiş) bir kına evinde yapılacak olan kına gecesine gideceğiz. Tarihi bir ortamda, gelenek ve göreneklerimize uygun, eski Anadolu ezgileri eşliğinde film setinde gibi bir kına gecesi olacak beklentisi içinde hevesle hazırlanmaya başladım. Doğrusu bu beklentilerim beni gerdi. Hem şık olmak istiyorum, hem de davul zurna, halay, fıkır fıkır oynamaya uygun bir giyim seçimi yapmam gerekiyor vs. Şık bir giyimi tamamlayan en önemli aksesuar tartışmasız ayakkabıdır. Öyle bir ayakkabı seçmek gerekir ki hem kıyafeti tamamlasın, gölgelemesin hem de rahat hoplayıp zıplayacak konforda olsun.

Neyse ki nihayet karar verdim ve şık, biraz kadımsı ve sportif arası bir seçimle kına gecesinin yapılacağı yere intikal ettim. Uzun süreden beri uzaktan Ankara Altındağ'daki bu yenilenen mahalleyi izliyor, bir bakıma da takdir ediyordum. Ama ilk kez bu vesileyle bu mahalleyi gerçek anlamda yaşayacaktım.

Altındağ, Ankara Kalesinin tam merkezine konuşlandığı Ankara'nın bir ilçesidir. Özellikle ku-

zey doğu kısmında hala eski Ankara evleri ayakta durmaktadır, yıkık dökük olsa da. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Yerleşkesi ile Ankara Kalesi arasında çok sayıda tarihi cami, hamam, konak vb yapılar bulunmaktadır. Ünlü Şair Mehmet Akif Ersoy'un da evi bu muntıkada restore edilmiş ve Hacettepe Tıp Fakültesi yerleşkesinin sınırları içerisinde muhafaza edilmektedir. Bu bölge bir ucuyla da Ulucanlar Cezaevine kadar uzanmaktadır. Şimdi o cezaevini de müze olarak düzenleyip vatan-daşın ziyaretine açtılar.

Aslında asıl anlatmak istediğim kına gecesi eğlencesiydi ama, anlatmak istediğim kafalarda daha iyi şekillensin diye bu bölgenin tasvirini yaparak konuya girmeyi gerekli gördüm: Bu bölgede; kale ile Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Yerleşkesi arasında kalan yıkık dökük evlerin çoğunu son yıllarda yıktılar ve yerine yeniden eski Ankara evlerinin benzerlerini inşa ettiler. Güzel de oldu. Eski bir Ankara ortamını yaşayacak kadar tarihte yolculuk yapılabiliyorsunuz. Evlerin çok büyük bölümü yıkılıp sıfırdan yapılıırken, bazı tarihi binalar ise restore edilerek korundu: Camiler, Ünlü Şair Mehmet Akif Ersoy'un da evi ve tarihi

**Prof. Dr. Gülen
ELMAS ARSLAN**

hamamlar gibi.

Bu bölgeyi kına gecesine gidene kadar sadece birkaç ayda bir hamama giderken yakından tanıma ve yaşama şansım olabiliyordu. Hamama gittikçe de beni rahatsız eden gözlerimi tırmalayan kalbimi kıran gelişmeler vardı ama ilk kez bunu kınagecesinde yakından hissettim. Beni yazmaya ikna edecek kadar etkiledi kültürümüze uygun bu kına gecesi kültürel etkinliğimiz! Hamamda neler gözlerimi tırmalıyordu?..Örneğin bir gittiğimde ana hamam sofasının, duvar niyetine büyük ince mermer bloklar ile bölümlendirildiğini gördüm. Bir gittiğimde üst kat soyunma odaları taraçasının kırmızı naylon halımsı döşeme ile kaplandığını merdiven başına da galoş konuşlandırıldığını gördüm. Bir gittiğimde ana hamam sofasının o tarihi yuvarlak kat kat avizesinin söküldüğünü ve yerine uzun bir ahşap sırtık iki ucuna yerleştirilen lamba ile sofaın aydınlatılmasının tercih edildiğini gördüm vb. Yani kısacası dışı konseptte uygun boyanmış süslenmişti

ama içi sürekli tarihi kimliğinden kan kaybediyordu. Yönetim ise aslında tarihi bir hamamı kamu hizmetine sunmanın kamusal sorumluluğundan o kadar uzaklardı ki, müşteri ile en ufak bir uyuşmazlıkta beğenmiyorsanız bir daha gelmeyin deme şımarıklığını çok rahat gösterdiklerine bizzat tanık oldum.

Sana da bir şey beğendiremiyoruz demeyin. Bu bölgenin bu tarihi görünüme kavuşturulmuş olmasına çok sevindim (belki uzmanlar yıkıp yeniden yapmayı doğru bulmuyor da olabilirler, bilemiyorum). Kına gecesine de "şükür kültürel mirasımızı koruyoruz" memnuniyeti ile gittim. Kapıdan girer girmez son derece otantik ama bir o kadar da arabesk bir dekorasyon ile karşılaştım. Hangi kültürü yansıtıyor anlayana aşk olsun. Alt katta çay ocağı vardı ama sadece kına töreninden sonra çay veriyorlarmış. Kınayı üst katta yapıyorlarmış. Kına eğlencesi kadınlar özelinde yapıldığı için şoförlük yapıp, bizi ulaştırmak zorunda olmuş olan erkek akrabalarımız bu alt katta birkaç masada konuşlandılar ve sabırla çay ikramını beklediler. Biz üst kata çıktık. Salonun üç tarafı sedirler ile çevrili ve sedirlerin önünde küçük sehbası masalar vardı. Döşeme ise; geleneksel döşemelerimiz benzeri imitasyon döşemeler ve dekorlar ile şekillendirilmişti. Döşemelerin çoğunlukla aslında bizim kültürümüzle ilgisi de yoktu, doğrusu dekore eden işletme sahibinin belli ki kültürümüzle alakası yoktu. O daha çok her gece bu mekanın para getirip getirmediği ile ilişkiliydi. Üst katta ise içecek olarak masalarda tüm kola türevleri vardı. Tam kültürümüze uygun yani. Biraz hoş beşten sonra tiz bir Arap müziği

hoparlörden salona yayıldı, artık birbirimizin sesini duymaz olmuştuk ve hoş beşi kestik. Birazdan üç tane genç kız her şeyi kendilerinin organize edeceklerini ve program akışını kendilerinin yürüteceğini söyleyerek üst kata çıktılar.

İlk önce Arap müziği ile bir üçlü oryantal gösterisi yaptılar ve biz izledik. Sonra gelin ve arkadaşlarından birkaç kişiyi ortadaki oyun alanına alıp bellerine pullu bir polyester yemeni bağlayıp ufak çaplı oryantal dersi verdiler. Sonra kuru pasta ve kola ikramı nedeniyle ara vereceklerini söylediler. Sonra program tekrar başladı ve bu sefer bir Hint/Arap karışımı müzik, tarz ve kıyafet ile tekrar üçlü bir şov izledik. Bizlerden beklenen sabrı fazlasıyla göstermiştik. Piste çıkacağız ama kimse bu üçlü ekibin danslarını çok da bilmiyor. Kızlar belli ki çok da çalışmışlar ama onlar da ne yaptıklarını bilmiyorlar. Sağdan soldan, internetten, televizyondan gördüklerini birleştirip böyle yapıyorlar diye kendilerince bir kareografi oluşturmuşlar. Ama işlerini de çok ciddiye alıyorlar. Öyle kendileri gibi oynama becerisi göstermeyen bir haddini bilmez piste fırlarsa gösteriyi bozuyor diye çok da hoşlanmıyorlar. İzleyicilerin sabrı taşıtı ve piste hep birlikte fırladığımızda Hint ve İspanyol müziği ile çifttelli oynama becerisi gösterdik. Gel gelelim dansçı kızlarımız bu cahillikten de hoşlanmadılar!. Bu kızlar aynı zamanda organizatörler de orada ya. Akışın bozulmasını istemediler her halde ki zmk diye müzik kesilip kına sepetini çıkarmak üzere yeni bir ara verildi.

Aradan sonra ortaya iki sandalye konuldu ve yalnızca iki erkeğin (damat ve sağdıcı) bu kata

çıkmasına izin verildiği için dansçı kızlardan birinin boynuna davul asılmış vaziyette yukarı çıktılar. Bu sefer davetli genç kızlara da figüranlık görevi düşmüştü. Ellerine mumlar verilmiş vaziyette yukarı çıktılar. Zurna yoktu, anlaşılan organizatör dansçı kızların dersi daha oraya gelmemişti. Aralarında zurna çalmasını bilen yoktu herhalde demek istiyorum. İşletmeci belki davul zurnacı tutmanın maliyetine katlanmak istememiş, belki de yukarı erkek çıkmasının caiz olmayacağını düşünmüştü. Salon da davul eşliği arada "Kınayı Getir Aney" türküsü ile ortaya konulan sandalyelerin etrafında dolaşarak bu seansı da bitirdiler. Sonra biraz daha oryantal müziği (belli ki kızların en iyi yapabildikleri dans oryantaldı ki o nedenle gecede bu dansın ağırlığı belirgin bir şekilde hissediliyordu) eşliğinde oryantal yapıldı. Nihayet biraz sonra Ankara havaları hoparlörden gelmeye başladı da piste fırladık. Ancak bu da kısa sürdü. Organizasyonun bittiğini organizatör kızlarımız duyurdu ve dar merdivenlerden teker teker inmeye başladık biz konuklar. Merdiveni inince alt kata baktım ki çıkış kapısının iç kısmında kızlar ellerinde birer sepetle bekliyorlar ve

dışarı çıkanlara küçük süslü torbalar içerisinde kına ve çerez dağıtıyorlardı. Merak ettiğimi sormasam olmaz ya, huy bu işte. Niye zamanında değil de şimdi bunları verdiklerini sormuş bulundum. Ne deseler beğenirsiniz? Kına gecesi devam ederken içerde verilerse içerleri kirleniyormuş. Millet etrafa kınayı bulaştırıyor, çerez kabuklarını atıyormuş. Çayı niye vermeyi sadece alt katla sınırladıklarını ve kına gecesinin bitimine yakın verdiklerini ise hala çözemedim. Onu sormayı atlamışım anlaşılan.

Bu anıyı yorumsuz anlatmayı tercih ettim. Bu kısa hikayede o kadar çok kıssadan hisse var ki hangisini nasıl toparlayayım bilemedim. Kültür mirasını korumanın da bir birikim işi olduğunu mu, küresel kapitalizmin tüketim kalıpları ve toplumların kültürel mirası üzerindeki deformasyonunu mu, ya da içinde bulunduğumuz dönemde ülkenin nasıl bir vasıfsızlığa, cahilliğe, mecburi bir fırsatçılığa mahkum edildiğine mi bağlasam hikayeyi bilemedim. En iyisi bunlardan çıkartılacak kıssadan hisseleri okuyucuya bırakmak olacak herhalde diye karara vardım nihayetinde.

Demek ki kültürel mirasa makyaj yetmiyor. Biraz da zoru seçip eğitime gereken ve gerektiği gibi ağırlık vererek toplumu gerçek anlamda bilimsel bilgi, görgü ile donatmak gerekiyor. Bilgiyle, bilimsel birikimle ve bunların altını doldurduğu sanat, edebiyat ve kültürle dolu bir gelecek dileğiyle okuyucuya sevgilerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Şubat 2019

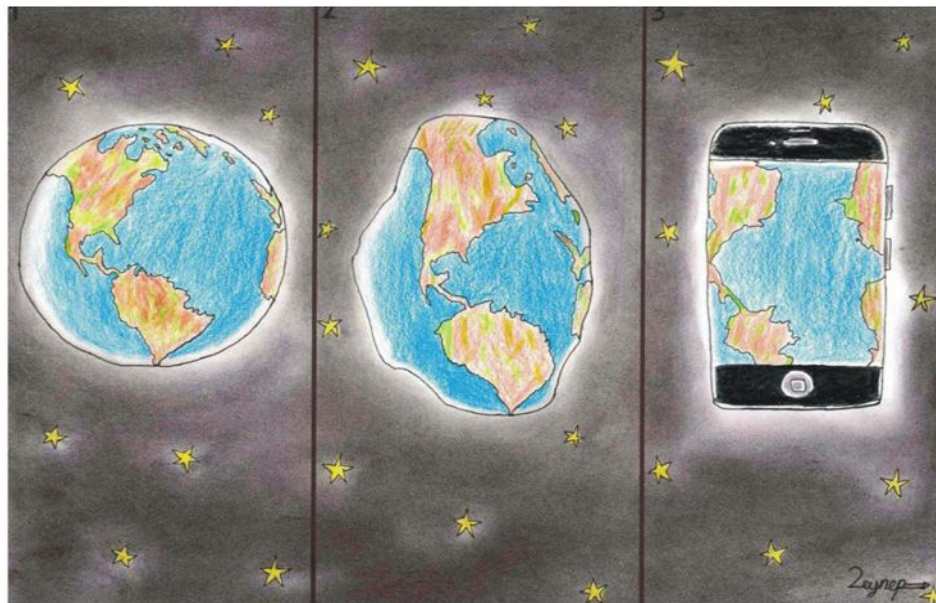
Gelecekteki Dünya Ortaokullararası Ulusal Karikatür Yarışması

Simge Çorumlu- Çorum, İkincilik Ödülü

Erencan Zengin - Amasya, Birincilik Ödülü

Zeynep Yaren Tuğlu - Sinop, Tebeşir Karikatür Grubu Özel Ödülü

Sinop-Boyabat Yaşar Topçu YBO "Gelecekteki Dünya" Ortaokullararası Ulusal Karikatür Yarışması 2019'un Türkiye 2.liğini Çorum'dan Simge ÇORUMLU kazandı.

Yarışmanın birinciliğini Amasya'dan Erencan ZENGİN, Ordu'dan Beyzanur POLATOĞLU üçüncülük ödülünün sahibi oldu.

Dünyamızın ve insanlığın savaş, açlık, sağlık, çevre vb. alanlarındaki ortak sorunlarına duyarlı çocuklarımızı ortak bir dil olan "karikatür dilinde" buluşturarak bu sorunlara dikkat çekmek, çözüm aramak ve bu konuda duyarlılıklar oluşturarak bir gelecek tasarımı ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen "Gelecekteki Dünya" konulu ulusal karikatür yarışması, Boyabat Kaymakamlığı, "Bizim Projemiz" kapsamında Yaşar Topçu Yatılı Bölge Ortaokulu tarafından hayata geçirildi.

Yarışmada Türkiye'nin dört bir yanından gönderilen 905 adet eser seçici kurul üyeleri; Aşkın Ayrancıoğlu (Eğitimci-Karikatürist), Erhan Yaşar Babalık (Eğitimci-Karikatürist), Gülçin Çalışkan (Öğrenci-Karikatürist), Fahriye Çıtaklı (Eğitimci-Karikatürist), Abdülhakim Orhanoğlu (Öğrenci-Karikatürist), Gülfidan Özdilek (Eğitimci-Karikatürist), Hüseyin Tanyeri (Karikatürist), Sümeyra Toka (Öğrenci-Karikatürist), Kamil Yavuz (Eğitimci-Karikatürist), Kesim Yıldız (Raportör) tarafından seçilmiştir.

Ayrıca Yarışmada Çorum Yavruturna Ortaokulu Tebeşir Karikatür Grubu Özel Ödülünü Sinop'tan Zeynep Yaren Tuğlu kazanmıştır.

Yarışmanın ödül töreni Mayıs ayı içerisinde Boyabat'ta ödül sahiplerine dağıtılacaktır.

Beyzanur

Beyzanur Polatoğlu - Ordu, Üçüncülük Ödülü

Fotoğraf sanatçısı A. Kadir Ekinci'nin sergisine katılanlar...

MAL MEYDANI

“Ayrıntılar önemlidir”

Şehirlerin, sokakların, köylerin adları bizlere aslında çok şeyler anlatır. Türkülere konu olan Hasan Dağı bizlere tarihi olayları anımsatır. Zaman içerisinde sadece adı kalmıştır.

Aynı topraklarda sayısız uygarlıklar gelip geçmiştir. Arkeolojik kazı yerlerinde aynı yerleşim yerlerinde birden çok uygarlık bir dönem yaşamıştır. Aynı yerleşim yerinin kim bilir kaç tane adı vardır? Her birinin farklı bir anlamı, ayrı değerinin olması gerekir.

Aynı topraklara yerleşen yeni uygarlıklar kendileri için önemli olanları kalıcı yapabilmek için

özen gösterirler. Şehrin, dağın, akan suyun adını değiştirirler. Kuşaktan kuşağa aktarılan söylentilerin yerine yazılı kayıtlar bize ulaşmış olsaydı o dönemde yaşayan insanlar hakkında daha doğru bilgiler elde edebilirdik.

Hemen hemen her şehirde bir “Aşıklar Tepesi” vardır. Şehrimizde “Çöplük” adıyla bilinen yer, bir ticaret merkezi olmuştur. Asıl adları günümüzde unutulmaya yüz tutmuş olsa da “Fitne Bağları, Köpeklik Bağları” bize o şehrin bir dönemini anlatır.

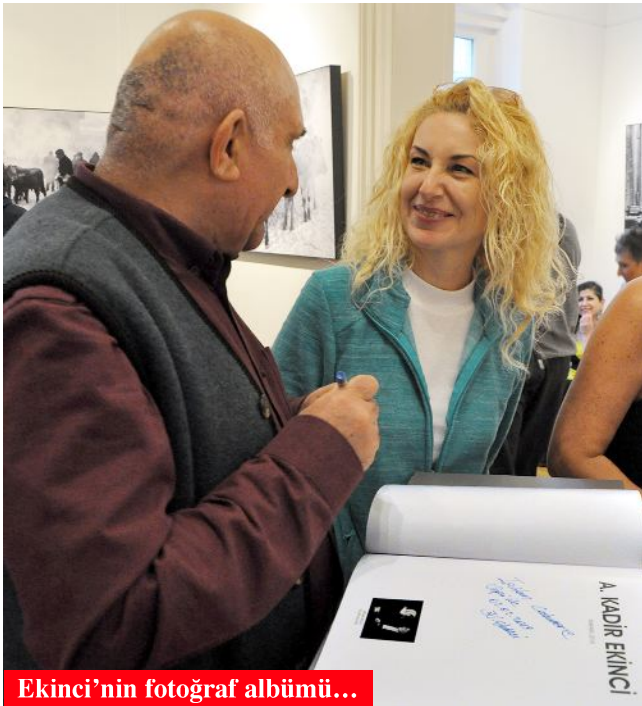
Yıllar öncesinde Ege yöremizde bir ilçeye gitmişim.

Arap ÇATAROĞLU
Acataroglu1919@hotmail.com

Arap Çataroğlu, A. Kadir Ekinci

Ekinci'nin fotoğraf albümü...

İsa Çelik, İbrahim Zaman...Fotografin duayenleri...

KENDİNE HOŞÇA BAK...

Akrabalarımın dostlarından olan ilçenin yerlisiyle sohbet etmeye başladık. Kasabada Öküz Pazarı olarak bilinen yerde evinin olduğunu söylemişti.

Bir zamanlar çok değerliydi. Günümüz ise başta o semtin sakinleri çalmadık kapı bırakmazlardı. Bilen bilir; Çorum'un köylerinden olan Kanlı Osman köyünün adını dreğış-tirmek için köylüler çok uğraşmışlardı da, ancak Şanlı Osman olarak dreğıştirilmesini sağlayabilmişlerdi. O da hiç hoşlarına gitmemişti.

Ankara'ya yolu düşenler, At Pazarı'nın, Saman Pazarı'nın yerini avucunun içi gibi bilir. Ancak Hergele Meydanı'nın(1) yerini bilmez. Daha düne kadar iyi bir at; günümüzdeki pahalı bir otomobile eşdeğerti. Atın özellikleri, eyeri, koşum takımları, onun sahibinin toplumdaki yerini zenginliğini anlatırdı. Savaşlarda süvari(atlı askerler) birlikleri o savaşın sonucunu belirliyordu.

At Pazarı, Saman Pazarı, Hergele Meydanı bize tarihten bir dönemi anlatıyor.

*

İfsak'ta (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği) bir fotoğraf sergisinin açılışına katıldım. Önceden tanıştığım fotoğraf sanatçısı A. Kadir Ekinci yıllar boyu süren çalışmalarından bir sergi ve fotoğraf albümü oluşturmuş.

Sergide yer alan eserler Kars ilimizden bir kesit sunuyor. Bilindiği gibi kış mevsimi uzun sürelidir. Yörenin iklimi, doğal koşulları tarım yapmaya elverişli değildir. Sanayi gelişmemiştir. Yörede yaşayan insanların en önemli geçim kaynağı hayvancılıktır.

Yakın çevrenin hayvan yetiştiricileri hayvanları haftanın beş günü süren pazara getirir. Dondurucu soğukların sürdüğü günlerde kıyasıyla pazarlıklar yapılır. Satılan hayvanların yolu kasaplara düşer. Özellikle çocuklar, çok sevdikleri hayvanlarının satılmasını istemez.

Mal meydanı olarak bilinen yerde hayvanların satılması üreticinin cebine para girmesidir. Eline geçecek parayla ailesinin geçimini sağlayacaktır. Diğer taraftan hayvan satışının olması üzüntü kaynağı olur. Satılan mal ise ayrı bir hüzdündür.

Derneğin sergi salonunda konuşmacının "Mal Meydanına hoş geldiniz" sözlerini konuyla ilgili yeterli bilgisi olmayanların hoş karşılaması elbette beklenemez.

(1)Hergele Meydanı: Terbiye görmemiş, binmeye ve yük taşımaya alıştırılmamış binek hayvanı. Hergele Meydanı olarak bilinen yerde eğiticiler tarafından eğitilir.

"Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen. Merdûm-i dide-i ekvân olan âdemsin sen. "
(**Kendine hoşça bak, çünkü âlemin özüsün sen. Kainatın gözbebeği olan, insanoğlusun sen.**)

-Şeyh Galip-

Ey gönül, ey gönül! Neden bu makamda üzgünsün? Gerçi yıkık, dökük, viranesin ama tılsımlı bir definesin. Meleklerle secde etmeleri buyurulan saygıdeğer bir varlıksın. Bildiğin gibi değil, sen bütün varlıklardan daha üstünsün. Ruhusun. Cebrail'in nefesiyle ikizsin. Allah'ın sırrısın. Meryem'in oğlu İsa ile eşsin sen. Kendine hoşça bak, çünkü âlemin özüsün sen. Kainatın gözbebeği olan, insanoğlusun sen.

Derecenin adlarda sanma, adlandırandır. Yerini eşya arasında sanma, eşyayı yaratan-dadır. Gördüğün gerçek işleri rüyâ sanma. Senin için söylenen vasıfların sana yaranmak için söylendiğini sanma. Kendine hoşça bak, çünkü âlemin özüsün sen. Kainatın gözbebeği olan, insanoğlusun sen.

Sevgi sırlarının mahzeni sendedir. Yiğitlik nurlarının madeni sendedir, sende. Gizli gizli daha nice haller vardır sende; Allah'ı bilmek sende, beceri sende, hakikat sende. Baksan yerin, göğün, cehennem, cennetin sende olduğunu görürsün. Kendine hoşça bak, çünkü âlemin özüsün sen. Kainatın gözbebeği olan, insanoğlusun sen.

Yazıktır, dünyada sultanken yoksul bir dilenci olmayasın. Umut ve yalvarma tozuna bulaşmayasın. Keder vadisine düşüp hiç olup, yok olmayasın. Kendine hoşça bak, çünkü âlemin özüsün sen. Kainatın gözbebeği olan, insanoğlusun sen.

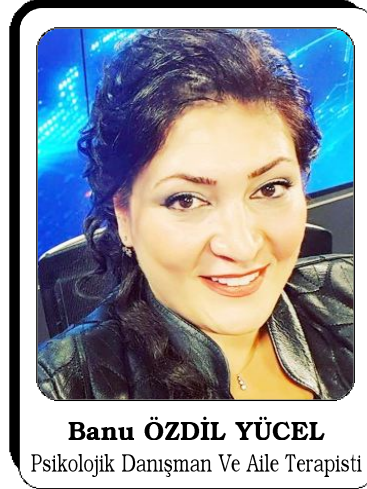
İnsanın kendine hoşça bakması, öyle sanıldığı kadar kolay değil. Fiziksel, duygusal ve manevi alanların tümünde, hem dengeli hem de işlevsel bir düzen oturtmak, bu düzeni doğduğumuz andan, öleceğimiz ana kadar hiç ara vermeden sürdürmek gerekir. Ayrıca yaşla, ortama, konuyla birlikte, değişen ihtiyaçlara karşı duyarlı olmak ve bu ihtiyaçları giderebilmek de kendimize hoşça bakmanın olmazsa olmazı.

Bu hayatta en büyük korkumuz ve kaçmazımız kendimizle karşılaşmak. En çok da gözlerimize bakmaktan korkuyoruz. Kendimizi sevmekten kaçıyoruz. Gözlerine bak bu sabah korkma, her zaman, ama her zaman, kendine iyi davran. Kendini sev, kendinden şevkatini esirgeme. Yalnız yaptığında, başını okşa, olur olmaz mevzularda acımasızca kendini üzme, aksine kendini kucakla ve her şeyin zamanla geçeceğini ufle biricik canına. Üzgün olduğunda, kırıldığında, acı çektiğinde, mutsuz hissettiğinde kendine daha bir özen göster. Sevgiline davrandığın gibi kendine de aşkla davran.

Kendinle, yüzleşmekten korkma. Çünkü yüzleşmekten koktuğun şey-

ler, sadece ve sadece bizlerin onlara yüklediğimiz anlamlar, düşünceler ve duygularımızla korkunç hale gelirler. Korkularımızla yüzleşmez ve onların yarattığı karmaşayı çözmezsek, ruhsal anlamda büyüyemeyiz. Sevgi bir insanın kendi kendine verebileceği en büyük içsel eğitim ve kültürdür. Ruhumuzun sesini dinleyerek başa çıkamadığımız şeylerin yerine, sevgiyi koyarak, her şeyin üstesinden gelebiliriz. Sevgi kültürü içinde daha anlamlı daha mutlu ve daha huzurlu bir yaşam sürdürürüz.

Mutlaka ama mutlaka insanları tanımaya çalışmaktan vazgeçmemeliyiz, bir insanı tanımak, o kişiyi sevmenin ilk adımıdır. Sevgi, tıpkı suya atılan bir taşın oluşturduğu haklalar gibidir, önce yakınlarımıza, sonra yakın çevremize, tanıdıklarımıza, çalışma mekanlarımıza, topluma ve tüm evrene dalga dalga yayılır.

Banu ÖZDİL YÜCEL
Psikolojik Danışman Ve Aile Terapisti

lır.

İnsan kendini iyice tanıyıp, sevmesini bilmedikçe, kendine güven duymayı öğrenmedikçe, sevgiyi sunamazda, alamazda. Depresyonda olanlar, kendilerini

sevmezler, başkalarının da kendilerini sevmediklerine inanırlar ve sevdiklerini hissetmezler. Dünyadaki en büyük görevimiz, kendimizi sevip korumaktır. Kendini sevmeyen insan, zaten başkalarını sevmeyebilir. Kendimizi sevgiye açmalı ve bunu canı gönülden istemeliyiz ve benliğimizden akmasına izin vermeliyiz.

Bunu yaptığımız zaman, zaten her şeyin üstesinden sevgiyle gelebiliriz. Yapamayacağımız ve ulaşamayacağımız hiç bir şey kalmaz. O yüzden kendini tanı, asla kendinden şüphe etme... Sen ne hissediyorsan, o her zaman senin için doğru olandır. Tüm insanlar sana aksini söylese de, senin hissettiklerin senin için en doğrudur. Herkes farklı düşünebilir, farklı hissedebilir. Bu senin hissettiklerinin yanlış olduğunu göstermez. Sadece onlardan farklı olduğunu ve farklı deneyimler yaşadığını gösterir.

Sevgi her türlü çatışmanın, anlaşmazlığın bulunduğu yere hoşgörüyü, anlayışı ve barışı getirir. Sevgi bakıştadır. Sevgi, tebessümedir. Sevgi, bir selamdır. Sevgi, hatır soruştadır. Sevgi, yardım edışıtedir. Sevgi, bazen bir geçmiş olsunda, bazen de bir teselli tavsiyesindedir. Sevgi, pişirilen yemektedir. Sevgi, "Hoş geldin"

de, "Güle Güle" de, "Allaha ısmarladık" tadır. Yürektedir sevgi. Sevgi gerçekten varsa, sevgi her şeydir ve herşeydedir. Taşa dahi taş deyip geçmeyin, taş duvar olmayı, duvar ev olmayı, ev yuva olmayı, yuva da sevgiden oluşmuş bir sevgi mabedi olmayı düşler...

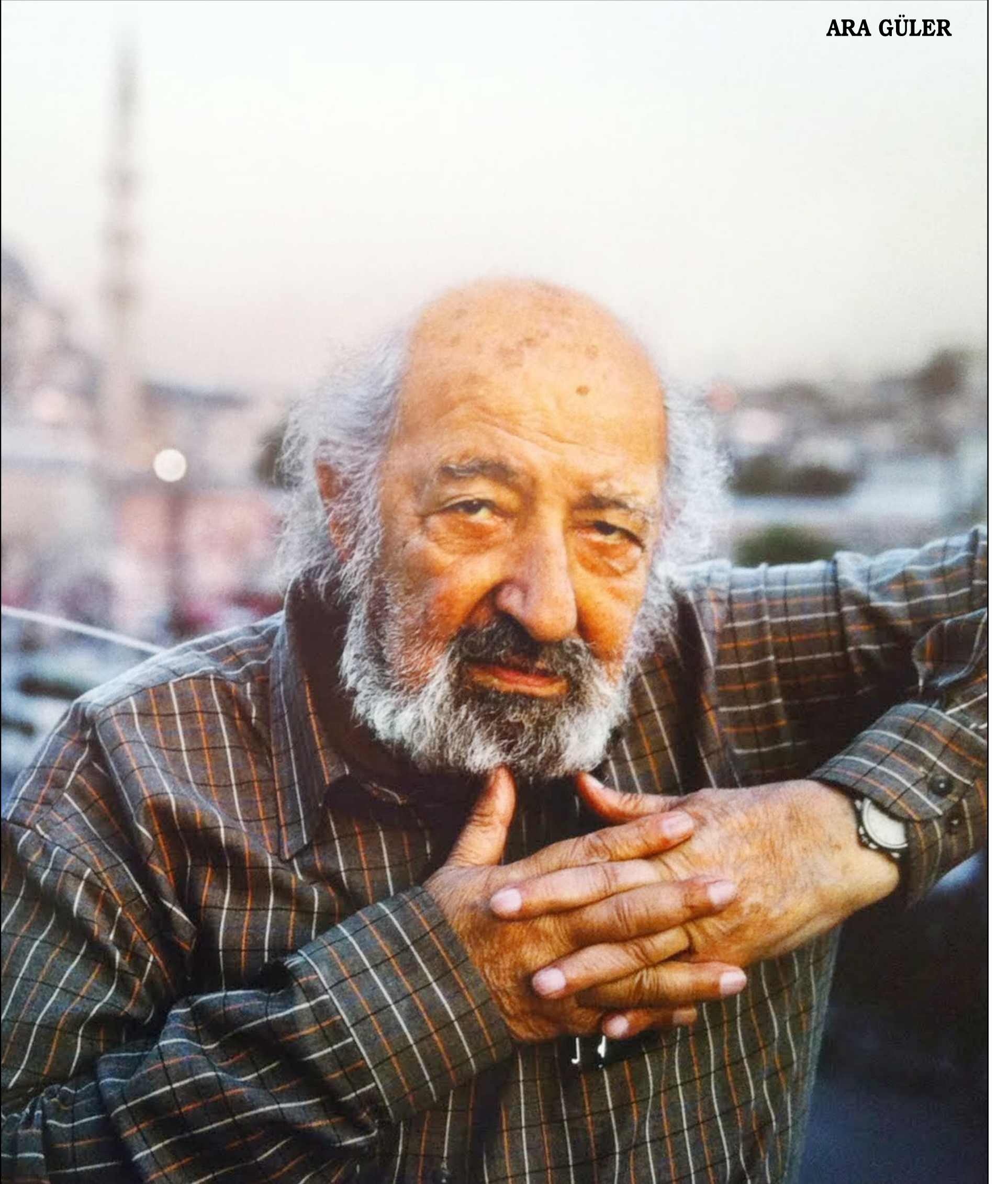
**Kendine iyi bak.
Bir daha hiçbir ana
doğuramaz seni.**

Ahmed Arif

seni buuuu kadaaaar coooooook

ARA GÜLER

Afrodisiyas'ı keşfeden, Nuh'un gemisini ve Nemrut'u ilk fotoğraflayan adam...

ARA GÜLER'İN ÜRETKEN VE RENKLİ YAŞAM ÖYKÜSÜ

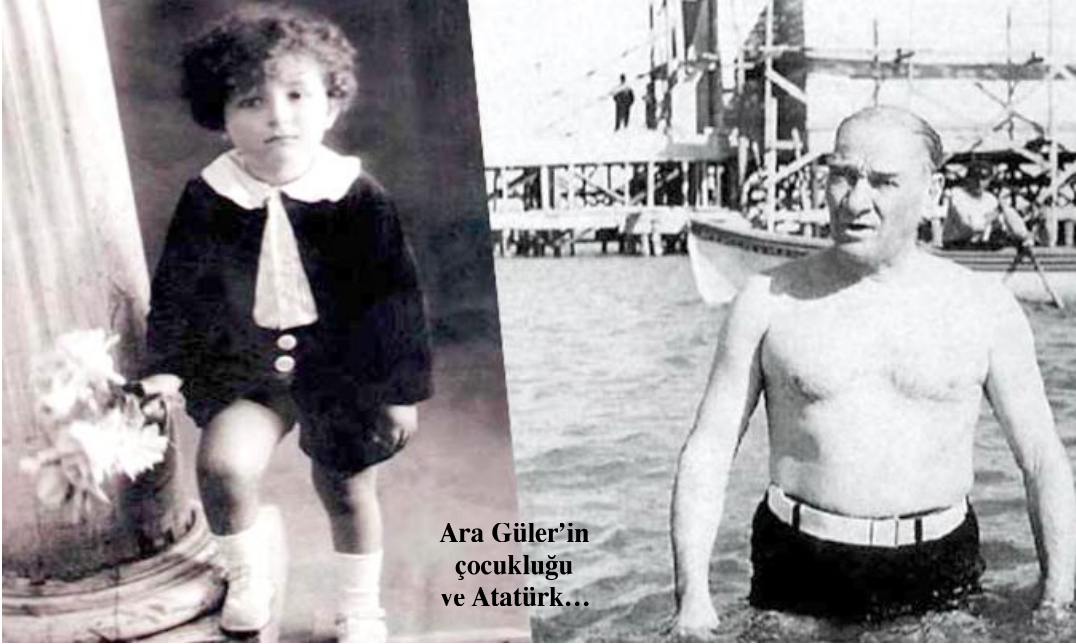

Ali ALAKOÇ

● “Ben Atatürk’ü görmüşümdür. Florya Köşkü’nün yanındaki halk plajında denize girerdik. Atatürk de zaman zaman oraya gelir denize girerdi. Çünkü hep orada otururdu, çizgili mayosuyla. Öyle barikat falan da yoktu. O geldiğinde biz de bütün veletler toplanırdık. Daha küçüğüz tabii, Atatürk’ün kim olduğunu bilmezdik bile. Arkası kesik bir sandalı vardı. İşte ben o sandalın arkasına takılıp yüzen veletlerden biriydim.”

Ara Güler

Ara Güler'in çocukluğu ve Atatürk...

● “Spor muhabirliğinde insan kale arkasından hareketi yakalamayı öğrenir. Hareketi yakalamaya çalışmak çok hoşuma gitmişti. Polis muhabirliğinde ise, yalnız hareketi çekmekle kalmıyorsun, yetiştirmenin de heyecanını yaşıyorsun. Birinde hareketi, diğerinde zamanı öğreniyorsun. Bir gazeteci için zaman çok önemlidir. Bir fotoğraf yarım saat içinde işe yaramaz hale gelebilir. Ben bütün bunları yavaş yavaş öğrendim.”

● 6-7 Eylül 1955 olaylarına Beyoğlu'nda başka bir göreve giderken rastlayan Ara Güler, olayları fotoğraflamaya devam ederken birden babasının eczacı dükkânı aklına gelir ve oraya koşar. Eczane, taş ve sopalarla camları kırarken yaralananlar nedeniyle ilkyardım hastanesine dönmüştür. Ara Güler'in çekmiş olduğu fotoğrafları Hayat Dergisi, hükümete yakınlığı nedeniyle yayınlamaz. Ara Güler'in babasının eczanesinin adı “Güler Eczanesi” olduğu için yakılıp, yıkılmamıştır.

Atatürk, arkadaşlarıyla ve yurttaşlarla yüzerken...

Ara
Güler'in
annesi
Verjin Güler

Babası Dajad Derderian Güler

● **“Babam bazen çevresinde ‘Siz Ermenisiniz’ filan muhabbeti döndüğünde kızıp küfürü bastıktan sonra ‘Sizin babanız nalbantlık yaparken ben Çanakkale’de harpteydim. Bu vatan için Çanakkale’de kan döktüm, gazi oldum, peki sen ne halt yedin’ diye gururla çıkıştırdı.”**

● **İlk kez Nemrut’un fotoğraflarını çeken Ara Güler, İstanbul’a döner döner hemen filmleri yıkar ve Hayat Dergisi yazı işlerine verir. Yazı İşleri her zaman olduğu gibi “biz bu dağ, taş fotoğraflarını ne yapacağız. Bunları kim okur” diye haberi yayınlamaz. Ara Güler, çektiği fotoğrafları yurtdışındaki dergilere gönderir. Haber yurt dışında tam 137 kez yayınlanır. “Haber yurt dışında çok büyük yankı uyandırdı. Paris Match Dergisi haberi muhabirimizin keşfi diye verdi. Bu röportaj UNESCO Courier’de de çıktı. En çok satılan röportajlarımdan biri oldu. Bizimkiler de dış basında okuyunca ‘vay be adamlar neler buluyorlar’ diye hayıflanıyorlar. Ulan diyorum imzaya baksana Ara Güler diyor”.**

Dergimizin bu sayısında;

“Ben foto muhabiriyim, fotoğrafçı değilim; Ben gördüğümü çekerim. Sanat yapmam. Bunun adı foto muhabirliğidir. Fotoğrafçıyla foto muhabiri çok farklıdır. Foto muhabiri, bomba patladığı zaman bombaya doğru giden adamdır, fotoğrafçı ise bombadan karısının yanına kaçan adamdır; ötekisi ölüme gider, kendisini tehlikeye atan adamdır, aradaki fark budur.

Fotoğrafçı yoktur; benim için yalnızca foto muhabiri vardır. Foto muhabiri tarihi, makinesiyle yazan adamdır. Bazıları kendine foto muhabiri diyor. Foto muhabirliği başka bir şeydir. Foto muhabiri gazeteci olan adamdır olur” diyen dünyanın en büyük foto muhabirlerinden Ara Güler’in yaşam öyküsünü ele almaya çalışacağım.

Biliyorsunuz, Ara Güler’i, 17 Ekim 2018 tarihinde İstanbul Florence Nightingale Hastanesi’nde kaybettik.

*

16 Ağustos 1928’de İstanbul’da Beyoğlu’nda doğan Ara Güler’in tam adı Ara Güler’dir. Ara ismi, MÖ 800’lerde yaşamış ve Güzel Ara olarak bilinen Ararat Kralı Ara

Keğetsig’den gelir. Ara Güler’in göbek adı ise Mıgırdıç’tır. Ara Güler bu göbek adını Şebinkarahisarlı dedesinden alır. Dacat Derderyan; 1934’te yılında Soyadı Kanunu ile ülkede yaşayan herkese Türkçe soyadı alma zorunluluğu getirilince aile “Derderyan” soyadı yerine “Güler” soyadını alır. Yani Ara Güler’in gerçek adı “ARA GÜLER”dir. Bazı gazete, dergi, internet sayfalarında belirtildiği gibi Aram Güleryan veya başka isimler değildir.

Ara Güler’in babası Dacat Bey, lakapları “Keşiş oğlu” anlamına gelen, Derderyan ailesinden olup, 1896 yılında Şebinkarahisar’ın Yayıcı Köyünde doğar. Dacat Bey’i annesi Maryam 6 yaşına gelince okuması için İstanbul’a gönderir. 1915 Ermeni tehciri sırasında Dacat Bey’in ailesi de tehircemarusuz kalır ve Dacat Bey bir daha ailesinden haber alamaz ve İstanbul’da Tarkamças Okulu’na devam eder. Daha sonra Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Eczacı Okuluna kaydolun Dacat Bey, okulu bitirdikten sonra Çanakkale Savaşı’na katılır. Çanakkale Savaşlarında sıhhiye bölümünde görev alan Dacat Bey, burada 2 kez ayağından yaralanır.

Ara Güler’in annesi Verjin Hanım ise, 1903 yılında İstanbul’da doğar. Verjin Hanım Mısır’dan gelen köklü bir aile olan Kırkor Efendi’nin kızıdır. Mısırlı Kırkor Efendi’nin Karaköy yakınlarındaki kalafat yerinde dönemin en son teknolojisine sahip torna tezgâhlarında tekne ve gemilerin tamiri yapılırdı. Kırkor Efendi Tamirhanesini Kurtuluş Savaşı’nın gizli örgütü Milli Müdafaa’ya tahsis etmekten çekinmemişti.

Varlıklı bir aile içerisinde daddılar ve hizmetçilerle büyüyen Ara Güler, okul çağına gelince babası tarafından ilk ve ortaokulu okuması için Pangaltı Okulu’na yazdırılır. Lise eğitimini ise Karaköy Kuruçeşmedeki Getronagan Lisesi’de tamamlar.

Atatürk, Florya sahillerinde kürek çekerken...

10 Kasım 1938 yılında Atatürk'ün vefatını öğrenen Dacat Bey, Ara Güler'i de alarak Dolmabahçe Sarayına giderler.

Ara Güler, çeşitli gazete, dergi ve TV'lere verdiği röportajlarda Atatürk ile ilgili anısını anlatırken;

“Ben Atatürk'ü görmüşümdür. Florya Köşkü'nün yanındaki halk plajında denize girdik. Atatürk de zaman zaman oraya gelir denize girerdi. Çünkü hep orada otururdu, çizgili mayosuyla. Öyle barikat falan da yoktu. O geldiğinde biz de bütün veletler toplanırdık. Daha küçüğüz tabii, Atatürk'ün kim olduğunu bilmezdik bile. Arkası kesik bir sandalı vardı. İşte ben o sandalın arkasına takılıp yüzen veletlerden biriydim” diyecektir.

Ortaokul döneminde okumayı çok seven ve devamlı okuyan Ara Güler, “Mahkûm” isimli ilk öyküsünü yazar ve bu öykü 1946 yılında Haber Akşam Postası gazetesinin çocuk sayfasında yayınlanır.

1951 yılında lise öğrencisi iken, bir yandan da babası Dacat Bey'in arkadaşı olan İpek Film sahibi İhsan İpekçi'nin film stüdyolarında çalışmaya başlar. Sinemaya büyük bir tutkuyla bağlanan Ara Güler'e babası 35 mm film gösterme makinesi alır ve Ara Güler'in sinemacı olma hayalleri başlar. Sinema işini iyice abartan Ara Güler, film oynatmaktan ve okula devamsızlıktan 3 sene okulda kalır.

Doğan Stüdyolarında Mısırlı Yusuf Vehbî'nin filmlerinden birinin dublaj ve fragman çalışmaları sırasında filmlerin tutuşmasıyla yangın çıkar ve bu yangından kurtulmak için dama çıkan ve yangından kurtulan en son kişi Ara Güler olur. Ailesi, bu yangından sonra Ara Güler'in stüdyolara gitmesine bir daha izin vermez ve Ara'nın sinemacılık hayali sona erer.

Ara Güler, bu olayları gazeteci Nezih Tavlaş'ın yazdığı “Foto Muhabiri Ara Güler'in Hayat Hikâyesi” adlı kitabında şöyle anlatacaktır:

“Yangından kurtulan son insan ben oldum. Dama çıktım, dam da yanıyordu. İtfaiye beni damdan kurtardıktan sonra babam beni bir daha oralara göndermedi. Yahu benim ömrü - mün çoğu sinema filmi ile geçmiş - tir. Senkron, montaj, film yıkama, dublaj bütün teknikleri, cambazlıkları bilirim de benden başka herkes sinemacı oldu memlekette”

Yine kuzenleri ile filmlerle oynarken ikinci bir yangın olayına karışan ve teyzesinin eli ile evin yarısının yanmasına yol açan Ara Güler için filmcilik işi tamamen biter.

Filmcilik işini ailesinin baskısı sonucu bırakan Ara Güler, babasının arkadaşı olan Muhsin Ertuğrul'un yanına tiyatro ve oyunculuk dersleri almak için gitmeye başlar. Ancak oyunculukta gözü olmayan Ara Güler, oyun yazarı ve rejisör olma hayalleri peşindedir. Zamanının büyük kıs-

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, denizde de halkının içinde...

mını tiyatrodan geçiren Ara Güler, deneme olarak gördüğü, dokuz tiyatro oyunu yazar. Bunlardan biri **“Bir Garip Yılbaşı Gecesi”** adını verdiği tek perdelik oyundur ve diğer yazdığı sekiz oyunu yırtmıştır.

Ara Güler, sinema, filmcilik ve tiyatro ile ilgilenmesini istemeyen baba Dacat Bey'in isteği üzerine İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine başlar. Anı zamanda gazeteciliğe de merak salan Ara Güler, babasının verdiği para ile O dönemin en iyi fotoğraf makinesi olan Rolleciord II'yi alır. Babasının arkadaşlarının çıkardığı İstanbul yerel gazetelerinin hemen hemen hepsinde çalışan Ara

dan Amerikan Filosunun gelişine her olaya Ara Güler'i gönderir. Bu olayı Ara Güler, Nezih Tavlaş'a şöyle anlatacaktır.

“Spor muhabirliğinde insan kale arkasından hareketi yakalamayı öğrenir. Hareketi yakalamaya çalışmak çok hoşuma gitmişti. Polis muhabirliğinde ise, yalnız hareketi çekmekle kalmıyorsun, yetiştirmenin de heyecanını yaşıyorsun. Birinde hareketi, diğerinde zamanı öğreniyorsun. Bir gazeteci için zaman çok önemlidir. Bir fotoğrafçı için saat içinde işe yaramaz hale gelebilir. Ben bütün bunları yavaş yavaş öğrendim.”

Ara Güler, bir süre sonra dönemin usta fotoğrafçıların kullandığı Leica IIIb model fotoğraf makinesi alır.

Yeni İstanbul Gazetesinde çalışmaya başlayan Ara Güler, 14 Mayıs 1950'de 27 yıllık tek parti dönemini sona erdiren, Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk defa serbest seçimle iktidarı kazanan Demokrat Parti iktidarı ile tanışır. Demokrat Parti'nin lise mezunlarına tanınan yedek subaylık hakkını geri alma düşüncesi nedeniyle askerliğini tecil ettirmek amacıyla Türkiye'nin ilk Gazetecilik Okulu olan ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi bünyesinde açılan Gazetecilik Enstitüsüne kaydını yaptıran Ara Güler, işlerinin yoğunluğu nedeniyle okula devam edemez.

Sabahattin Eyüboğlu ve Nazım Hikmet başta olmak üzere, Orhan Veli, Sait Faik, Orhan Kemal, Kemal Tahir, Abidin Dino, Bedri Rahmi, Yaşar Kemal gibi sanat, edebiyat ve yazın dünyamızın önde gelen temsilcileriyle kurduğu dostluklar Ara Güler'in hayatını, görüşlerini etkileyen, gelişimine katkıda bulunan en önemli unsurların başında gelir.

Tüm bu ressam, şair ve yazarlarımızın fotoğraflarını da çeken Ara Güler, bir röportajında “ben edebiyat dünyamızdaki şair ve yazarlarımızın fotoğraflarını çekmeseydim, Türk Edebiyatı suratsız kalacaktı” diye konuşmuştur.

Ara Güler'in küçük yaşlarda başlayan sinema merakı...

Güler, 1948 yılında Yeni İstanbul Gazetesi ile hayatının akışını değiştirecek, O'nu dünyaya tanıttacak Foto Muhabirliğine ilk adımını atar.

Bu arada Ara Güler'in meslek hayatında çektiği ilk fotoğraf “Ticaniler” tarafından Gümüşsu-yu'nda bulunan Atatürk Heykelinin yıkılmasıdır.

İsimlerini Atatürk heykellerini ve büstlerini kırarak duyuran ve liderliğini Kemal Pıllavoğlu isimli, hukuk fakültesinden terk bir kişinin yaptığı Ticaniler; 1946'daki çok partili hayata geçişten sonra etkinliği birden artan bir tarikatır.

Elinde bulunan fotoğraf makinesinin kimsede olmamasından dolayı Gazete, spor karşılaşmalarından, polis adliye haberlerine, sanat olayların-

Ankara Yedek Subay Piyade Okulunda eğitimi tamamlayan Ara Güler, Çorlu 3. Zırhlı Tugay Motorlu Piyade taburunda yedek subay olarak askerliğini yapar ve askerlik dönüşünde Hürriyet Gazetesinde işe başlar.

50'nci yaşını kutlayan Hilton İstanbul açıldığında Beyoğlu'nun birinci haber kaynağı haline gelir. O dönemde gazetecilerin görevi gereği Hilton Otelinin müşteri listesine bakılarak ünlü bir kişi ile konuşmak, röportaj çıkarmak moda haline gelmişti.

1954 yılında Hilton Otelinin müşteri listesini inceleyen Ara Güler, 20. yüzyılın en seçkin oyun yazarlarından biri olan, "Arzu Tramvayı" ile 1948'de ve "Kızgın Damdaki Kedi" ile de 1955 yılında "Pulitzer Tiyatro Ödüllerine" layık görülen ünlü tiyatro yazarı "Tennessee Williams" adını görür.

Tennessee Williams'ın odasına çıkan ve çok az İngilizcesiyle gazeteci olduğunu anlatan Ara Güler, otel odasında fotoğraf çektikten sonra Yeni İstanbul Gazetesinin sanat yazarı Fikret Adil ve Tennessee Williams'ın yazdığı İhtiras Tramvayı adlı oyunda başrol oynayan Suavi Tedü'yü arayarak Tennessee Williams'a İstanbul'u gezdirirler.

Gecenin ilerleyen saatlerinde sarhoş olan "Tennessee Williams" hamama gitmek isteyince Ara Güler, Cağaloğlu'nda bir hamamı açtırarak burada da yazarın fotoğraflarını çeker.

Daha sonra Türkiye'nin ilk özel bankası olan Yapı ve Kredi Bankasının kurucusu Kazım Taşkent tarafından çıkarılmaya başlanan ve içerik açısından getirdiği yeniliklerle, Türkiye basın tarihi açısından bir dönüm noktası olan "Hayat Dergisi"nde çalışmaya başlayan Ara Güler, 1954'de fotoğraf bölüm şefi olur.

"Hayat Dergisi" 1950, 1960 ve 1970'li yıllarda Tifdruk tekniği ile basılan ve magazin haberleri, tarihi yazı dizileri, edebi eser teçrikaları, gezi yazıları gibi yayınları ile Türkiye'nin en yüksek tirajlı dergi - sidir.

Demokrat Parti iktidarı ile birlikte Hayat Dergisi Ara Güler'e hükümetin çalışmalarını fotoğraf - laması, dönemin Başbakanı Adnan Menderes'in tüm gezilerini takip etmesi görevini verir.

1947 yılında Henri Cartier-Bresson, Robert Capa, George Rodger, David Seymour tarafından uluslararası alanda serbest çalışan fotoğrafçıları bir araya getirerek kurulan, gerek röportajları, gerek yaptırım ve zorluklarla

Ara Güler'in eşi Suna Güler...

yardım için dükkânımıza koşuyordu. Bu olaylar sırasında tek yıkılmayan dükkân babamın dükkânıdır Beyoğlu'nda"

"Babam bazen çeresinde 'Siz Ermeniniz' jilan muhabbeti döndüğünde kızıp küfürü bastıktan sonra 'Sizin babanız nalbantlık yaparken ben Çanak - kale'de harpteydim. Bu vatan için Çanak - kale'de kan döktüm, gazi oldum, peki sen ne halt yedin' diye gururla çıkıştı."

Ara Güler'in babasının eczanesinin adı "Güler Eczanesi" olduğu için yakılıp, yıkılmamıştır. Bu olaylar sırasında Ara Güler'in çekmiş olduğu fotoğrafları Hayat Dergisi, hükümete yakınlığı nedeniyle yayımlayamaz.

1956 yılı sonları veya 1957 yılları başında Time Dergisi Türkiye'de bir ofis açar ve bu ofisin açılması ile birlikte

Ara Güler, Time Dergisi'nin yakın doğu foto-muhabirliği görevini üstlenir.

1957 yılında çalıştığı gazeteler adına Cannes Film Festivalini izlemek üzere Fransa'ya giden ve burada gazetesi adına fotoğraflar çeken Ara Güler'e, 1949 yılında endüstri patronu Jean Provest tarafından kurulan, magazin haberlerine ve başlıca ulusal ve uluslararası olaylara da yer veren ünlü Fransız Dergisi Paris Match'ten teklif gelir ve bu dergi ile Ara Güler'e Avrupa'nın yolları açılır.

Daha sonra ise ünlü Alman Dergisi Der Stern'den fotoğraf editörü Günther Beukert, Ara Güler'e kendi dergilerinin foto muhabirliğini önerir ve Ara Güler bu teklifi de kabul eder.

Ben burada çalışıyordum ama benim bütün dünyaya tanınmama yabancı muhabirliğim yaramdı. Hiçbir zaman ikinci yerlerde çalışmam mesela. Time'e, Observer'a, Stern'e, Paris-Match'a çalışıyorsun. Bunlar dünyanın en büyük krallıkları basının anladın mı?

Ben gazetecilik hayatım boyunca çok önemli üç iş yaptığımı inanıyorum. Bunlarla insanlık tarihine hizmet ettiğimi sanıyorum. Nuh'un Gemisi, Nemrut Dağı, Afrodiasias... Bunlar benim en mühim röportajlarım.

Suna ve Ara Güler...

başta çıkmaları ile dünyanın en önemli ajansı haline gelen **Magnum Ajansı'na 1953 yılında katılan Ara Güler**, Uluslararası alana çıkmak için ilk adımını atmış olur.

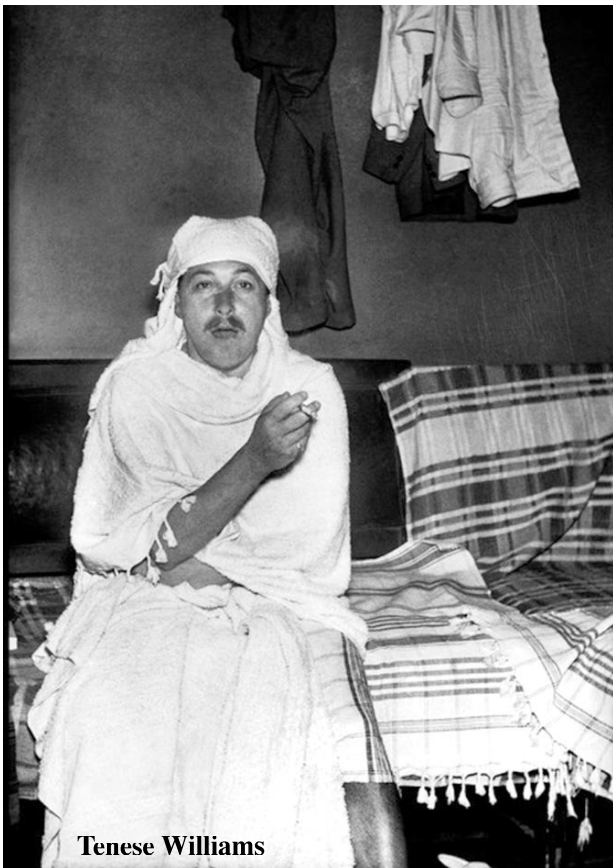
6-7 EYLÜL OLAYLARI

6 Eylül 1955 günü saat 13.00'te, devlet radyosu, Selanik'te Atatürk'ün doğduğu eve yapılan bombalı bir saldırı haberini duyurur ve bu haber öğleden sonra İstanbul Ekspres gazetesinin iki ayrı baskısıyla yayılır. Selanik'te Atatürk'ün evine Yunanlılar tarafından bomba atıldığı haberinin yayılması üzerine, o gün ellerinde kazma, balta ve sopalarla sokaklara dökülen binlerce kişi gayrimüslimlere ait ev ve işyerlerini yakıp yıkmaya başlar. Olaylar 7 Eylül sabahına kadar devam eder.

6-7 Eylül olaylarına Beyoğlu'nda başka bir göreve giderken rastlayan Ara Güler, olayları fotoğraflamaya devam ederken birden kendi eczacı dükkânı aklına gelir.

Ara Güler bu olayı Nezh Tavlâş'a şöyle anlatmaktadır:

"Hemen babamın dükkânına gittik. İlk yardım hastanesine, tedavi merkezine dönmüş orası, kiminin eli yaralanmış gelip elini sardırıyor, taşlarla, sopalarla camları kırarken yaralananlar ilk

Tenese Williams

AFRODİSİAS'IN KEŞFEDİLME HİKÂYESİ

Yıl 1958, Aydın'da Kemer Barajı'nın açılışı yapılacaktır. DP Hükümetinin tüm icraatlarını haber yapan Hayat Dergisi, Ara Güler'den Kemer Barajının fotoğraflarını çekmesini ister.

Aydın'a gelen Ara Güler, Valilikten kendisine araç ve şoför ayarlanmasını ister. Şoförle gündüz vakti baraja ulaşan Ara Güler, ters ışık nedeniyle fotoğraf çekimi yapamaz. Ters ışığın gitmesini bekleyen Ara Güler, iyi fotoğraf çekebilmek için yüksek bir nokta arar ve tepelere çıkarak fotoğraf çekimlerini tamamlar. Bu arada akşam saatlerine kaldığı için şoför Ara Güler'e kızar. Evde karısıyla programı olduğunu, bu nedenle Aydın'a çabuk dönmesi gerektiğini belirten şoför kestirme yoldan gideceğini söyleyerek dağ yollarından gitmeye başlar. Yolu bulamayan şoför ve Ara Güler, karanlıkta kaybolurlar.

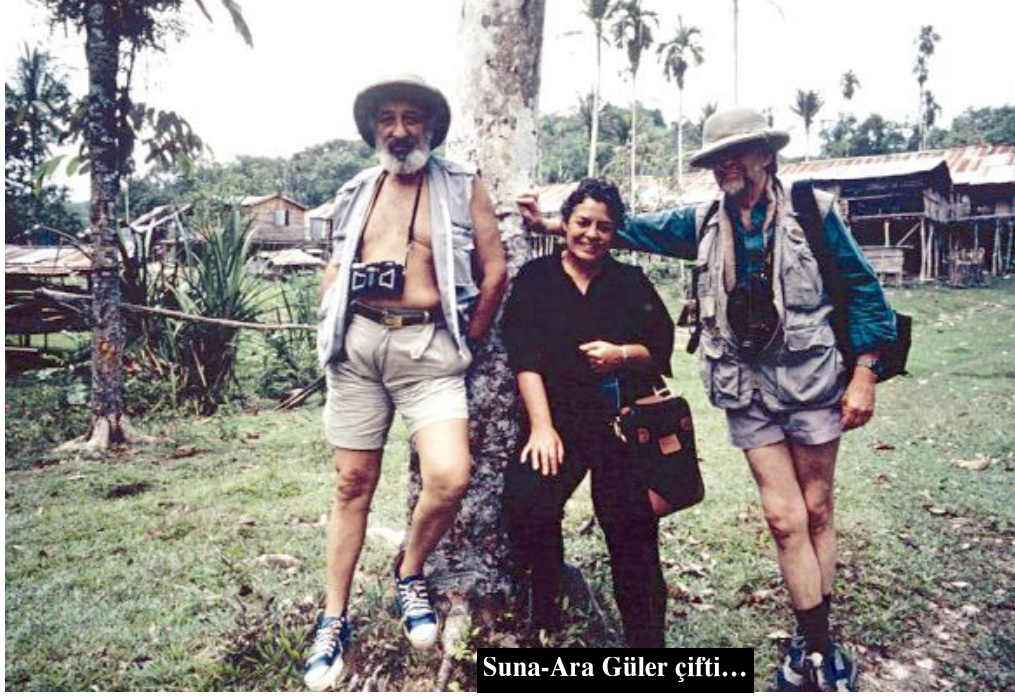
Ara Güler bu olayı çeşitli gazete, dergi ve Tv programlarında şöyle anlatacaktır.

"Abi, şoförle birbirimize bağırarak gidiyoruz. Kaybolduk. Bari dedim bir yerde konaklayalım, bir köy bulalım. O arada ışık yanan bir yere doğru gittik. O zaman oralarda elektrik yok, lüks lambası yakıyorlar. Gittiğimiz yer kahve imiş. İçeri girdik, insanlar oturuyor. Ulan, kendimize gelince etrafa bir baktım, sütun başlarından masa yapmışlar abi, kâğıt oynuyorlar. Oturduğumuz kahvenin ortasında damı tutan büyük bir kolon var. Kolon yılanlı Roma sütünü. Dedim abi bu köyde bi şeyler var. Çocuklara sordum. Bu taşlardan buralar da çok var dediler. Sabah köyü gezdim Roma lahitleri içinde köyün kadınları üzüm eziyorlar. Renkli fotoğrafları baraj açılışında bitirdiğim için tüm kalıntıları ve köylüleri siyah-beyaz çektim abi.

Köyde yaptığı gezide çok sayıda heykel, sütun, kaide, lahitle birlikte antik tiyatro ve hipodromu da gören sanatçı İstanbul'a geldiğinde he-

yecanlı bir şekilde fotoğrafları Şevket Rado'ya gösterir. Rado'nun "boşver sen bu taş, toprak resimlerini artistlerle falan bir röportaj yapsaydım" sözleri üzerine bozulan Ara Güler, elindeki fotoğrafları çevresindekilere ve arkeologlara gösterir. Kimse ne olduğunu anlamaz.

Ara Güler, daha önce Osmanlı mimari eserleri ile ilgili fotoğraflar gönderdiği Architectural Re-

Suna-Ara Güler çifti...

view adlı İngiliz Dergisine, çektiği fotoğrafları, İngilizce bir metin ve köyün yerini harita üzerinde işaretleyerek gönderir. Haber ve fotoğraflar Architectural Review Dergisinde sekiz sayfa çıkar. Ayrıca İngilizler yerin Afrodiasias Antik Kenti olduğunu yazarlar. Böylece Geyre Köyü'nün Afrodiasias Antik Kenti üzerine kurulu olduğu ortaya çıkar.

Daha sonra Amerika'nın ünlü dergilerinden biri olan "Horizon Dergisi" Ara Güler'e haber göndererek, röportajın detaylarını ve buluntularının renkli fotoğraflarını ister. Bunun üzerine Ara Güler, tekrar Aydın Valiliğine gelerek aynı şoförle Geyre Köyüne gelir ve bu kez buluntuların renkli fotoğraflarını çeker. Fakat buluntular hakkında yazı yazabilecek kimseyi bulamaz. Bunun üzerine tekrar İstanbul Arkeoloji Müze Müdürü Rüstem Duyuran'a giden Ara Güler, bu konu hakkında en iyi yazıyı o zamanlar Amerika'ya yerleşen ve Princeton Üniversitesinde görev yapan Prof. Kenan Erim adını öğrenir. Kenan Erim, fotoğraflara bakarak Horizon Dergisine yazı yazar. Böylece Afrodiasias Antik Kenti dünyaya tanıtılmaya başlanır. **1958 yılında Aydın'ın Geyre İlçesi'nde bir baraj açılışına giden Ara Güler'in keşfettiği Aphrodisias Antik Kenti bugün UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer almaktadır.**

NUH'UN GEMİSİ

Ağrı'nın Doğubayazıt İlçesi'ndeki Telçeker Köyü'nde bulunan Nuh'un Gemisi'nin izine ilk ulaşan, Yüzbaşı İlhan Durupınar'dır. Harita Genel Müdürlüğü'nde görev yapan Yüzbaşı Durupınar, 11 Eylül 1959'da, Ağrı Dağı'nın 4 bin-4 bin 500 metre yükseklikten çekilen hava fotoğrafları üzerinden harita çizimi yaparken önüne getirilen fo-

toğraftaki şekli tanımlamakta zorlanır. Bu meteor çukuru ya da yer şekli değildir. Yüzbaşı İlhan Durupınar, gemiye benzeyen şeklin Nuh'un Gemisi olabileceğini düşünür.

Kısa süre sonra harita görüntüsü "Türk ordusunun Hayat Mecmuası'na hediyesidir, denilerek Hayat Dergisine getirilir. Getirilen harita şekilli görüntüleri alan Ara Güler, dokümanları dergi yönetimine götürür.

Dokümanlar harita özelliğinde harita fotoğrafı olduğu ve sayısının az olması nedeniyle basılabilecek durumda değildir.

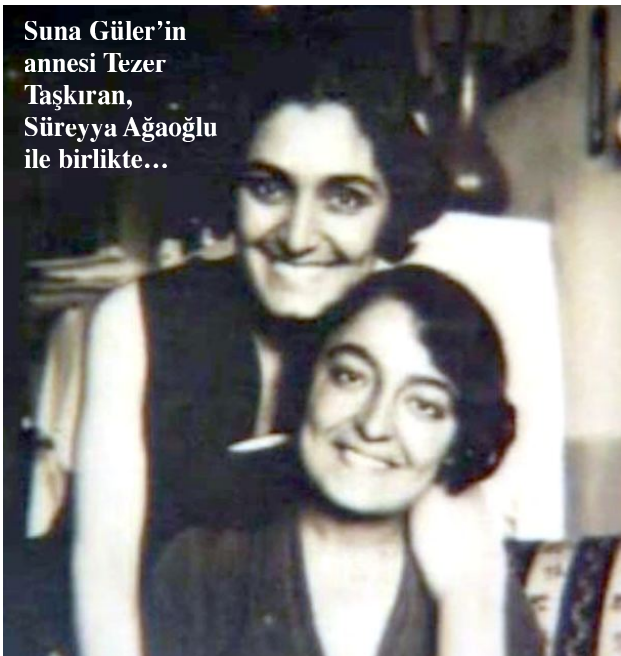
"Abi, ama tek harita fotoğrafiyle röportaj olmaz, yeniden ve daha yakından çekmek gerekiyordu. Ben bu işi yaparım, dedim. Hemen Erzurum'a gittim. 3. Ordu Komutanı Orgeneral Ragıp Gümüşpala'nın yanına. Daha sonra harita fotoğrafını Paşa'ya gösterdim. Paşam, dedim: Bu çok müthiş bir şey, bana bir tayyare ver, üstünde uçup bu fotoğrafı çekeyim, dünyaya yayalım. Ben buraya gitmek istiyorum, sen de bana yardım et".

Ragıp Gümüşpala Ara Güler'in teklifini kabul eder ancak Ara Güler'den yaptırdığı betonarme kışlaların fotoğraflarının çekilmesini ister. Ara Güler de bu teklifi kabul eder yapılan kışlaların, inşaatların fotoğraflarını çeker.

Ara Güler, ertesi gün tayyare ile harita fotoğrafı üzerinde gördüğü şekli bulmak için hareket ederler.

"Elimde fotoğrafa ve haritaya göre yerini bulduk, uçaktan bakınca, gerçekten Nuh'un Gemisi'nin kalıbı çıkmış, öyle bir çukur. Sular çekilince Nuh'un Gemisi çukura oturmuş, sonra tahtadan gemi çürüyüp gitmiş, çukur öylece donup kalmış. Tıpkı öyle görünüyor. Fotoğrafları çektikten sonra Hayat, Lİfe olmak üzere birçok yerde yayımlandı. Dünya ayağa kalktı. Tevrat ve İncil'de bahsedilen ölçülere uygun olduğu belirlendi. Böylece Nuh'un Gemisi'nin Ağrı Dağı'nda olduğu ispatlanmış oldu".

Suna Güler'in annesi Tezer Taşkiran, Süreyya Ağaoğlu ile birlikte...

Tezer Taşkiran

NEMRUT KALINTILARI

Hayat Dergisi 1957 yılında "Müzelerimizdeki Meşhurlar" isimli haber için Ara Güler'den İstanbul Arkeoloji Müzesinde fotoğraf çekmesini isterler. İşini büyük bir titizlikle yapan Ara Güler, fon hazırlaması, özel ışık sistemi kullanması gibi nedenlerle çekimler uzun sürer ve görevliler yemeğe gidemezler. Bu durumu Ara Güler'e anlatan görevliler O'ndan çalışma sırasında istirahat vermesini, istirahat sırasında da kendisinin kütüphanede kalabileceğini söylerler. İstirahat sırasında kütüphanede bulunan Ara Güler, kitapları karıştırırken birden "Le Tumulus de Nemroud Dag" adlı Fransızca bir eser görür.

Müze-i Hümayun'a (Osmanlı İmparatorluk Müzesi) 1881'de Müdür olarak atanan Osman Hamdi Bey, Sana-yi-i Nefise Mektebi öğretim üyesi heykeltraş Osgan Efendi ile birlikte Osmanlı misyonu olarak 1883 yılında, Nemrut Dağı anıtlarını incelemek, bu konudaki çeşitli soruları aydınlatmak üzere görevlendirilirler. Yazarlar, kısmi kazı da yaptıkları bu araştırmanın sonuçlarını, Puchstein'in bulguları ile karşılaştırmalı olarak "Le Tumulus de Nemroud Dag" adlı Fransızca eserlerinde (1. basım 1883, 2. basım 1987) yayımlarlar.

İşte Ara Güler'in bulduğu bu eserdir ve içinde dev heykellerin fotoğrafları ve planlar vardır. Ara Güler, gördükleri karşısında şaşkına döner. Hemen aydınlar kâğıt bularak krokilerin kopyasını alır ve arşivine kaldırır. Nemrut'a gitmek için fırsat kollayan Ara Güler bir türlü gidecek zaman ve ortamı bulamaz.

İstanbul Üniversitesi Film Merkezi'nin kurucularından Sabahattin Eyüboğlu, Şakir Eczacıbaşı ve Eczacıbaşı Fabrikaları'nın desteğiyle 1962-1964 yılları arasında "Kültür Mirasımız" konulu 5 belgesel film çeker. Bu filmlerden biri olan Renk Duvarları isimli belgeselin çekiminde Ara Güler de art direktör gibi görev alır.

"Abi, Eczacıbaşı'nın belgeseli için Fransızlarla Anadolu'yu geziyoruz, çekimler yapıyoruz. Adamlar bana dediler ki başka ilginç bir yerler var mı? Benim aklıma hemen Nemrut Tümülüsleri geldi. Ama ben adamlara dedim ki, sizi bir yere götüreceğim ama siz sadece kamerayla çekim yapacaksınız, fotoğrafları ise sadece ben çe-

keceğim. Adamlar tamam dediler. Çok zor şartlarda Adıyaman'a ulaştık. Oradan Kâhta'ya oradan da katırlarla Nemrut Tümülüslerine doğru çok yorucu bir yolculuk yaptık. Ama dağa çıkıp da dev heykelleri görünce adamlar şok oldular, tabii benim fotoğrafları sadece ben çekeceğim dememin sırrını orada anladılar. Tabii onlar televizyon için filme aldılar, ben fotoğrafları çektim.

Ara Güler, İstanbul'a döner dönmez hemen filmleri yıkar ve Hayat Dergisi yazı işlerine verir. Yazı İşleri her zaman olduğu gibi "biz bu dağ, taş fotoğraflarını ne yapacağız. Bunları kim okur" diye haberi yayımlamazlar. Ara Güler, çektiği fotoğrafları yurtdışındaki dergilere gönderir. Haber yurt dışında tam 137 kez yayınlanır.

"Anladım mı, haber yurt dışında çok büyük yankı uyandırdı. Paris Match Dergisi haberi muhabirimizin keşfi diye verdi. Bu röportaj UNESCO Courier'de de çıktı. En çok satılan röportajlarımdan biri oldu. Bizimkilerde dış basında okuyunca vay be adamlar neler buluyorlar diye hayıflanıyorlar. Ulan diyorum imzaya baksana Ara Güler diyor".

Ara Güler'in yaptığı haberler dünyada ses getirmeye başlar. İngiltere'de yayımlanan "Photography Annual Antalojisi" onu dünyanın en iyi 7 fotoğrafçısından biri olarak tanımlar. Aynı yıl ASMP'ye (Amerikan Dergi Fotoğrafçıları Derneği) tek Türk üye olarak kabul edilir.

1960 İhtilâlini Hayat Dergisinde çalışırken yaşayan Ara Güler, "Hayat Dergisinde çalışıyordum. Adnan Menderes'in İzmit Petrol Rafinerisinin Temel Atma Törenini kapak yapmıştık. İhtilal olunca her şey değişti. Diğer sayfaları bir şekilde değiştirdik ama kapağa koyacak fotoğraf bulamıyorduk. En sonunda kapağa Atatürk'ün askeri üniformalı bir fotoğrafı konuldu. Daha önce yayınlanmayan öğrenci olaylarının fotoğrafları da konularak dergiyi tamamladık. Çektiğim fotoğrafları yurt içinde yayınlamamak koşulu ile çok zor şartlar altında Uluslararası dergilere bir-iki gün gecikmeli gönderdim. Haberler ihtilâlden bir-iki gün sonra yayınlandı.

6-7 Eylül 1955 olaylarını yansıtan gazete haberi...

Ara Güler, Afrodiasis'ta Roma sütunlarının binalarda kolon olarak kullanıldığına tanık oluyor.

1964 Kıbrıs Buhranını dönemin Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral İrfan Tansel, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Necdet Uran ile görüşerek Kıbrıs'ta gerçekleştirilen harekâtın bir benzerini aynen Hava ve Deniz Komutanlıklarına tekrarlattırarak fotoğraflarını çeker ve sanki harekâtın fotoğrafları gibi Life Dergisine gönderir.

Ara Güler, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün kampları ile savaş muhabiri olarak 4 ayrı savaşa gider. Eritre, Sudan, Filistin, Filipinlerde savaş muhabirliği yapar. Bu savaşlar ortamında çektiği fotoğraflar

dünya çapında birçok dergide yayımlanır. Hatta bir tanesi Time Dergisi'ne kapak olur.

1962'de Almanya'da çok az fotoğrafçıya verilen "Master of Leica" ünvanını kazanır. 1964'de Mariana Noris'in ABD'de basılan "Young Turkey" adlı yapıtında fotoğrafları kullanılır.

Uluslararası Fotoğraf Sanatı Federasyonu'nun yayın organı olan, daha sonra birçok ülkede ve dilde dağıtılan İsviçre'nin Lucerne kentinde hayatına başlayan bir fotoğraf dergisi olan Camera Dergisi 1962 yılında Ara Güler'i tanıtan bir sayı çıkarır.

Ara Güler, bu konu ile ilgili Nezih Tavlaş'a şöyle konuşmuştur. "Romeo Martinez Camera Dergisinin Editörü. Bütün fotoğrafçıların hayatında büyük bir rol oynamış bir kişidir. Çok ünlü bir isim anlayacağınız. Benden devamlı fotoğraf istiyor ve bunları devamlı kullanıyor. Martinez, 10 sene sonra bastı benim fotoğrafımı. Bana ne dedi biliyor musun? Ben seni yaklaşık 10 senedir bekliyorum. Fotoğrafçı olacak mı, olmayacak mı diye. Yarın öbür gün, bankacı veya başka meslek sahibi olursan diye bekliyor. 1962 senesinde benim ile ilgili bir sayı çıkardı. Ben diyor, Camera Dergisinin editörüym, fotoğrafın askerini koyarım".

1967'de Japonya'da çıkan "Photography of the World" antolojisinde Richard Avedon ile birlikte bir dizi fotoğrafı yayımlanır. 1967'de Kanada'da açılan "İnsanların Dünyasına Bakışlar" sergisinde, 1968'de New York Modern Sanatlar Galerisi'nde düzenlenen "Renkli Fotoğrafın On Ustası" adlı sergide; aynı yıl Almanya'da, Köln'de Fotokina Fuarı'nda yapıtları sergilenir.

1970 yılında "Türkei" adında fotoğraf albümü Almanya'da yayımlanır. Sanat ve sanat tarihi konularındaki fotoğrafları ABD'de Time-Life, Horizon ve Nesweek kitap bölümlerince ve İsviçre'de Skira Yayınevi tarafından kullanılır. 1971'de Lord Kinross'un "Hagia-Sop-

hia" (Ayasofya) kitabının fotoğraflarının çekimini yapar.

Yine Skira yayınevinde Picasso'nun 90. yaş gününü için yayımlanan "Picasso Metamorphose et unite" adlı kitap için Picasso'nun foto-röportajını yapar. 1972'de Paris Ulusal Kitaplıkta sergisi açılır. 1975 yılında birçok ünlü Amerikalının fotoğraflarını çektikten sonra "Yaratıcı Amerikalılar" adlı sergisini dünyanın birçok kentinde sergiler.

Yine aynı yıl Yavuz zırhlısının sökülmesini konu alan "Kahramanın Sonu" adlı bir belgesel film çeker. Belgele TRT sansür uygulayarak filme el koyar. 1979'da Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin "Foto Muhabirliği" dalındaki birincilik ödülünü alır.

1980'de fotoğraflarının bir kısmı Karacan Yayıncılığın bastığı "Fotoğraflar" adlı kitabında basılır.

Ara Güler, arkadaşı Oğuz Akkan ile birlikte 1980 yılında Moğolistan sınırları içerisinde yer alan, Türk tarihinin, bilinen en eski Türk yazısının ve bilhassa Türk dil ve edebiyatının

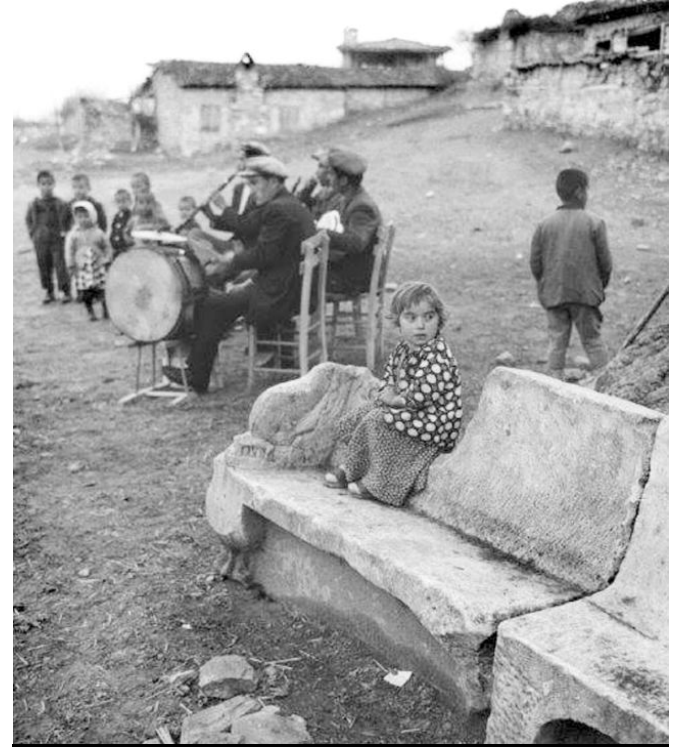

Köyün kahvesi.

çok önemli belgesi olan Orhun Anıtlarının fotoğraflarını çeken ve röportaj yapan ilk gazetecisi olurlar. Haber, Hürriyet Gazetesinde yayımlandıktan sonra Ara Güler, aynı röportajı National Geographic Dergisine götürür.

"Anladın mı abi, yüzlerce fotoğraf çektim, röportaj yaptım. Yaptıklarımı National Geographic dergisinin foto editörü Bob Gilka'ya vermek için dergiye götürdüğümde Gilka'nın ilk sorusu, 'Moğolistan'da kaç gün kaldın?' oldu. 10 gün kaldık deyince, 'Gösterme röportajının bakmayacağım' dedi. 'Aman ne yapıyorsunuz dedim. 1500 kare den fazla fotoğraf çektim, yazılar yazdım hiç mi bir şey çıkmaz? Dedim. Bana şu cevabı verdi; 'Bir ülkeyi iyice tanımak için önce oranın havasına girmeli, insanların tanımalısın. Bu da 3 aydan önce olmaz. Biz ancak böylesi röportajları koyarız dergimize'"

1986'da Hürriyet Vakfı'nca basılan Prof. Aptullah Kuran'ın yazdığı "Mimar Sinan" kitabını fotoğraflar. Aynı kitap 1987'de "Institute of Turkish Studies" tarafından İngilizce olarak yayımla-

Roma kalıntıları oyun alanı...

nır. 1989'da "Ara Güler'in Sinemacıları" kitabı basılır.

İlk evliliğini 1975 yılında Perihan Hanım ile yapan Ara Güler 4 sene evli kalır. İlk evliğinden çocuğu olmayan Ara Güler ikinci evliliğini Suna Taşkıran (Güler) ile 1984 yılında yapar.

Suna Taşkıran, İstanbul hükümeti tarafından Malta'ya sürülen, oradan kurtulduktan sonra Ankara'ya Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın yanında Milli Mücadele'ye katılan, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında hizmetlerine rağmen gölgede kalmış aydınlardan biri olan, özellikle Atatürk'ün inkılapları ve Cumhuriyet'in ilanı sırasında hep yanında olmuş, O'nu desteklemiş olan Ahmet Ağaoğlu'nun kızıdır.

İnternet veya bazı basılı kaynaklarda Suna Taşkıran'ın Samet Ağaoğlu'nun torunu olduğu yazılmakta ise de bu bilgi doğru değildir. Samet Ağaoğlu Suna Güler'in (Taşkıran) dayısı olmaktadır.

Suna Güler'in (Taşkıran) annesi Cumhuriyetin kuruluş yıllarının unutulmaz öğretmen ve yöneticisi Tezer Taşkıran'dır. Ahmet Ağaoğlu'nun kızı olan Tezer Taşkıran, 1925 yılında İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümünü bitirdikten sonra Ankara Erkek Lisesi'nde öğretmen olarak göreve başlar. 1943-53 yılları arasında Kars ve Kastamonu milletvekili olarak parlamentoda bulunur. 1927 yılında felsefe öğretmenliği yaparken ilk mantık kitabını yazar. Yazdığı mantık kitabının bazı bölümlerine Atatürk itiraz ederek düzeltmesini ister.

Tezer Taşkıran, bu olayı yıllar önce TRT'de Nazmi Kal'a şöyle anlatacaktır:

"Ben bir mantık kitabı yazmıştım. Bir toplantıda Atatürk ile karşılaştım. Atatürk, bana gelerek dersler nasıl gidiyor diye sordu. Ben de iyi gidiyor diye söyledim. Biz konuşurken etrafımız dolmuş kalabalıklaştı. Herkes bizi dinliyordu.

Afrodias'tan...

Atatürk, etrafına döndü ve dedi ki, bakınız dedi. Bu küçük kız liseler için bir mantık kitabı yazdı. Düşünün dedi Türk kızları neler yapıyorlar, neler yapacaklar ve yarın daha neler göreceğiz dedi. Yüzünde büyük bir sevinç vardı, bana döndü ve iltifat etti. Fakat dedi kitabın bazı bölümleri olmuş dedi. Tabii ben bir irkildim. Mesela Paşa Hazretleri dedim. Mesela dedi "mucibe-i külliye" , salıbe-i külliye dedi. Bunlar olmamış dedi. Bunlar Mantık'da kalıplaşmış, eski terimler olduğu için bir genç olarak, tecrübesiz biri olarak bunları değiştirmeye cesaret edememişim. Ben Atatürk'e Paşa Hazretleri dedim. Ben bunları bu kitaba isteyerek koymadım ama bunları değiştirmeye cesaret edemedim. Siz dedim bana bir örnek vererek nasıl yazmam gerektiğini söylerse - niz ben diğer değişiklikleri yaparım dedim. Atatürk hayır dedi. Kitabın diğer baskılarında bu eski terimleri değiştireceksin dedi. Ben siz bir örnek verir misiniz dediğimde ise kitabın yazarı ben değilim, sen - sin. Sen değiştireceksin dedi".

İşte Ara Güler'in eşi Suna Güler (Taşkiran) için söyledikleri;

"Suna Hanım var ya çok mühim ve de asil bir aileden gelir. Dedesi Ahmet Ağaoğlu Kemalizm'in kurucularındandır. Şimdi sen benle konuşuyor - sun ya, ben onun yanında çöpçü olamam, düşün yani."

"Benim babam Çanakkale Gazisi, annemin babası Kırkor Efendi, Karaköy'deki tamirhanesini Milli Müdafaa'ya tahsis etmekten çekinmemiş, Milli Mücadeleye yardımcı olmuş birisidir. Bu nedenle Suna ve ben Cumhuriyet Çocuklarıyız"

Suna Güler'in İngilizcesi çok iyi olduğu için Ara Güler'in röportajlarını yazmaya yardımcı olmasıyla başlayan ilişkileri zaman içinde aşka dönüşür.

Sekiz ay süren dünya turu boyunca birbirlerini yakından tanıma olanağı bulan Suna Taşkı-

ran ve Ara Güler bir daha hiç ayrılmamaya karar verirler ve 1984 yılında evlenirler.

1991'de Dışişleri Bakanlığı için Halikarnas Balıkcısı'nun (Cevat Şakir Kabaağaçlı) "The Sixth Continent" adlı kitabını fotoğraflar. Bu arada bütün dünyayı gezerek foto röportajlar yapar ve bunları Magnum Ajansı ile dünyaya duyurur.

Ara Güler, İsmet İnönü, Adnan Menderes, Bülent Ecevit, Süleyman Demirel, Necmettin Erba-

Ağrı Dağı'nda Nuh'un Gemisi...

kan, Kenan Evren, Recep Tayyip Erdoğan gibi Türk siyasetçilerin yanı sıra, Winston Churchill, Indira Gandhi, John Berger, Bertrand Russel, Bill Brandt, Alfred Hitchcock, Ansel Adams, Imogen Cunningham, Salvador Dali, Picasso gibi birçok ünlü kişi ile röportajlar yapar ve fotoğraflarını çeker.

Yıllarca üstünde çalıştığı Mimar Sinan yapıtlarının fotoğrafları 1992'de Fransa'da, ABD ve İngiltere'de "Sinan, Architect of Soliman the Magnificent" adlı kitabı yayımlanır. Aynı yıl "Living in Turkey" adlı kitabı İngiltere, ABD ve Singapur'da "Turkish Style" başlığıyla, Fransa'da "Demeures Ottomanes de Turquie" adıyla, 1994'de "Eski İstanbul Anıları", 1995'de "Bir Devir Böyle Geçti", "Yitirilmiş Renkler ve Yüzlerinde Yeryüzü" fotoğraf kitapları yayımlanır. Ara Güler'in fotoğrafları

Paris Ulusal Kitaplıkta, ABD'de Rochester Georg Eastman Müzesi'nde Nebraska Üniversitesi Sheldon Koleksiyonu'nda bulunmakta olup, Köln Museum Ludwig'de Das Imaginare Photo Museum'da da fotoğrafları sergilenmektedir.

2010 yılında eşi Suna Güler'i kaybeden Ara Güler, "Büyük bir boşluğa düştüm. Gece eve girdince ne yapacağım. Evde hiç kimse yok. Duvar da Bedri Rahmi'nin dört tane eskizi, birkaç bişey.

Onun için gece eve gitmemeyi tercih ediyorum. Büyük bir boşluğa düştüm" diye konuşmuştu.

"İstanbul'da doğdum. İstanbul'da yaşadım. İstanbul'da öleceğim. Ben binlerce yıldır İstanbul'dayım. Hep bu radaydım. Onunla büyüdüm, onunla hayal kurdum. 'Eski İstanbul Anıları' kitabım doğup büyüdüğüm şehre olan borcumdur. Bu borcu ödemiş olmanın rahatlığı içindeyim. Aslında tam bir Beyoğlu çocuğuyum" diyen Ara Güler 17 Ekim 2018'de hastaneye kaldırılır. Duran kalbi doktorlar tarafından yeniden çalıştırılıp yoğun bakıma alınsa da usta fotoğrafçı

kalp yetmezliği sebebiyle 90 yaşında geriye binlerce fotoğraf, anı ve sevenlerini bırakarak hayata gözlerini yumar.

ARA GÜLER'İN YAPTIĞI İLGİNÇ RÖPORTAJLAR

Salvador Dali: Dali'nin Paris'te oteline gittim, 101 numarada kalıyormuş. Aslında kendisi deli falan değil, numara yapıyor. Kapısını açtım, bana bakıyor; "Niye benim fotoğrafımı çekmek istiyorsun?" dedi. "Çok meşhursun da onun için." dedim. "Benim dakikam 25 bin dolardır." dedi. "Güzel ama ben bir dakikada fotoğraf çekemem ki" dedim. Beni tuttuğu gibi dışarı attı. O akşam bir Yahudi arkadaşım ile yemeğe gittim. "Dali'nin fotoğrafını çekemedim, beni dışarı attı." dedim, "Arkadaşım bana O benim vaftiz babam." demesin mi? Arkadaşım Salvador Dali ile görüştü. Ertesi

sabah saat 11'de gittik. Dali bana bakıyor ben ona. "Senin fotoğrafını çekmeliyim. Adamakıllı bir fotoğrafın yok." dedim. "Kimse yokken gel." dedi. Ertesi gün saat onda gittim, üç gazeteci daha geldi. "Hani benden başka kimse olmayacaktı." dedim. "Dur ben onları hemen gönderirim" dedi. Elinde de gümüş saplı bir baston var. "Bilin bakalım, ziftin formülü nedir?" dedi. Kimse bilemedi. Formülü kafadan attı. "Benim adım Salvador Dali, bu bastonu ziftin içine sokar çıkarırım.

Nemrut...

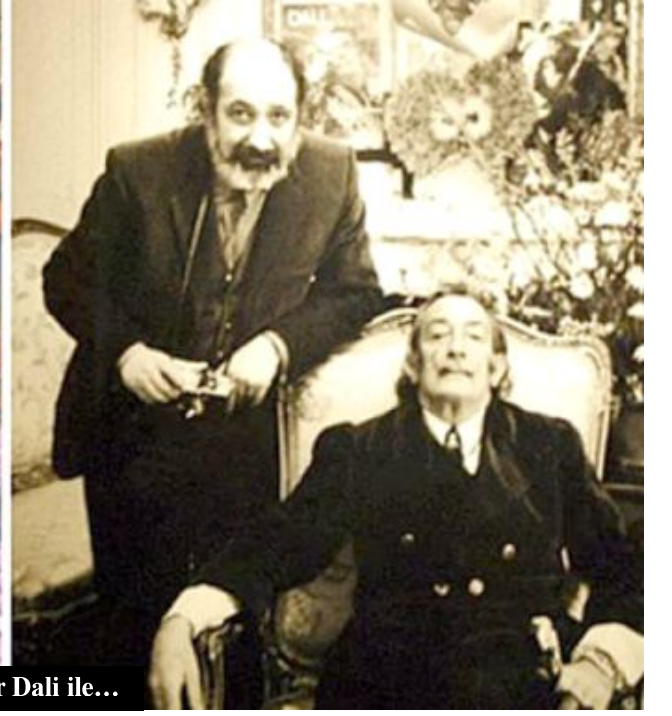
Beş kuruşluk baston olur 50 bin dolar. Sen bunu yaparsan deli derler. Şimdi dediğimden ne anladınsa git onu yaz.” dedi. Üçünü birden toplayıp dışarı attı. O fotoğrafları o gün çektim.

Sophia Loren: "Cannes Film Festivali için Cannes'a gittiğimde otelin önünde kalabalık vardı. Hemen sordum ne oluyor diye "Sophia Loren gelecek dediler. Ben de hemen otelden içeri girdim. Carlo Ponti ve Sophia Loren'in asansöre bindiğini görünce asansöre bindim. Yukarı çıktık beraber. Cannes Film Festivaline çok gittiğim için bazı kişiler yüzleri tanıyor ama kim olduğunu bilmiyor. " Carlo Ponti ve Sophia Loren'in bir çok adamı vardı otelde. Beni onlardan biri zannettiler. Kadın yorgundu. Otel odasının ortasında da yatak var. Ayakkabılarını çıkardı, yatağın üzerinde oturdu. "Burada böyle dururken resmini çekebilir miyim?" dedim. Çek diyince birkaç tane çekip Türkiye'ye gönderdim. Burada da afiş yapmışlar: "Muhabirimiz Ara Güler, Sophia Loren'in yatak odasında" diye. Laf mı bu şimdi"

Charlie Chaplin: Ara Güler, hayranı olduğu Charlie Chaplin'in fotoğraflarını da çekmek ister: "Chaplin benim dünyamı kuran, bana vizyonu veren, hayata bakmayı öğreten adam... O za-

Salvador Dali ile...

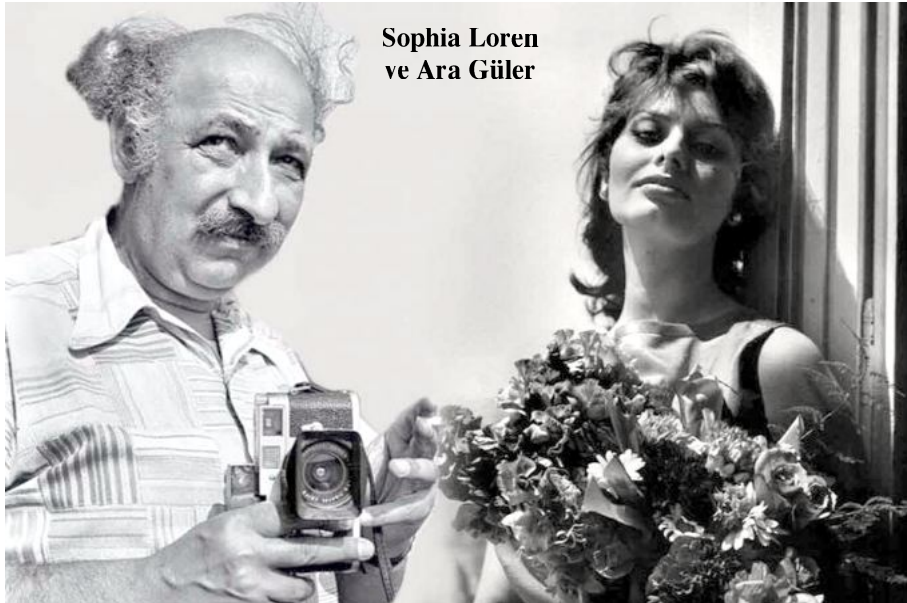

ledim. Sonunda Oona O'Neill donmamdan korkup, 'Konuşursan konuş, ama fotoğraf çekme' dedi. Adam yürüyen iskemlede, felçli resimlerini çektirip akıllarda böyle bir imaj bırakmak istemiyordu. Çünkü o da benim gibi elimdeki fotoğraf makinesinin acımasız olduğunu biliyordu. Pire gibi dolanarak dünyanın en cevval tipini yaratmış Charlie Chaplin'i felçli halde çekmek bana yakışmazdı, o nedenle onun fotoğrafını fırsat bulduğum halde çekmedim."

Pablo Picasso: "O günlerde fotoğrafçılığımı yaptığım Skira Yayınevi, Picasso'nun kitabını basacaktı. Patron da arkadaşım. 'Beni yanında götürmezsen senin için ne bir fotoğraf çekerim ne de bir daha seninle konuşurum' dedim. Ev atmosferindeki fotoğrafları çekme görevini yaptım. Gittim, üç gün evinde kaldım. Bir ara bana dönüp, 'Sen benim bu ka-

dar fotoğrafımı çekiyorsun, ben de senin resmini çizeyim' demez mi? Düşünsene çağın en büyük ressamı Picasso beni çizecekti, ama herif 90 küsur yaşında. Verdiği sözü beş dakika sonra unuttu diye, başladım etrafında boş kâğıt aramaya. Her yere baktım, bir temiz sayfa bulamadım. En sonunda çektim kütüphanesinden bir kitap, açtım kapağını, uzattım Picasso'ya. İçimden de 'Nasıl olsa sayfayı yırtıp alırım' diye geçiriyorum. Sonunda resmimi çizdi, İmzasını da attı. Türkiye'de bir tane orijinal Picasso vardır, o da benim evimde."

Alfred Hitchcock: Alfred Hitchcock ile yaptığımız çalışmayı unutamam. Onun çekimi biraz sıkıntılı olmuştu. Ayaklarını ön plana alarak bir fotoğraf çekmek istedim. Hitchcock da rejisör falan olduğu için, fotoğraf işlerini de iyi biliyor. Karşımda kurnazca hareketler yapıyor. Sabah 11.00'de başladığımız çalışma hiç unutmuyorum akşam 5'te bitti. Bana kızdı başlarda, sevmedi ama sonra alıştık birbirimize. Şakalaşmaya başladık. Baktı ki, ben ondan daha matrak biriyim, rahat rahat çalıştık sonra. Ben de içimden: 'Yahu ben, Picasso'larla falan çalışıyorum. Sen de kim oluyorsun? Sen Hitchcock isen ben de Ara Güler'im.' diyorum."

Sophia Loren ve Ara Güler

manlar İsviçre'de bir şatoda yaşıyordu. Karısı da Amerikalı ünlü yazar Eugene O'Neill'in kızı Oona O'Neill'dir Bunların şatosunun önünde 3 gün, kar kıyamet demeden fotoğraf çekmek için bek-

manlar İsviçre'de bir şatoda yaşıyordu. Karısı da Amerikalı ünlü yazar Eugene O'Neill'in kızı Oona O'Neill'dir Bunların şatosunun önünde 3 gün, kar kıyamet demeden fotoğraf çekmek için bek-

Alfred Hitchcock

Picasso

Babamın Öyküsü; 1967 yılının yaz aylarıydı. Bir gün babam bana şöyle dedi: "Gidersin, gelirsin, gazetelerde röportajların çıkar, okuruz, fotoğraflarına bakarız, ama bize bir hayrın yok."

"Niye" dedim.

"Bir gün beni alıp da bir yere götürdün mü?"

"Seni nereye götürüyem ki?" diye sordum.

"Nereye istersen gidersin, sen patronsun."

"Doğduğum evi görmek istiyorum. Hem gel, sen de gör. Beni sen götürürsen bir değeri olur.

Kaçamak yapmak olmayacaktı. İşimi ayarladım, vapurla Giresun'a, oradan da taksi tutup Şebinkarahisar'a gittik. Altı yaşındayken Şebinkarahisar'dan ayrılmış, İstanbul'a okula gönderilmişti. Bir köy çocuğuyken kentli olmuştu. Sonra anımsadım. Zaman zaman bu dağları bir haftada yürüyerek nasıl kıyıya, yani Giresun'a vardıklarını daha önce anlatmıştı. Ve yıllar geçmiş aradan, az zaman değil, yetmiş yıl. İşte şimdi köye gidiyoruz.

Doğduğu köy Şebinkarahisar'ın Yayı köyü, 6-8 kilometre ötede. Yol yok ama traktör gider dediler. En sonunda yüksek karoserli bir araba bulduk ve köye vardık. Herkes "merhaba" diyor. Anlattık, ayranlar içtik. Köyün bütün adamları, herkes, teker teker "merhaba" dedi, yine ayranlar tazelandı. Sonra hep birlikte düştük köyün yollarına. Peder evini arıyor. Sağa saptık, sola saptık, sonunda, "İşte burasıydı," dedi. Gösterdiği yerde ev falan yoktu. Harabe olmuş. Karşımızda büyük taşlarla örülmüş bir duvar yığını vardı. Belli ki ev yıkılmış, zamanla yok olmuştu.

Babam birden köylülere döndü, "Köyün meydanında çeşme vardı, bir sürü yerinden su akardı. Nerede?" dedi.

"Aha burada," dediler.

Gittik, peder çeşmenin her gözünden doya doya su içti. "Oh be," dedi, "Su dediğin budur işte."

Oradan buradan konuşuluyordu. Peder birden harman yerini sordu. Onlar yine, "Aha işte şurda," dediler. Oraya gittik.

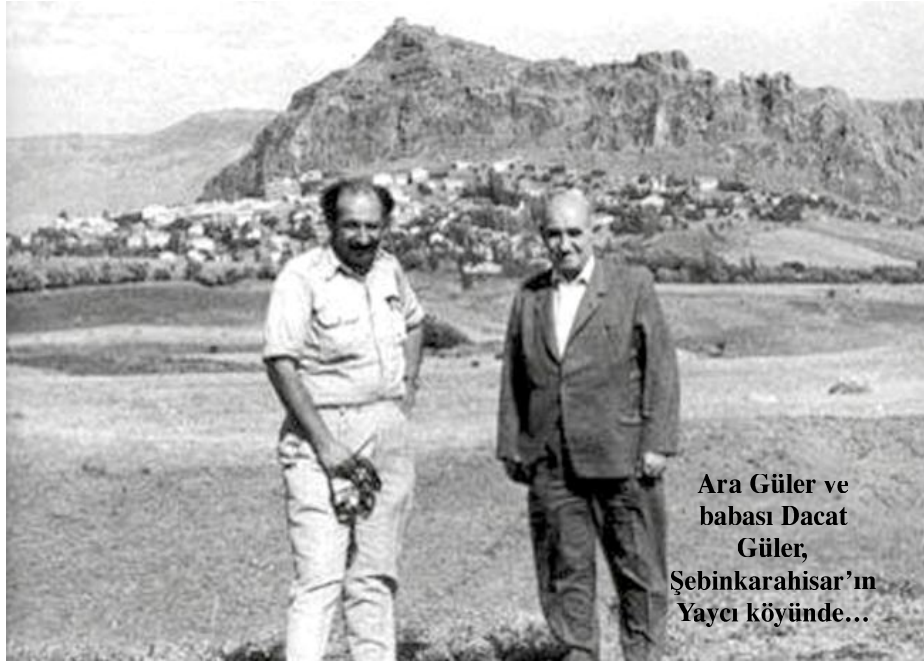
Peder, boş duran döveni göstererek, "Ben hep buna binner, döner dururdum," dedi. "Belki de ağırlık olsun diye anam beni buna bindirirdi. Ama ben de çok hoşlanırdım doğrusu."

Köylüler, Pedere baktılar, sonunda baklayı ağızlarından çıkardılar: "Yine binmek istersen, hemen hazırlarız," dediler. "Bin işte."

Biri öküzleri getirdi, biri döveni öküzlere bağladı. Derken peder de ceketini çıkardı, bindi dövene. Elinde bir dal, "Deh!" dedi, öküzler yürüdü, döndüler, döndüler, döndüler. Peder o anda

altı yaşındaydı. Öküzler gidiyor, o dövene oturmuş, bizim gördüğümüze göre dönüp duruyordu. O eski günlerdeki gibi anası kim bilir ne zaman, "Artık yeter" diyecek, "Gel buraya" diyecek... O dönüyor, altı yaşındaki babam, Ahmetler, Mehmetler bakıyor, ben de. Belki yarım saat, belki de daha çok.

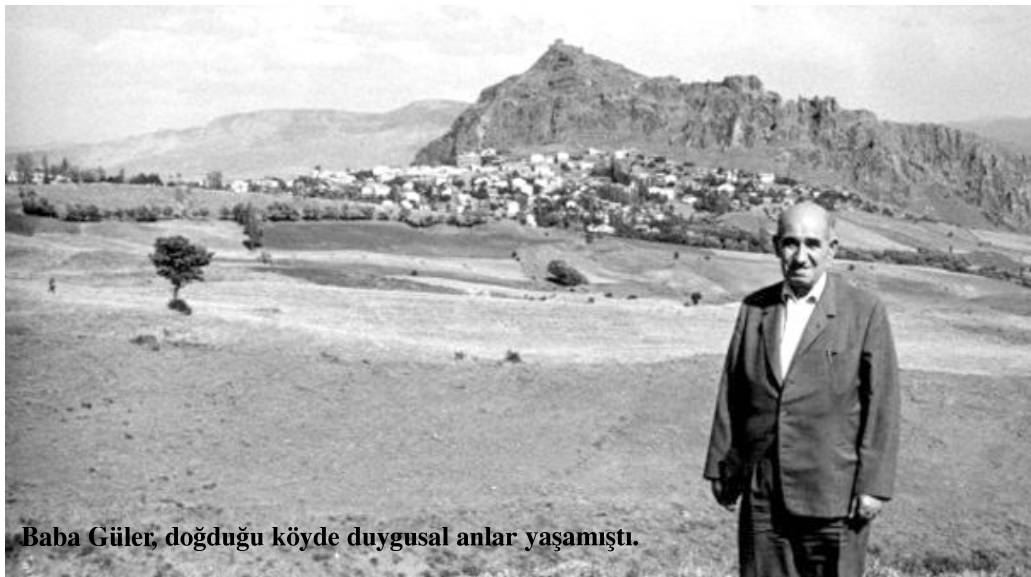
Sonunda öküzler ağırlaştı, peder dövende

Ara Güler ve babası Dacat Güler, Şebinkarahisar'ın Yayı köyünde...

ayağa kalktı, öküzleri durdurdu. Aramıza döndüğünde gözleri yaşlıydı. Kim bilir özlediği daha ne kadar çok şey vardı, artık geri gelmeyecek olan eski çocukluk günleri gibi. "Ya, altı yaşındayken işte böyle dönerdim dövenin üstünde," dedi.

Karanlığa yakın bir zamanda ayrıldık Yayı köyünden. Herkesle vedalaştık. İki-üç kilometre kadar uzaklaşmıştık ki, babam arabayı durdurdu. "Dur da köye bir uzaktan bakalım," dedi. Arabadan indi, ben de indim. Baktı, baktı tepenin altındaki köye, anasını mı aradı, babasını mı bilmem. Sonra birden bana dönüp, "Gidelim," dedi. Şebinkarahisar'dan Suşehri-Sivas yo-

Baba Güler, doğduğu köyde duygusal anlar yaşamıştı.

lunu tuttuk. Sivas'tan da ver elini İstanbul.

Memnundu, eczanesine gelen her dosta köyünü anlatıyordu. İçine başka türlü bir yaşama isteği gelmişti sanki.

Bir gün bana, "Baksana be..." dedi, "Köye git-

tik, çeşmesinden su içtik, adamlarla konuştuk, dövende döndük, ayranlar içtik, hepsi iyi ama bir şey unuttuk. Hem de en önemlisi oydu. Unuttum işte."

"Nedir o?" diye sordum.

"Ne olacak, yemişler," dedi, "Dut kurusu, pestil, kayısı... Bunları cebime doldurur boyuna yerdim, hem de çok severdim. Alıp da getirmeyi unuttuk. Hem anımsıyorum, İstanbul'a okula gelmek için köyden ayrılırken anam bir torba içinde bu yemişlerden vermişti bana. Yol boyunca yemiştim."

"Boş ver," dedim, "Seneye gideriz, istediğin kadar yersin."

Ters ters bana baktı. İçinde bir eksiklik vardı. Bunu anladım.

Dut kurusu, pestil, kuru yemişler... Yaklaşık 4 ay sonra Peder öldü. Ama köyünü gördükten, suyunu içtikten sonra. Cenazeye gitmek için evde bekliyordum. Şimdi rahmetli olan şair dostum Nevzat Üstün de vardı. Cenaze töreni saat ikide başlayacaktı. Daha yarım saatten fazla vakit vardı. O sırada kapı çalındı, gidip açtım. Kapıda iki kişi duruyordu, ellerinde büyükçe bir tahta kutu

vardı. Yüzlerini tanır gibiydim.

"Buyrun?" dedim

"Dacat Güler beyi arıyorduk," dediler, "Bunu kendisine getirdik. Yayı köyünden, Şebinkarahisar'dan."

Anımsadım. Bunlar pederin köyündeki köylüler, bize ayran verenler, döveni harman yerine getirip öküze koşanlar, Pederin köylüleri. Şaşır-dım, içeri aldım.

"Peder öldü," dedim, "Şimdi cenazeye gidiyoruz, isterseniz siz de gelin, yer yakın."

Şaşırılmışlardı. Bir sessizlik oldu. Kutuyu açtım. İçinde dut kurusu, pestiller, kuru yemişler, hem de bol bol. Şaşır-dım.

Sözü onlar aldı: "Dacat bey bizim köylü. Geldi gezdi ama yemişini almadan döndünüz. Biz de İstanbul'a geliyorduk, yemiş getirelim dedik. Kısmet değilmiş..."

Nevzat da ben de ne diyeceğimizi bilemedik. Pederin sözleri geldi aklıma: "Gittik, gezdik, suyunu içtik de, dut kurusunu, pestilini, yemişini yemeden döndük."

Artık cenazeye gitme zamanı gelmişti. Üç küçük naylon torba buldum, iki-üç avuç dut kurusu, birkaç parça pestil, biraz erik kurusu... Hepsini naylonların içine doldurdum. "Hadi, gidelim," dedim. Yemişleri peder gömülürken tabutuna koydum. Köylüleri ona

özlemine çektiği yemişleri getirmişlerdi.

Ara sıra pederi ve köyünü anımsayınca ya da Anadolu'nun herhangi bir köyünün yakınından geçerken, hep gözümün önüne harman yerinde dövenin üstünde dönüp duran babam gelir.

* * *

Valla ben bir röportaja giderken o adam hakkında bir sürü şeyi öğrenirim, ondan sonra giderim. Benim röportaja gitmem korkunç zordur. Mesela bir foto muhabirinin bir yere gitmesi demek en azından yanına 400-500 rulo film alması lazım. Kaç para tutar? Yani çıkmadan röportaja 10 bin dolar masrafın olur, tayyare biletleri filan falan daha ortada bir şey yok. Hâlbuki bir yazarın röportaja gitmesi gayet kolaydır; elini cebine sokar biner gider.

* * *

Teknik olarak çok zor resimler çekiyorum. Sadece gidip karşısına durup çekmek değil, artifisyel çekiyorum, yani fon hazırlıyorum, ona göre ışık hazırlıyorum, projektörlerle çalışıyorum, camları kapatıyorum filan. Ameliyat gibi fotoğraflar, çok uzun sürüyor...

* * *

Niye kopayım. Ulan burası benim memleketim anladın mı, ötekiler dönecek. Burayı benimsemiyor ki. Aman burada oturulur mu, geri kalmış memleket, halt yemişsin! Neyin üstünde oturduğunu bilmeyenler bunlar, bir gün merak edip de Topkapı Sarayı'na bakmış mıdır? İnsanlar nerede doğduysa, oranın adamıdır. Ben şark'ın adamıyım. Bunu hissediyorum. Şark'a gittiğim zaman, o tarafların insanında bir şeyler buluyorum.

* * *

Herkes birbirini atlatmaya, birbirine kazık atmaya bakıyordu. Hatta o zamanlar fotoğraf makinelerinin flaşları kordonlu olduğu için bütün fotoğrafçılar ceplerinde makas taşırlardı. Bir olaya gidildiğinde de herkes tanıdığı birini görünce, 'Ooo, sen de mi buradasın!' diye dostça yanına gider, hal hatır soruyormuş gibi yapar, çaktırmadan karşısındakinin flaş kordonunu keserdi. Yani o yıllarda foto muhabiri demek, ceketinin gözlük cebinde makas taşıyan adam demektir.

* * *

Ben aslında bir daha dünyaya gelsem ya Massai ya da yamyam olarak gelmek istiyorum. Bütün dünyanın yamyamları kaç kişi yemişlerdir ulan? Bin, 10 bin, 20 bin kişi, 1 milyon kişi yemiştir tamam mı, afiyet olsun yesin. Bir Hitler çıkıyor 40 milyon. Hangisi yamyamdır abi? Hangisi insanlık düşmanı? Sen bakma, filmleri İngilizler yapar, ötekileri hep yamyam gösterirler. Dünyanın en medeni toplumu yamyamlar. Bir Amerikalı olmaksızın bir yamyam olmayı bin kere tercih ederim.

* * *

Türkiye'de pek önemsemez kimse fotoğrafı. 'Aman ne olacak canım' der adam. Fotoğrafını kullanır bir kitap kapağında. Bırak telif ödemesini adını bile yazmaz bir yere. Eğer yazarsa şanslısın. Bizde hiçbir şeye saygı yok

ki, geçmişe, fotoğrafa saygı olsun.

* * *

Benimle rejisör arasındaki fark; ben etrafı gezerim, güzel kompozisyonlar görürüm, şu adam şuraya geçse diye beklerim. Tak çekerim realiteyi getirir sana gösteririm. Bu fotoğraftır. Bitti mi? Gelelim sinemacıya, kovboy filmi bu adam bunu vuracak nasıl vursun? Tren gelir, bir adam attan iner tak çeker vurur. Bir rejisör bu sahneyi kurgu

olarak yapar. Oynayan artist, lokomotif yalan, hepsi yalan ne de adam ölür fakat sen onu öyle görürsün. Her gece Hamlet ölüyor dinine yandığının kaç tane Hamlet vardır ya! Sanat hakikaten yalandan doğar.

* * *

Türkiye'nin fotoğrafı anlaması için üç kere yeniden dünyaya gelmesi lazımdır. Üç kere doğacak ölecek, doğacak ölecek sonra da belki anlar anladın mı?

Ara Güler, babasının köyüne sonraki yıllarda tekrar gitti.

senkron yapıyorlar, ben oradayım. Dünyaya oradan bakıyorum. Bunların fotoğrafa büyük etkisi olmuştur. Çünkü özellikle sinemadan planları öğrenmişim. Bunları niye anlattım laf yapayım diye değil. Bunlar birikimdir. Bu birikimler olmasa Ara Güler diye biri olmazdı. Benim tiyatro ile içli dışlı olmam fotoğrafçılığı getirdi. Bir ağaca baktığımda onu odun olarak görenlerden değilim, ağacın yeşilini görürüm, kokusunu duyarım, yaşadığını hissedirim.

* * *

Yahu öğrenilmez bu foto muhabirliği. Ben seni ressam yapabilir miyim ya? Bir Picasso yaratılabilir mi? Denemedim, niye deneyeyim başkası denesin. Niye deneyeyim de vakit kaybedeyim

* * *

Fotoğrafçılık hastalık gibi bir şey, kanser. Hastalıktır kurtulamaz, sonra insan ızdırıp çeker. Bir kere bu bir kültür olayıdır. Fotoğraf, dünyadaki sanat olayları, hepsi bir kültür olayıdır. Bizimkiler işin bu tarafı ile uğraşmıyorlar. Ama kültür nedir; adamın yaşama sistemi yok ki. Mesela hayatın tadını almak, hayatta her şeyi yapmak ondan da bir mana çıkarmaktır. Kitap

okumak, sinemaya gitmek, bütün bunlar oluyor da bunların birikimi senin kafanda ne bırakıyor. Çünkü sen aslında bir şeyi görüyorsun mesela şuradan bir şey geçiyor yok bilmem ne filan, eğer sen kompozisyon bulamazsan kati surette kompozisyon yapamayacaksın. Kompozisyon uygun olacak. O kompozisyon nereden uygun olacak; resim görmüş olacaksın, kompozisyon bileceksin filan.

* * *

Bizim zamanımızda foto muhabirleri de yazarlar kadar mühim adamlardı. Bugün çaptan düşmüş heriflerdir. Foto muhabirliği azaldı aslında. Şimdi herkes bedavadan sanatçı, bu da ancak fotoğraf ile olabilir.

Ara Güler'in gençlik yıllarından...

* * *

Dikkat edersen tiyatronun benim üzerimdeki tesirini görürsün. Benim fotoğraflarımdaki kompozisyon duygusu o piyeslerdeki dekordur. Eğer benim bütün fotoğraflarımda eğer bir muvaffakiyet varsa ki zannetmiyorum o tarafından baktığım içindir. Hepsinde bir kompozisyon vardır. Tiyatroda yüz çok önemlidir, mimikler. Ben o oyuncuların yüzlerini çok dikkatle incelerdim. Her gün önünde bir kompozisyon kurulur ve bozulur.

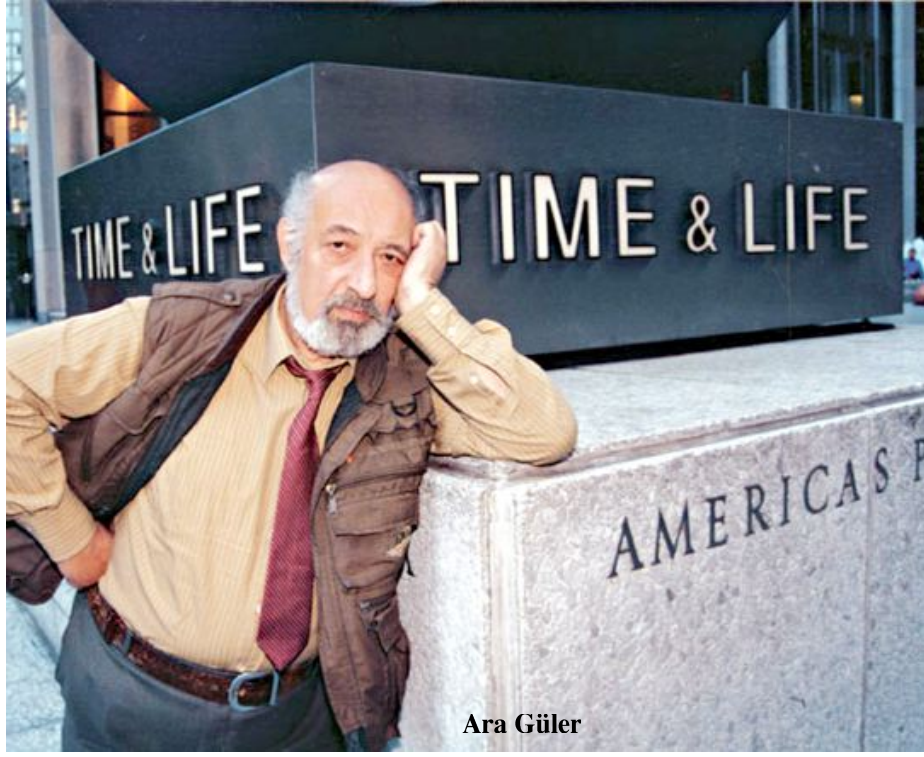
* * *

Bir yandan sinema ile ilgileniyorum. Kameranın arkasına geçiyorum. Montaj

sanatçı, bu da ancak fotoğraf ile olabilir. Çünkü fotoğraf çekiyor ya! Düğmeye basıyor sanatçı oluyor. Allah bunu gönderdi, iyi ki gönderdi yoksa dünya kurtulmayacaktı. O kadar mühim adamlar. Sokakta yürümeye korkuyorum bu mühim adamlardan birine çarparım da ayıp olur diye.

* * *

Esasında bir fotoğrafçı kimseden de izin almaz, sonra da döver,bağırır çağırır, üzerine yürür. Cartier Bresson ya da Eugene Smith gibi bir fotoğrafçı bir anı çekiyorsa, izin alırsa an bozulur. Şimdi iki kişi oyun oynuyor onu çekeceksin; 'Müsaade eder misiniz oyun oynarken?' dersen hiç oynamaz yahut da sahte oynar, doğallığı kaybolur. Böyle bir kanun çıkardılar şimdi Birleşmiş Milletler'de dört tane salak avukat bozuntusu karar alıyor, insan haklarını bilmem ne. E o zaman dünyanın en büyük fotoğrafçısı Cartier Bresson'un çektiği bütün resimler habersizdir. O zaman biz insansız bir dünya mı çekeceğiz? Herkesten izin alarak resim mi çekilirmiş be! İki tane salak avukat bunu Birleşmiş Milletler'e kabul ettirmiş diye buna boyun mu eğecek foto muhabirleri? Bunlar avukatlıktan vazgeçsinler,

Ara Güler

foto muhabirleri daha önemlidir.

* * *

İnsansız bir şey olmaz. İnsanları sevmeyen insan, fotoğrafçı olamaz. Çünkü harbe giden bir adam için harbe gider de resim çeker? Diğer insanlara 'Böyle bir felaket var bunların peşine düşmeyin, ben sizi seviyorum sayın insanlık, lütfen bu duruma gelmeyin. Ben hayatımı sizin için tehlikeye koyuyorum, yaralanıyorum, ölüyorum. Siz bu fotoğrafa bakarak artık bunu yapmayın bir daha' diye foto muhabiri ölür.

Tabii. İnsansız bir şey yok ki. Dünyada bir tayyare insan için yapılır, bir yol insan için yapılır. Bir arabanın tekeri insanı

bir yere götürmek üzere döner. Bütün her şey insanlar içindir. Yani bir mabet, bir cami neden yapılır; insanlar için yapılır.

* * *

Öyle bir noktaya geldim ki bir yere gidiyorum dört yere dağıtmam lazım, dört makineyle geziyorum. Her bir makineyi birine bağlamışım. Bakıyorum bir makinenin üzerinde Stern yazıyor, bir diğerinin hayat. Mesela bu işle Almanlar ilgilenir İngilizler ilgilenmez. Bazı zaman filmi gönderiyorsun filmi develop etmeden. En acısı şudur ki, çektiklerini görmüyorsun, ne çektiğini bile bilmeden. O filimler sonra sana döner. Film kullandı ya da kullanmadı 4 ay içinde geri gelir. Bu Avrupa'ya özgü bir şey. Türkiye'de unutulmuş. Türkiye daha gazeteciliğe başlamadı ilerde olacak

3800'de ancak 4000 yılında olur.

* * *

20. yüzyılın tarihçileri foto muhabirleridir. Fotoğraf icat olduğundan bu yana tarihi foto muhabirleri yazıyor. Örneğin, Vietnam Savaşı sırasında tarihe tanıklık ederken yaşamını yitiren 98 gazeteciden 96'sı foto muhabiri, ikisi yazdı.

Diğer yazarlar, evlerinde, işyerlerinde rahat koltuklarında oturmaktaydı. Biz, foto muhabirleri yaşadığımız çağın tarihi anlarını ölümsüzleştiriyoruz. Bu anları saptayıp gelecek kuşaklara bırakıyoruz. Düşünün bir, Anadolu Harekâtı esnasında kimsenin aklına fotoğraf ya da film çekmek gelmemiş. Kimse bu işin önemini farkına varamamış. Bugün de Türkiye'de, Türk basınında fazla değişen bir şey yok.

TAHİR KUTSİ
MAKAL

YUMUŞAK ÖPÜŞ

*Ürkiüp uzak durma cancağızım
Sanma ki hâlâ yaramazım!
Unuttum öylesi sevişmeleri
Sana yumuşak öpüşler lâzım.*

*Ağzım yandı hızlı şarkılardan
Sonradan, bakakaldım arkandan
Artık, düşmeli sevgililer yakamdan!
Kırıp baksam çürük çıkar son kozum
Bana yumuşak öpüşler lâzım!*

Kaynakça:

- 1- Nezhil Tavlaş, "Foto Muhabiri Ara Güler'in Hayat Hikâyesi", Yapı Kredi Yayınları
- 2- Ara Güler, FotoCep, Fotografevi Yayınları
- 3- Best of Ara Güler, Ara'dan Yetmiş Yedi Yıl Geçti, Fotografevi Yayınları
- 4- <http://www.araguler.com.tr/tr/>
- 5- <https://www.trtarsiv.com/izle/122006/ataturk-ten-anilar-23-bolum>
- 6- <https://odatv.com/ben-ona-asik-oluyorum-abi-0203101200.html>
- 7- <https://www.trtarsiv.com/izle/77281/tezer-taskiran-in-hayati>
- 8- <https://listelist.com/ara-guler-fotograf-sanati-istanbul-unluler/>
- 9- <https://kafkassam.com/canakkale-gazisi-dacat-derderyan-oglu-tarihi-durduran-adam-ara-gulerin-ardindan.html>
- 10- <https://www.haberturk.com/ara-guler-in-unutulmaz-fotograflari-2182639/7>
- 11- <https://onedio.com/haber/o-bir-efsane-picasso-dan-dali-ye-ara-guler-in-kadrajindan-20-yabanci-unlu-836261>
- 12- <https://www.youtube.com/watch?v=fDiCALidS8>
- 13- <https://www.youtube.com/watch?v=kznmREFbhH8>
- 14- <https://www.youtube.com/watch?v=nw2F5Q5fGaw>
- 15- <https://www.youtube.com/watch?v=EQAojT2pwoI>
- 16- <http://alissalebow.net/pdf/Altyazi/sy96Jun2010.pdf>

Mitoloji ve Elma

Tüm kutsal kitaplar, masallar, mitolojik öyküler, destanlar ve gerçek öykülerimizde yer alan halk kültürümüzün ayrılmaz bir parçası olan elma, başlangıçtaki önemini hiç azaltmadan günümüze kadar geldi.

Tüm semavi dinler insanın cennetten çıkıp dünyaya gelerek ölümlü bir varlık hâline dönüşmesini Âdem ile Havva'nın şeytanın yılan ile anlaşarak yasak olan meyveyi yani elmayı yemelerinden dolayı Tanrı tarafından cezalandırılması ile açıklamaktadır. Elma, ilk insanın ilk merakıydı da aynı zamanda.

Yunan ve Türk mitolojisinin de en önemli ögesi elmadır. İster seniz önce Yunan mitolojisine bakalım.

İlk Güzellik Yarışması: Altın elmanın sahibi kim olacak; Mitolojide Afrodit, Hera ve Athena arasındaki **Dünyanın İlk Güzellik Yarışmasının** MÖ 2000 yıllarında Çanakkale ilimiz sınırları içerisindeki Kaz Dağlarında (İda Dağı) yapıldığını görürüz. Anlatıma göre Tanrılar, Thetis ile Peleus'un düğünü için toplandıklarında, düğüne davet edilmeyen Eris (Nifak), Athena, Hera ve Afrodit'in bulunduğu yere altın bir elma atar. Elmanın üzerinde "**en güzeline**" yazılıdır. Üç tanrıça arasında "**en güzel benim**" tartışması başlar. Zeus, en güzelin seçilmesinde hakem olarak Kaz Dağlarında bulunan Paris'in görevlendirilmesini buyurur. Tanrıçalar, Paris'in önünde,

güzellikleriyle övünüp ona armağanlar vaat ederler. Hera, Paris'e kendisini seçmesi durumunda evrenin krallığını; Athena savaşta yenilmezliği; Afrodit ise kadınların en güzeli Helena'nın aşkı vaat etmektedir. Bunun üzerine Paris, üç tanrıçadan en güzelinin Afrodit olduğuna karar verir ve altın elmayı ona verir. Ama bu kararı onlarca yıl sürecek olan Troya savaşının başlamasına neden olacaktır.

Paris'in en güzeli seçtiği sahnenin antik bir vazoya işlenmiş formu.

Herakles'in altın elması: Bir başka mitosta bir delilik hâinde karısı ve çocuklarını öldüren Herakles'e Güneş Tanrısı Apollon, kâhini Pythia aracılığı ile 12 yıl boyunca kral Eurystheos'a hizmet ettiği takdirde bu günahının affedileceğini ve ölümsüz olacağını bildirir. Eurystheos, hizmetine gi-ren Herakles'in kendisini tahtından indireceğinden korkar ve yapılması neredeyse imkânsız görevler vere-rek onu ölüme gönderir. Bu görevlerden on birincisi de Hesperidlerin Bahçelerinin Altın Elmasının alınmasıdır. Mitosa göre dünyanın öbür ucunda, güneşin battığı yer-deki Hesperidlerin bahçesinden altın elmaları almak hiç de kolay değildir. Herakles'in yoluna bir ejderha ve gök kubbeyi başının üstünde taşımakla cezalandırılmış Atlas çıkar. Atlas altın elmaları He-

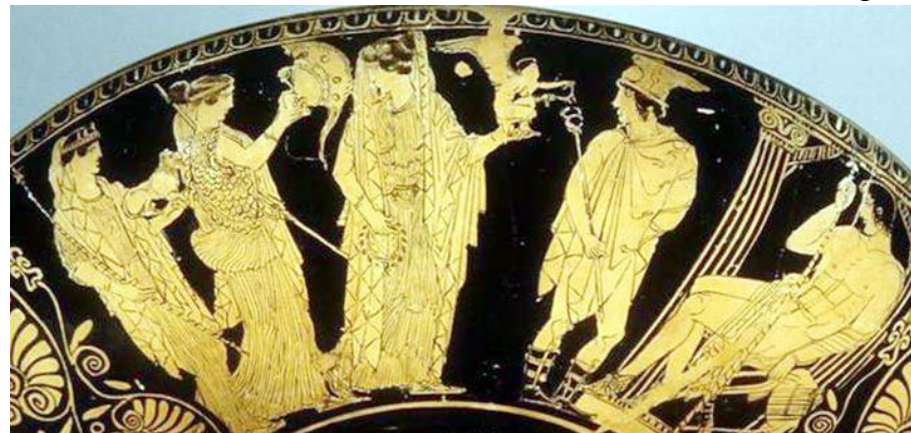
rakles için alabileceğini söyler, tek şartı bu süreçte gök kubbeyi Herakles'in taşımasıdır. Herakles Atlas'ın yükünü alır. Bir süre sonra elmalarla dönen Atlas onları krala kendisinin götürceğini söyler. Oyuna gelen Herakles bu durumdan zekice bir çözümlerle kurtulur; başının üzerindeki yastığı düzeltmek için gök kubbeyi kısa bir süre taşımaya Atlas'ı ikna eder ve Atlas'ın elindeki elmaları alıp onu oracıkta bırakır

Atlas ile Herakles'in konuşmalarını anlatan bir kabartma.

Altın elmaların kazandırdığı yarışma da mitolojide kadınların süse düşkünlüğünün hikâyesi: AtalanteMitosu'na göre Melanion adında bir genç, İason'un Artemis'i simgeleyen cesur ve kabına sığmaz avcı kızı Atalante'yle evlenmek ister. Ancak kız ona talip olanlara bir şart koşar. Bu şarta göre evlenmek iste-yen kişilerinAtalante ile yarışması gerekmektedir. Yarışı kay-bederse yaşamı Atalante'nin kargısıyla son bulur. Tüm bu olacakları bilen Melanion yanına üç altın elma alır ve Atalante ile mücadeleye başlar. Koşu yarışında MelanionAtalante'ye tam yakalanmak üzereyken bir altın elmayı yere bırakır ve mesafeyi açar. Buna elindeki tüm elmalar bitene kadar devam eder. Atalante'nin güzellikle-riyle başını döndüren altın elmaları toplaması ona yarışı kaybettirir. Mitosun sonunda Melanion, Atalante'yi eş olarak alır.

Nezh KULEYİN

Türk mitolojisinde elma: Kızıl elma

Kızıl sözcüğü Azerbaycan Türkçesinde altın demektir. Bizde renk belirtse de burada anlatılmak istenen altın elmadır.

Türklerin mitolojisinde "**kızıl elma**" ulaşılmaması gereken en büyük amacın simgesi olarak tanımlanmıştır. İlk kez Oğuzların Hazar Hanlığına yıkılmak üzere yola çıktıklarında görürüz kızıl elmayı. Anlatıma göre Hazar Han'ının çadırının üzerinde bir tuğ, tuğun üzerinde ise altından yapılmış kızıl bir elma vardır. Han'ın çadırının üstündeki elma ele geçirilince Oğuzlar bölgenin hâkimî olacaklardır.

Türklerin kızıl elması yani en büyük hedefleri tarihte zaman zaman değişmiştir. Bir dönem bu İstanbul'un fethedilmesi ondan sonra Roma'daki

Saint Piyer Kilisesi daha sonra da bir dönem Budin'in fethedilmesi olmuştur.

Evliya Çelebi'de "**Kızıl elma**"ya bir bölge adı olarak rastlıyoruz İstanbul'da hüküm süren kraları anlatırken şöyle yazıyor.

"Hz. Âdem Safi yeryüzüne indikten sonra 5052 yıl geçtiğinde Madyan oğlu Yanko'nun torunlarından **Vezendon** adlı şanlı bir kral ortaya çıkarak cihana ün salıp bütün Rumeli, Frengistan, Kızıl elma, Almanya, Karaman, Yunanistan'a ve Rum denizi içindeki ve okyanusta olan bütün adalar ile deniz kıyılarında olan bütün kalelere hükmü yürüdü." (1)

Bu bölgenin o dönemde Rumeli'de bugünkü Budapeşte civarında olduğunu anlıyoruz şöyle tarif ediyor: **Kızıl elma tahtı Budin** eyaleti, ancak 17, kılıç zeamet 278, kılıç tımar 2391. (2)

Bugün yapılan yeni kızıl elma tanımı "**tüm Türk devletlerinin birlikte daha ileriye gitmeleri**" biçiminde tanımlanmaktadır.

Cengiz Aytmatov'da Kızıl Elma- siyasi, tarihî anlamlarından farklı bir bağlamda kullanılmıştır. Adlandırma öykünün muhtevası ile denkleştir. Bu sembolün onda ifade ettiği anlam az da olsa Âdem'le Hava kıssasındaki paylaşılan masal yemişinin anlam ve mahiyetini çağırıştır.

Hikâye, Kırgız kültüründe kızıl elma, elma bağı bozulurken en çok güneş almış ve olgunlaşarak altın rengine ulaşmış son elmanın hikâyesinin kahramanı İsabekov'un kızı tarafından bulunarak onun en çok sevdiği insanlar tarafından paylaşılmasının onlara sonsuza kadar mutluluk getireceğine inanılması üzerine kurgulanmıştır.

Tekrar elmaya dönersek,

Elma birçok ülkenin tarihinde de önemli bir yer tutmaktadır. İsviçre'nin kurucusu Willam Tell oğlunun kafasındaki elmayı vurarak yeni ve modern İsviçre'nin kuruluş savaşımını başlatmıştır.

Amerika'nın en önemli kenti olan New York'un simgesi büyük elma anlamına gelen BigApple'dır. Söylemeye gerek yok dünyanın lider bilgisayar markalarından birisi de gökkuşağının tüm renklerini içeren bir elma

yani İngilizce söylenişi ile Apple'dır.

Elma tüm diğer dillerde olduğu gibi bizim dilimizde de **ödülün** simgesidir.

Masallarda masalın sonuna gelindiğinde gökten üç elma düşer, bu elmalardan birisi masalı yazana böyle güzel bir masal yazdığı için, ikincisi masalı okuyana hakkıyla okuduğu için, üçüncüsü masalı dinleyene saygı ile dinlediği için verilir.

Kerem ile Aslı'da Kerem bir dervişin verdiği elmayı annesinin yemesi ile dünyaya gelir.

Bir çok masalda elma, ölümcül bir hastaya yedirildiğinde hastayı hemen iyilestiren sihirli bir nesnedir.

İlk günden beri insan soyunun devamının sembolü elmadır. Onun için düğünlerde mızrağın üzerine elma takılır, damat geline elma atar.

Gayrikanuni doğan çocuklara **“yasak elma”** denir.

Anadolu masallarında çocuğu olmayan çiftlere bir dervişin elma vermesi ve bu elmayı yemelerini öğütmesi bildik bir motiftir. Anadolu'nun bazı yörelerinde hâlâ çocuğu olmayan kadınlara elma yemesi önerilmektedir.

Yarım elma verir insanların gönülünü alırız.

Da Vinci'nin şifresindeki şifre de elmadır.

Bilimsel düşünmenin simgesi olarak da elma kullanılmıştır.

Örnek verelim:

Konfiçyüs bir gün ders verdiği rahiplerinin yanına bir vazo ile içinde bir elmayla gelir ve öğrencilerinden bu elmayı vazodan çıkarmalarını ister. Öğrencinin biri elini sokar ama elmayı çıkartamaz diğerinin ise eli sıkışır. Konfiçyüs vazoyu ters çevirir ve elma çıkar. Şunu söyler: Bir şeyi elde etmek istiyorsanız onu bazen çok sıkı tutmamanız, hatta serbest bırakmanız gerekir. Bir de var olan kaplılarla düşünürseniz hiçbir zaman sonuca ulaşamazsınız, farklı düşünmeniz yani elmayı yukarıdan değil aşağıdan çıkarmayı denemeniz gerekmektedir.

Isaac Newton yer çekimini bir elma ağacının altında başına düşen bir elma ile fark eder. Ben bunun simgesel bir anlatım olduğunu düşünmekteyim. Newton insanlara olayı daha basit ve akılda kalıcı olması amacıyla elma simgesini kullanmıştır.

Gerçekte elma Newton'un başına düşerek onun aklını başına getirmiştir.

Elmanın böyle bir işlevi olduğuna Anadolu'da da inanılmaktadır. Anlatıldığına göre düğün gecesi gelinin kafasına damat elma atar vuramazsa kılıbık olduğuna karar verilir, havada giden elmayı kapamırsa olursa da ona bahşiş verilir.

Halk kültürümüzde elma ile ilgili çok sayıda örnek verilebilir. Örneğin Gaziantep'te **“oğlan bayrağı”** ve **“gelin bayrağı”** adı verilen düğün bayraklarının başına takılan elmaları nişan almak bir hüner olup bu hüner gelinin verdiği bir **“çevre”** ile ödüllendirilir.

Türk kültüründe elma güzellik sembolüdür, Dede Korkut hikâyelerinde sevgililere övgü olarak **“güz elmasına benzeyen al yanaklım”** denir.

Bizim çocukluğumuzda başarısızlığın simgesi de elmadır. Oyunda yenilen çocuğun etrafında toplanıp hep bir ağızdan **“çürük elma, çürük elma”** diye bağırılırdı.

Başarının simgesi de elmadır. Önemli bir tekerlemedir **“Çalışan kazanır elması kızarı”** derler.

İnsan yüzünde iki tane elmacık kemiği vardır ayrıca erkeklerin boğazında yutkundukça yukarı aşağı inen çıkıntıya **“âdemelması”** denir.

Birliktelik ya da ruh ikizliği **“bir elmanın iki yarısı”** olarak adlandırılır tüm müzik çeşitleri-

mizde bunu anlatan parçalar bulmak mümkündür.

Elma deyince Nasrettin Hoca'yı da bir fıkrası ile burada analım:

Nasrettin Hoca Timur'a hediye olarak bir sepet incir götürmüştü. Zaten daha önceki bir olaydan Hoca'ya kızmış olan Timur bu hediyeye çok sinirlenmiş. Nasrettin Hoca'yı karşısına almış getirdiği her inciri birer birer yüzüne atmaya başlamış.

Nasrettin Hoca her incir yüzüne çarptığında **“Allah'ım sen büyüksün”** ya da **“Allah'ım şükürler olsun”** diyormuş. Timur birden durmuş **“Ne diye şükrediyorsun be adam”** diye haykırmış. Nasrettin Hoca **“Nasıl şükretmem ki demiş, karım bir sepet elma götürmemin daha doğru olacağını söylemişti”**

Popüler müzikten örnek verirsek:

*Bir elmanın yarısı
Biri sensin biri ben,
İki ceylan yavrusu
Biri sensin biri ben*

Ya da Kayahan'ın dediği gibi;

*sıram gelip hayat bitince
bu elmanın yarısı olmayacak.*

Türkülerin ayrılmaz simgesi olarak elma:

En bilindik elma türküsü herhâlde: **“Elmayı top top yapalım, kızlara bahşiş atalım”**dir.

“Bir dalda iki elma” diye başlayan elma türküleri sayılmayacak kadar çoktur bunlara bir iki örnek verelim:

Kızlık Gelinlik Türküsü adlı gelin -kız atışmasında elma şöyle geçmektedir:

*Suya gider sağ elinde taşı var
Tasının içinde üç elması var
Bir kız ile gelinin nesi var
İkisi de bir oğlanın üstüne*

Kız:

*Elmanın eyisini yüke tutarlar
Çarığın çürüğün seçip atarlar
Kız ile gelini bir mi tutarlar
Var git var git oğlan benimdir.*

Bir başka türkü:

*Elmayı yüke gorlargız annem
Ağzımı dike gorlargız annem
Seni elimden alırlar gız annem
Boynumu büke gorlargız annem*

Bu türkünün başka bir biçimde söylenişi de Sögüt'ün erenleri türküsüdür.

Elâzığ yöresinin bir türküsünün son dörtlüğü:

*Al elmanın dördünü
Sev yiğidin merdini
Seveceksen güzel sev
Çekme çirkin derdini*

Bir Çoruh türküsü ise şöyle der:

*Karşıda elmalıklar
Suda oynar balıklar
Ne böyle dert gördüm
Ne böyle ayrılıklar.*

“Ağlama yar ağlama” olarak bilinen ünlü Diyarbakır türküsü de elma üstüner.

*Elma al olanda gel
Ayva nar olanda gel
Hasta düştüm gelmedin
Bari can verende gel*

*Elmada al olaydın
Selvide dal olaydın
Bana göre yar mı yok
İstedim sen olaydın*

Ayrılığın, gurbetin, hasretin dile getirildiği manilerde, isli bir mendil ve sevgilinin diş izi olan elmalar

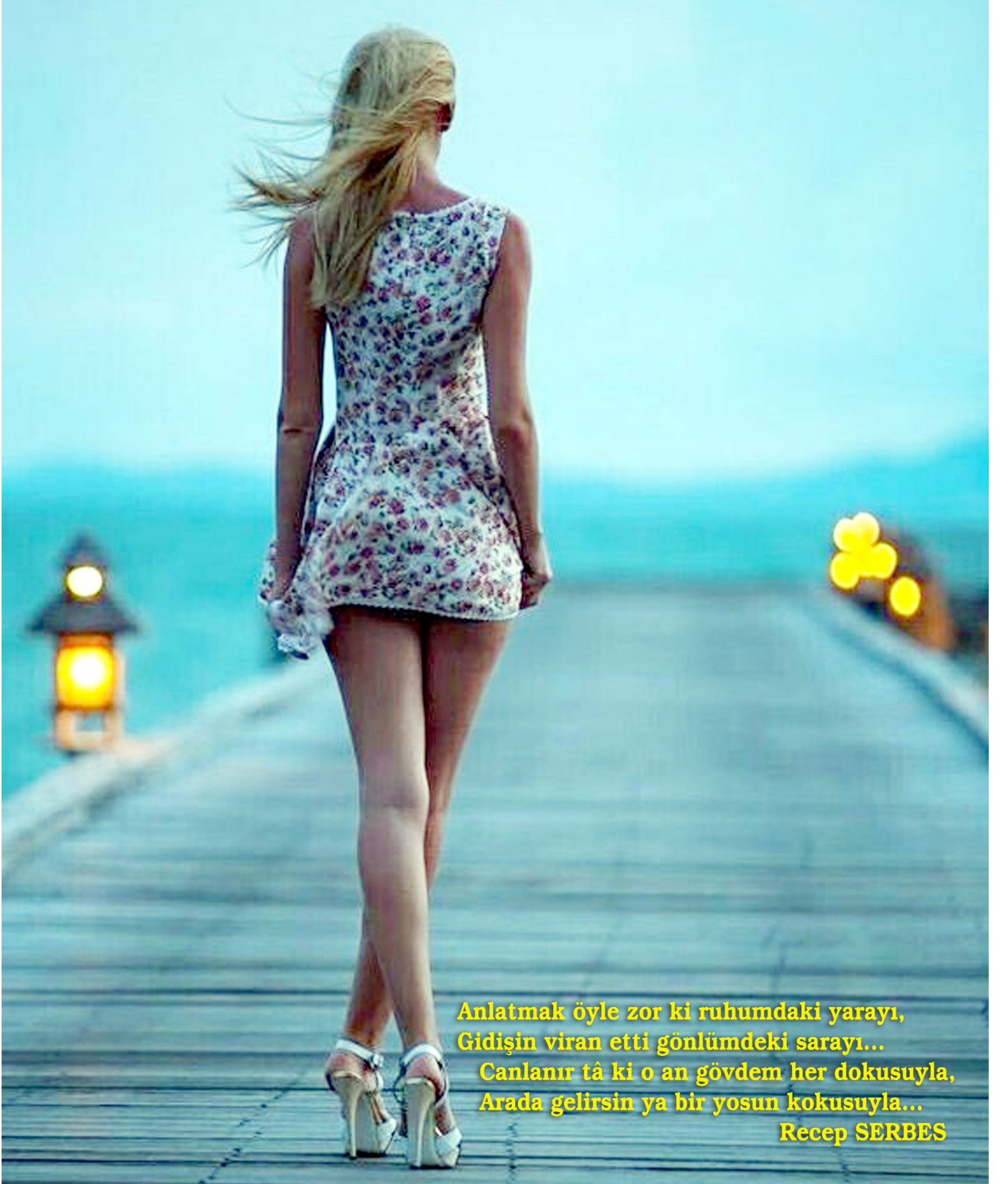
özlemi giderir, uzağı yakın eder. Sevgiliye sevgi, bağış ve haberleşme simgesi olarak elma gider:

*Bir mendil işle yolla
Ucun gümüşle yolla
İçine beş elma koy
Birini dişle yolla
Ya da
Elma soydum yeyen yok
Nedir hâlin deyen yok
Gönül ateşten gömlek
Özenen çok, giyen yok*

Elma; insanı düşündüren yasak meyve onunla yola çıktık ve sizlere sözcüklerden oluşan bir sepet elma sunuyoruz her birini okuduğunuzda damağınızda unutulmaz bir tat bıraksın diye...

(1) Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, (1. kitap, 1. Cilt), Haz. Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Yapı Kredi Yayınları, 2014 (8. baskı), s. 13.

(2) Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, (1. kitap, 1. Cilt), Haz. Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Yapı Kredi Yayınları, 2014 (8. baskı), s. 130.

Anlatmak öyle zor ki ruhumdaki yarayı,
Gidişin viran etti gönlümdeki sarayı...
Canlanır tâ ki o an gövdem her dokusuyla,
Arada gelirsin ya bir yosun kokusuyla...
Recep SERBES

KENDİNİ BİLMEK

Bir insanın en övünülecek yanı, her şeyden önce kendisini özdenetimden geçirmiş olmasıdır. Bakışlarını yalnızca dışına çeviren insan, kendi kusurlarını hiç bir zaman göremez. Hep başkalarında eksiklik arar. Hiç kuşkusuz bu tavır tek yönlü bir davranıştır. Oysa insan, zaman zaman kendisiyle bir iç diyalog kurabilmeli; kimi yerde kendisini karşısına alıp tasarıları ve davranışları ile nesnel bir biçimde hesaplaşabilmelidir. Çağdaş insan olma yolunda ilerlemek bu yönde çaba göstermeyi gerektirir.

Geçmiş çağların büyük bilge ve düşünürleri insanın önce kendisini eğitmesi konusuna, önemle parmak basmışlardır. İlkçağ filozoflarından Protagoras "İnsan her şeyin ölçüsüdür" demiştir. XIV. yüzyıl Türk düşünürlerinden Hacı Bektaş-ı Veli; Dünyada her şeyin insanda olduğunu, ne ararsanız kendinizde arayın diyerek belirtmiş ve içinde kibir, çekememezlik, cimrilik, açgözlülük, öfke ya da başka türlü kötülükler, çirkinlikler olanların yıkanmakla arınamayacaklarına vurgu yapmıştır. İnsan felsefesinin babası ve kurucusu olan Sokrates ise "Kendini bil, kendini tanı, dünyada bir şey biliyorum, o da bir şey bilmediğimdir" sözleriyle insanın çok boyutlu niteliklerini dile getirmiştir.

Ayrıca İslâm inancına göre, iyilik yapmanın manevi boyutu üstünlük gösterir. Allahü teâlâ "İyilik edene, yaptığı iyiliğin on misli mükâfât verir. Kötülük yapan da yaptığından dengiyle cezalandırılır" [En`âm sûresi (6), 160] buyuruyor. Peygamber Efendimiz

ise "Kim bir hayır işlemek ister de onu yapamazsa, kendisine bir sevap yazılır. Yaparsa on sevap yazılır. Kim de bir kötülük yapmak ister de yapmazsa, ona hiçbir şey yazılmaz. Yaparsa bir tek günah yazılır" (Müslim, İmân 259) buyurmuştur. Bir iyiliğe kat kat sevap verildiği halde, bir kötülüğe sadece bir günah yazılması İslâm'dan başka hiçbir din ve sistemde olmayacak bir imkândır. Bu kapsamda insanların haddini bilmesi yani kendi bilgi sınırlarını, iç zenginliğini, düzeyini ölçüp biçmesi, tatması ve ilişkilerini bu ölçütlerle sürdürmesi gerekir. Hemen hemen bütün felsefi ve dini törelerde, toplum törelerinde bu unsur yer alır.

Aslında kendini bilmek büyük bir olgunluk ister. İnsan bu düzeye kolay yoldan ulaşamaz.

Köklü bir eğitim, donanımlı bir yaşantı, yaşamın özünde iyice yoğrulmak ve pişmek gibi birtakım aşamalardan sonra o noktaya ulaşabilir. Kendini bilen insan Tasavvuf felsefesinin İnsan-ı Kâmil, yani olgun insan diye nitelendirdiği insandır. Mevlâna Celâleddin-i Rûmî "Hamdım, piştim, yandım" demekle insanın bu tür basamaklardan geçerek o düzeye ulaşacağına işaret eder. Bu düzeydeki insan engin bir hoşgörü sahibidir. Din, dil, ırk ve cinsiyet kayıtları tanımaz.

Hoşgörü ruhunda sindiren insan her türlü ilişkilerinde kabalığı, kin ve öfkeyi arka plâna atmıştır. İnsanları kardeş olarak tanıır. Acımalı bir iç dünyası vardır. Haksızlık yapmaz. Cinayet işlemez. Kötülük ve zorbalık onun hareketleri değildir. Alçakgönüllü, sevecen, tüm varlıklara saygılı olandır. Bir zamanlar

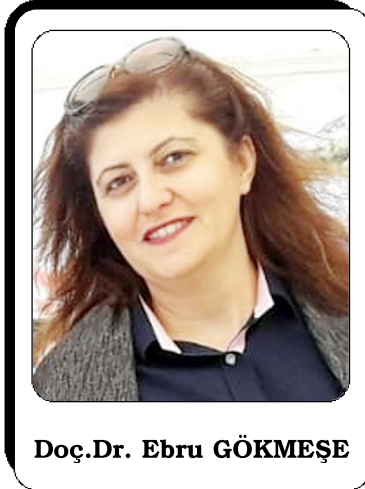
Anadolu her türlü din ve mezheplere bağrını açmıştır. Kendi ülkelerinde barınamayan kimi sanat adamları uygun ortamı Anadolu toprakları içinde bularak oraya göç etmişlerdir. Anadolu toplumu, bu fikir ve sanat adamlarını hoşgörü ile karşılamış, onlara büyük saygı göstermiştir. Bu yönden XIII. ve XIV. yüzyıllar Anadolu için bir hoşgörü cennetidir. Diğer yandan bir halk

bilgesi olan Yunus Emre, her türlü kötülük ve pürüzü engin bir sevgi ortamında harmanlayarak Anadolu'da, zengin içerikli, erdemli insanlar yetiştirmeye yönelik çalışmalar başlatmıştır. Böylece Yunus Emre, öznel ve nesnel bütünlüğe kavuşmuş insanların oluşturacağı bir toplum öngörüydü.

Nihayet Anadolu insanında, Yunus'un bu yaklaşımı kendisini göstermiş ve ona miras bırakmıştır. Gereğinde düşmanı bile elinden tutar ve onu arkadan vurmaz. Kişi, dayanışma ruhu içinde ve merhametlidir. Kendini bilen insan, insanı incitmez. En büyük ibadet insan gönüllü yapmaktır. Bu da ancak onu tanımakla olur. "Bir kez gönül yıktın ise...." dizesi ile başlayan Yunus şiiri okuyanlara çok anlamlı gelecektir.

Hemen hemen bütün dinlerde hoşgörü vardır. İnsancıl düşüncede hoşgörü daha geniş kapsamlıdır. Bilim, sanat, felsefe, düşünce ve yönetim gibi alanlarda kısaca yaşamın tüm boyutlarında kendini gösterir. Bu da kendini yenilemek ve kendini bilmekle olur. İnsan ömrü akıp gicidir. Akıp giden bu ömür içerisinde insan

insanlığını bilmelidir. "Ben"imizdeki geçimsizliği körükleyen nedir? İçimizdeki ego mu? İnsan, bencilliği yenebildiği ölçüde körüklenen geçimsizliği yok eder. Sonuçta kendini bilmek, insanı sevmek, doğayı ve tüm canlıları sevmek hayatın temel taşı olmalıdır. İyilik ve güzellik dolu nice sözler ile duygularımızı ifade edebiliriz. Ancak hepsinin içinde "sevmek" kelimesini ne kadar çok kullandığımıza dikkat edelim, hatta dikkat etmekle kalmayıp hayatımızın bir parçası haline getirelim.

Doç.Dr. Ebru GÖKMEŞE

A. VAHAP AKBAŞ

TEMAŞA

sisli bir resimdeydik seninle
kara trenler geçiyordu gözlerinden
kuş sürüleri geçiyordu figanla seninle
ben bir eski türkü söylüyorum

çok akasya ağaçları/ tahta çitleri
ve az yolcusu olan bir istasyonda
sen trene doğru gidiyordun pervasız
bir yere elimdeki kırık dalla
hüzünümü çiziyordum
çiziyor ve ağlıyordum

sükûtu öldüren bakışın
rayların ağıtı sonra acı uzun
ve rüzgâr ve dalgalar ve devrilen dağlar
vaveylası içimdeki öksüzün
mahşerdi/ben ince bir ıslık çalıyordum
çalıyor ve ağlıyordum

gittin gözlerini bıraktın bu divane âşığa
ki orda en zalim yanın mevzilenmişti
sanırsın oraya dönmüştü hülagu leşkeri
azathğa susadıkça belalı nazarından
içiyordum içiyor ve ağlıyordum

sisli bir resimdeydik seninle
kara trenler geçiyordu gözlerinden
kuş sürüleri geçiyordu figanla eninle
ben uzaktan/sessiz gidişimi temaşa ediyordum
temaşa ediyor ve ağlıyordum

**Gram gram birikir,
gün gelir
iyi gelir.**

www.ahlatcimetal.com.tr
www.ahlgramaltin.com

